

ÖZGÜRLÜK SERÜVENİ

Sayı: 2 Mart-Nisan 1999 Fiyatı: 300.000 TL

Türkiye benimle
gurur duyuyor!...

faşistler yine sahnedede

Geliyorlar
galiba
Asteriks

Gelecekleri
varsa
görecekleri'de var!..

cepheleri
örmekle
yükümlüüz

özerk mi?..
özgür mü?...

örtünen
gerçekler

daha çok
özel üniversite
daha çok
fırsat eşitliği

Ertuğrul Kürkçü ile
gençlik üzerine

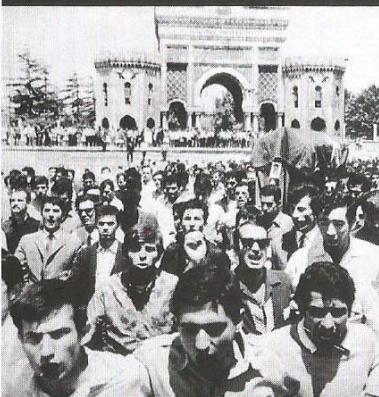
2

merhaba,

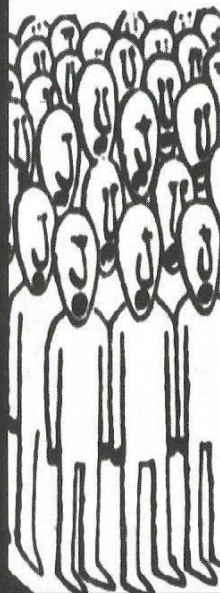
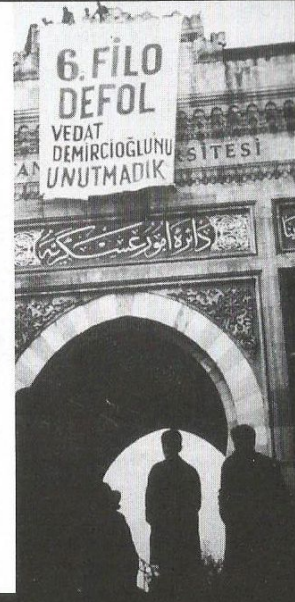
İkinci sayımızla karşınızdayız.

Bu sayıda dikkat ettiğiniz gibi kapakta ve iç sayfalarda çizgi roman kahramanı Asteriks ile sizleri selamlıyoruz. Asteriks'i sizlere uzun uzadıya anlatacak değiliz. Belki bir kısmınıza garip gelmiş olabilir. Asteriks, işgalci Roma ordularına ve bir döneme damgasını vurmuş büyük Sezar'a direnebilmiş küçük bir Galya köyünün üyesidir. Büyük Roma orduları bütün Avrupa'ya egemen olmuş ve diz çöktürmüştür, bir tek bu küçük Galya köyü dışında. Ne yazık ki bu küçük Galya köyünde yaşayan Asteriks ve arkadaşları koca Sezar'a diz çöktürmüşler ve Roma ordularını perişan etmişlerdir.

Koskoca Roma ordularını dize getiren Asteriks'in serüvenleriyle üniversitelerde özgürlük mücadelesi verenlerin serüvenleri ne kadar birbirine benziyor değil mi?

cepheleri örmekle yükümlüyüz	3
özerk mi? özgür mü?	4
'yükselen değer' olarak çoğulculuk	5
özgürleşme süreci olarak bilim ve özgürleşmenin engeli	6
yök ya!	9
yeni dönem ve öğrenci gençlik	10
eğitim sistemi ve yök	11
daha çok özel üniversite daha çok fırsat eşitliği	12

yeniden tek sınav mı?	13
sayılar bize neyi anlatır?	14
özgürlük serüveni	15
barbarlığın yeni adı modernizm	16
ertuğrul kürkcü ile sohbet	18
qua vadis?	22
tekkeden holdinge	24
örtünen gerçekler	25
sarı çizgi ihlali	26
gidenlere dair	27
yaratma cesareti	28

teknoloji+emniyet=bilimsel gözaltı	30
big bang	31
yeniyle yüzleşmek	32
hayır	33
değinmeler	34
sıkılganlık üzerine notlar	35

ÖZGÜRLÜK SERÜVENİ

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü: **Metin UÇUCU**

Adres: İstiklal Cad. İmam Adnan Sok. No 32/4 Beyoğlu İSTANBUL

Bu serüvene katılanlar:

Haydar ARIKUŞU, Nihat ARIKUŞU, Filiz TAŞ, Erkan GÖKBER, Metin UÇUCU, Nuray ERGÜNES, Fatih ÖZAKOĞLU, Derya OKTAY, Naim YILDIZ, Mehmet RAMAZAN, Hakan DAĞ, Mehmet HADDUROĞLU, Deniz YONUCU, Çiğdem ÇİÇEK, Şükran KAPLAN, Gamze POLAT, Esra PİŞKİN, Şenay, Serkan MUTLUHAN, Gül TAŞDELEN, Seçil ERDEM, Zümrüt ÜLGER, Zidan KIRIK, Ulaş YATKIN

Cepheleri Örmekle Yükümlüyüz

Gençlik 95'lerde değişimin normlarıyla kendi örgütlenmesini kurdu. Bugün için Koordinasyon Hareketinin durumu 95'lerde ki gibi değildir

HAYDAR ARIKUSU

Toplumsal mücadele güçleri geçtiğimiz yıl/dönem (1997-1998) siyasal saflaşmalar yaşadı; 'Radikal Sol', 'Siyasi Partiler' saflaşması. 'Radikal Sol' derken daha çok illegal diye de tabir edilen, geleneksel örgütlenme ve 'değer' savunuculuğu kastedilirken; 'Siyasi Partiler' ise legal-meşru yolda yeni politik normlar üretmeyi önüne hedef koyan oluşumlardır.

Kopuşun ilk pratik adımı 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde oldu. Kadınlar iki ayrı yerde gösteri yaptı. 'Radikal Sol' Taksim'deki eylemin içeriğini 'Savaşan Kadın'a indirirken, 'Siyasi Partiler' sorunu 'Bütün Kadınların Sorunu' olarak ele alıp Bağımsız Kadın Örgütleri'yle birlikte Abide-i Hürriyet meydanında ki eyleme katıldı.

Arkasından 18 Mart Gençlik kopuşması. 'Radikal Sol' Taksim'de, 'Siyasi Partiler' Beyazıt'ta gösteri yaptılar. Devlet Güçleri Taksim'de gençlere saldırırken, Beyazıt'ta müdahale etmediler. Üçüncüsü ve her şeyi belirleyen 1 Mayıs'ta yaşananlardı. 'Siyasi Partiler' ve Sendikalar birlikte 1 Mayıs'ı kutlarken, 'Radikal Sol' gruplar 'Devrimci Kürsü' kurmak adına işçilerden uzak, kendi kitleleriyle ayrı yerde kutladılar. Devlet Güçleri 'Radikal Sol' gruplara saldırırken, siyasi Partiler ve Sendikaların mitingine yine dokunmadılar. 'Tepkili ve sert' Radikal Gruplara devlet acımasızca saldırırken, 'barışçı ve yumuşak, Siyasi Partileri ve Sendikaları övmekle bitiremediler.

Her şey olması istendiği gibi oldu. Egemen güçlerin istediği de zaten buydu. Bir yanda geniş kitleleriyle 'barışçıl' Siyasal Partiler ve Sendikalar, bir yanda olanca darlığıyla, militan, Radikal Sol. 1991 Nisan'ında yürürlüğe giren Terörle Mücadele Yasası kapsamında egemen güçler bir dizi hedef gösterdiler. Yasa baskı, gözaltı ve şiddetle muhalif güçleri yıldırma hedefledi. En önemli hedefi kuşkusuz muhalif güçleri uçlaştırmaktı. Bir uçta ılımlıların bulunduğu her şeyi yasaları çerçevesinde yapan gruplar, diğer uçta 'yeraltında' iyice darlaşan, tutuculaşan gruplar.

Genelde gençlik Hareketini, özelde Koordinasyonu değerlendirirken yukarıdaki politik gerçekliklere göre hareket etmezsek doğru pratik adımlar atamayız. Aksi takdirde 'Koordinasyon süreci bitti', 'onlar grupçu davrandı' sözleri arasında boğulup kalırız.

Gerek ÖDP gençliği, gerekse diğer gençlik hareketlerinin yeterince bu bilinçte ve sorumlulukta davrandığımızı sanmıyorum. 18 Mart kopuşması yapılan ÖDP II Gençlik

Formu'nda da Türkiye Gençlik Formu'nda da Koordinasyon ve Gençlik Hareketi gereken duyarlılıkta tartışılmadı. Formlara ruhunu veren, bizi form yapmaya götüren 'koordinasyon kopuşması' olmuşken, formlarda Koordinasyon Hareketi sadece "Özgürlük Serüvenicileri" tarafından dillendirildi. Bunun dışındaki tüm arkadaşlar herşeye oldu-bitti gözüyle baktılar.

Yeniden'ci ve SEI'ci arkadaşlar tartışıkça yuvarlaklaşan, muğl, klaşan bir BGÖ (Bağımsız Gençlik Örgütlenmesi) tartışmasıyla Formların tüm gündemini işgal ettiler. Evet bizce de Gençliğin ihtiyacı olan BGÖ'dür. Ama bunun günümüzdeki karşılığı varolan cepheleri savunmak ve olmayanları sabırla örmektir. SEI; siyasi iradeler olmadan BGÖ'ler olmaz diyerek gençleri partiye, Partiyi de 'parti gibi Parti' olmaya havale ederken, Yeniden 'Bütünlüklü bir gençlik hareketi' diyerek adeta Dev-Genç'i yeniden kurmak istiyordu. Formlardaki tartışmalar sanki bitmemiş TIP-MDD tartışmasının devamıydı. Dolayısıyla 'gelenekçilik' hastalığıbu kez de ÖDP içinde baş gösteriyordu. Hani 'değişim' diyorduk, hani politik davranacaktık, grupçu olmayacaktık? Nerede 'yeni'?

98-99 Öğretim Yılında Gençliğin Görevleri:

90 Sonrası Dünya ve Türkiye köklü değişimler yaşadı. Ekonomik, politik, kültürel anlamda. Gençlik Hareketi politikaları herşeyden önce bu değişim üzerine kurulmalı. Değişimin yeni politik normları 1- Çoğulculuk, 2- Kendi olmak, yani atılan her adımda, alınan her kararda kişinin kendini görmek istemesi.

Gençlik 95'lerde değişimin normlarıyla kendi örgütlenmesini kurdu. Bugün için Koordinasyon Hareketinin durumu 95'lerde ki gibi değildir. Merkezi hareket etme ve grupçu davranışlar dolayısıyla olanaksız hale gelmiştir. Gençlik koordinasyonda kendini, bireyselliğini göremektedir. Ama yerel yani 'cephesel' hareket etme zemini hala vardır. Bu doğrultuda Merkezden (Koordinasyon) vazgeçip Cepheleri tıpkı ilk birikim yıllarındaki gibi tekrardan örmekle yükümlüyüz.

1998-99 Öğretim yılı gençlik hareketinin belirleyici olacaktır. Bir yandan faşist saldırıların sığlaştırıcılığı bir yandan İslami hareketin bizi ince politik davranışlarda sınaması ve elbette ki diğer yanda cepheleri örme yükümlülüğümüz bizleri zorlu görevlere seferber ediyor.

Grup çıkarları adına kişi sayısını çoğaltmak değil Genel Öğrenci Hareketi yaratmak önemlidir diyorsak

Haydi cepheleri örmeye

Okulların açılması ile birlikte gündeme ilk gelen konu "kılık kıyafet yönetmeliği oldu". İ.Ü. Rektörlüğü öğrencilerin kayıt olabilmesi için kılık kıyafet yönetmeliğine uyacağı şeklinde öğrencilerden imzalı onay istedi. Elbette en görünür hali ile kayıt sırasında esas olarak söz konusu olan türbanlı öğrencilerdi.

Gençlik hareketinde geçen yılda başgösteren güç kaybı ve dağınıklık yeni döneme girdiğimizde de kendini gösterdi. Susurluk eylemine katılımı değerlendirdiğimizde bu olgu rahatça görülebilmektedir. Zira eyleme katılım sayısı oldukça azalmıştı. Dönem in başında göze çarpan bir diğer olgu genelde Türkiye sol muhalefetine özeldir, öğrenci hareketindeki kamplaşma radikal sol - siyasi partiler daha kemikleşmiş yapılar olarak kendini göstermekteydi. Zira susurluk kazası ile ilgili her iki kamp ayrı ayrı eylemler yaptı.

6 Kasım'da Beyazıt Meydanı'nda bu yıl üç farklı ses duyuldu. İliki ÖDP, EMEP, SIP, GÖÇ, Devrimci Gençlik taraftarları, ikincisi DÖGP (Devrimci Öğrenci Gençlik Platformu), üçüncüsü de islamcılar oldu.

1000 öğrenci ÖKM önünde toplandı. Ana kampüsün yürüyerek Beyazıt Meydanına çıktılar. Eylem basın açıklaması ile son buldu. DÖGP meydana girmeden dağıldı. Daha sonra ara sokaklarda 200 kişilik bir kitle ile eylemlerini sürdürdüler. İslamcılar 3500 kişilik bir kitle ile YÖK'ü ve MGK'yi protesto etti.

6 Kasım eyleminin gösterdiği şu olgu dikkat çekicidir. Meşruluğa dayanarak yapılan eylemler daha kitlesel olmuştur. Zira

islami hareket arkasına camiye aralık "İstanbul Üniversitelerinden Öğrenciler" arkasına üniversiteyi aralık meşru bir hareket görünümü arzettiler. 200 kişilik DÖGP kitleden kopukluğunu daha da gözler önüne serdi. Ama arkadaşların dağıttığı bildiride hala "zafer" edasını görmek ve yazdıklarını anlamak mümkün değil.

İçinde bulunduğumuz siyasi kontakta öğrenci gençlik hareketi üç gerilimi iliklerine kadar hissetmelidir. Birincisi devrimci grupların kendi aralarındaki kamplaşma /ilişki ve buna bağlı olarak güç kaybı / dağınıklık, ikincisi devrimci gençlik hareketi ve faşizm, üçüncüsü siyasal islam...

Nihat ARIKUŞU

özerk mi?... özgür mü?...

Çok uzaklara değil 87 öğrenci hareketinde "kahrolsun YÖK" diyerek akademik bir slogan yanında siyasal bir slogan olarak "Yaşasın Devrim" atılıyordu.

HAYDAR ARIKUSU

Önümüzdeki günlerde Öğrenci Gençlik mücadelesinin niteliği doğru hedeflerin işaret edilmesiyle belirlenecektir. Özellikle akademik derinleşme sağlanmadığı ölçüde Gençlik Hareketi kitleselleşmenin önemli bir zeminini kaybedecektir. (diğer varoluş zemini, faşizme karşı- polis baskısına karşı devrimci duruştur.) Bu nedenlerdir ki *nasil bir üniversite istiyoruz?* sorusuna vereceğimiz cevap önemlidir. Evet, Nasil bir üniversite istiyoruz?

- Özerk-Demokratik Üniversite mi?
- Özgür-Demokratik Üniversite mi?

Gençlik Hareketinde üzerinde çokta düşünmeden, siyasal anlamı nedir denmeden Özerk Demokratik Üniversite talebi dile getirilir. Bu talep Gençliğin kafasında genellikle *kalıplaşmış* bir ifade olarak durmaktadır. Oysa siyasal talepleri *dönemlerine* göre ve *kavramsal* anlamlarına göre değerlendirdiğimizde "*kalıplan*" kırmak kaçınılmazlaşmaktadır.

İlk olarak Türkiye'de özellikle 95 sonrası hızla yaygınlaşan özel/vakıf üniversiteleri ortamında özerkliği savunmak ne kadar anlamlı olabilir? Koç Üniversitesi, Bilgi Üniversitesi özerk bir üniversitedir. Bizim gerçekte istediğimiz böylesi üniversiteler mi? Hani nerede Emekçi Halk için bilgi üretimi, Nerede devrimci öğrenci kişilikler? Burjuvazinin özerklikten anladığı bu üniversitelerdir.

Özerk üniversite devrim üniversitesi değil reform üniversitesidir. Ama Özgür-Üniversite talebi devrimci bir taleptir.

Nedenini özerkliğinin ve özgürlüğün kavramsal anlamında bulmak mümkündür.

Özerklik adı üstünde bir otoriteye (Burjuva kapitalist düzene) karşı "bağımsızlaşmaktır". Oysa Özgürlük otorite tanımadan doğrudan *kendi* olmaktadır. Özgürlükte Hegel'in deyimiyile "kendinden başka bir *öteki* yoktur".

Özerklik kurumsal (maddi-idari) bir bağımsızlaşmayı özgürlük bireyi (öğrenciyi) de kapsayan bir bağımsızlaşmadır. Bu halyle özerklik *dış-*

tarih ve sosyoloji

Toplum insanların içinde yaşadığı, sosyal ilişkiler kurduğu, gruplar oluşturduğu bir bütündür. Bu tanımdan yola çıkarsak sosyal bilimlerin konusu genel anlamda insan, insan ilişkileri ve onun yarattığı kültürüdür. Bu bilimler sürekli bir etkileşim içindedirler. Bu etkileşimi tarih ve sosyoloji arasındaki bağlantıyı açıklarken daha net göreceğiz.

"Tarihsel olursa sosyoloji somut olur ancak" Lucien Goldman'ın bu sözü sanırım bu iki sosyal bilimin bağlantısını anlatmaya yetiyor bize. Bu konuda altını çizmemiz gereken ilk önemli nokta ise insanın sadece toplumsal değil aynı za-

manda tarihsel bir varlık olduğudur. Çünkü insan toplumların tarihinin ürünüdür, tarihin özeti. Bilgiyoruz ki toplum içinde meydana gelen ilişkiler, olaylar vb... birdenbire oluşmadı oluşamaz da! İnsan tarafından yaratılan kültürün bir geçmişi vardır, toplumu tarihten ayrı bir çerçevede ele alamayız, açıklayamayız. Çünkü tarihsel bir perspektiften yoksun olarak değerlendirilecek toplumsal konuların beraberinde yanlış değerlendirmeleri de getireceği kuşku götürmez bir gerçektir. Eğer sosyolog çalışmalarında yalnız şimdiki zamana bağlı bir tutum sergilerse, konuya

sal, özgürlük içsel bir bağımsızlaşma devimidir. Afşar Timuçin hocamızın güzel bir benzetmesi var: Bir adamı dağ başında bırakır özerklik verirsin böylece yaşar ama başka bir kimse hücrede bile özgürdür. Dolayısıyla Özgürlük içsel ve özeldir. Bizim üniversite talebimiz kurumu ve bireyi birlikte ifaoelendirecek, ikisinin sentez imgesini taşıyacak içerikte olmalıdır.

Son olarak: Özgür-Demokratik Üniversite devrim üniversiteleriye önümüzdeki devrimin adı da Demokratik Halk Devrimiyse... neden Demokratik Halk Üniversiteleri değil: Bunun cevabını taleplerin dönemsél siyasal içeriklerini bilince çıkardığımızda bulabiliriz. Gençlik dün "*yaşasın devrim*" diyordu bugün "*yaşasın özgürlük*"!

Çok uzaklara değil 87 öğrenci hareketinde "kahrolsun YÖK" diyerek akademik bir slogan yanında siyasal bir slogan olarak "Yaşasın Devrim" atılıyordu. Ama bugün özellikle (95 sonrası) en can alıcı siyasal slogan "Sokağa eyleme özgürleşmeyin!" dir. Kısaca bugün özgürlük kavramıyla devrim kavramı özdeşdir.

Dünya Devrim Tarihinde 2. Enternasyonal'e kadar Devrimciler Sosyal-demokrasi kavramıyla karşılaşmıştı. 2. Enternasyonal'in sağcı eğilim sonrasında Sosyal-demokrasi kavramından uzaklaşmıştı. Komünist/ sosyalist kavramı Devrimcilerle özdeş tutuldu.

Politikada öncü olabilmek için kitleleri devrimci hedeflere yöneltmek kadar dönemin mentalitesini de kavramak önemli. Bu nedenledir ki DHÜ demiyoruz, Özgür - Demokratik Üniversite diyoruz.

Yukarıda sıraladığım önermeyle Özgür - Demokratik Üniversite'yi tanımlamaya çalıştım. Esas olarak *özerklik* ve özgürlük taleplerini kavramsal anlamı ve dönemin genel siyasal-ekonomik olgularıyla açıklamaya çalıştım. Önümüzdeki günlerde *eğitim* olgusu da irdelenerek, Özgür-Demokratik Üniversite talebimiz *programatik* olarak şekillendirilmelidir.

Filiz TAS

tarihsel bir bakış açısıyla yaklaşmazsa elde edeceği verileri nesnel bir temele oturtamayacaktır. Çünkü her toplumsal olgu tarihsel, aynı şekilde her tarihsel olgu da toplumsaldır. Bu iki sosyal bilim bir bütün olarak ele alınmalı ve incelenmelidir. Diğer yandan şüphesiz aralarındaki güçlü bağa rağmen tarih ve sosyoloji arasında farklılıklar da vardır. Fakat tüm farklılıklara rağmen bilinmelidir ki sosyoloji ile tarih ayrılmaz bir bütündür ve tarih sosyolojinin can damarıdır.

*Doğan ERGÜN, *Tarih ve Sosyoloji, Sosyolojinin El Kitabı*

*D. Hançerlioğlu, *Toplumbilim Sözlüğü*
*Tarih ve Toplum Dergisi

'yükselen değer' olarak çoğulculuk

Fatih ÖZAKOÇLU

bir süredir ahlak ve politika teorisi alanındaki tartışmaların gündemini işgal eden bir kavram var: *Çoğulculuk*. Bu kavram günümüzde değerler alanında kriter olma yetkisi kendisine bahşedilen "yükselen değerler"den biri olmaya aday.

Kavramın çıkış noktası ve kendini haklı çıkarma biçimi ilk bakışta şık ve geçerliymiş gibi görünüyor. Öyle ya, ortak olarak paylaşılan bir moraliteden ve herkes tarafından kabul gören bir değerler hiyerarşisinden söz etmenin imkanı kalmadıysa yapılamadıysa yapılabilecek en iyi şey kendince kenidini haklı çıkaran, yani bir sahicilik ve tutarlılık görünümüne sahip her bir değer sisteminin içinde yer bulacağı çoğul bir evreni selamlamaktır. Ancak bu görüntünün üstünü biraz kazıdığımızda altından modernitenin daha öncede "insan hakları", "hoşgörü" gibi kavramlarla cilalamaya çalıştığı korkutucu bir manzara ortaya çıkar. Evet, çoğulculuk kavramı göze ne kadar hoş görülmüşse, modernitenin çirkin yüzünü saklamak amacıyla taktığı bir maske olmaktan öteye geçemez. Maskenin altındaki görünüm ise, aslında hepimizin hala yaşadığı ve gün geçtikçe de derinleşen bir krizin iç karartan manzarasını taşır.

Peki, bu çoğulculuk denen kavram nereden çıkmıştır? Eğer bu kavram iddia ettiğimiz gibi bir olumsuzluğu maskeleyen işlevi görüyorsa, bizim yapmamız gereken bu maskeyi biraz daha sevimli kılmak adına ona makyaj yapmak mıdır, yoksa bir an önce maskenin altındaki kötü görüntüyle yüzleşmek midir? Evet burada bu sorulara en azından bir yanıt arama çabasının gerekliliğinin ve öneminin altını çizmeye çalışacağım.

Ama hemen belirtmeliyim ki konunun yakıcı önemini ve aciliyetini işaret eden ilk kişi ben değilim. Yakın tarihimizde liberal ve komüniteryen düşünürler, bu konu üzerinde çetin bir hesaplaşmaya girişmiş durumdadır ve tartışma hala bir neticeye ulaşmış değildir. Liberal düşünürler, kavramı çeşitli gerekçelerle haklı çıkarmaya çalışırken komüniteryen kavrama duyulan ihtiyacı yaartan olumsuz koşullarla yüzleşmek gerekliliğini ortaya koyuyorlar ve bunu bir şekilde de yapıyorlar. Benim, burada yapacağım kendilerini haklı bulduğum komüniteryenlerin argümanlarına küçük bir katkı sağlayabilmek açısından, kavramın özel bir kritiğini yapmak olacaktır. Kuşkusuz bu tartışmayı tüm hatlarıyla vermek çok mümkün görünmüyor; bu yüzden konuyla ilgilenenlerin rastlayacağı kimi eksiklikler olacaktır. Bu eksiklikleri belki bir daha ki sayıda ele alabiliriz.

Çoğulculuk kavramının çıkış noktası benim de katıldığım, ancak liberallerin aksine, benim için olumsuz bir anlam taşıyan güncel bir tespittir. Bu tespite göre, günümüzde kendi moral değerler sistemine sahip olan ve kendi sistemlerini değerlendirebilecek tutarlılık ve geçerlilik kriterini yine kendileri üreten bir yaşam kavrayışları çokluğu vardır. Bu yaşam kavrayışları kendi tutarlılık kriterlerini kendileri ürettikleri için yani kendi kavrayışlarını haklı çıkaracak ön kabülleri, temel önermeleri yine kendileri icat ettikleri için ancak söz konusu yaşam kavrayışlarının kavramsal çerçevesi içinde kalınarak değerlendirilebilirler. Bu demektir ki,

farklı yaşam kavrayışlarının birbirlerini değerlendirebilecekleri nesnel ve standart bir değerler şematizasyonu bulunmamaktadır. Bu anlayış, her yaşam kavrayışının kendisine kendi kavramsal çerçevesi içerisinde tutarlı bir şekilde ifade edilmesi koşuluyla o kavrayışa haklılığını verme sonucunu doğurur. Bu da, birbirleriyle karşılaştırılmaz bir yaşam kavrayışları çokluğunun varlığının kabullenilmesi gerekliliğini doğurur.

Çoğulcu-Moralite alanındaki bu birbirine indirgenemez kavrayış çokluğunun, toplu halde yaşama imkanını yok etme tehlikesine karşı geliştirilmiş politik bir panzehir olduğu ilk bakışta görülebilecek bir olgudur. Ancak, tuhaf olan genellikle liberallerin bu kavramı insan varlığını özgürleştirici bir etkenmiş gibi sunma çabalarıdır.

Evet, yaratılan bu özgürleşim görüntüsü tuhaftır. Çünkü tarih, moral ve politik değerlerin relativleştiği her durumda bize totalitarizmin Marchian ritimli ayak seslerini dinletmiştir. Bu tespite felsefe tarihinden bir örnek açmaya çalışalım. Batı tarihinin M.Ö. 5. yy'a denk gelen kısmında, Antik Yunan'da Sofistler adı verilen düşünürler değerler alanındaki relativizmin varlığını iddia etmişlerdir.

Bu Sofistlerin en ünlülerinden biri olan Protagoras'a göre "insan herşeyin ölçüsüdür". Bu ne demektir? Bu insan yaşamını kapsayan ve anlamlandıran hiçbir nesnel, süregelen değerlerin olmaması demektir.

Eğer dünya ortak olarak anlamlandırabileceğimiz bir kozmotik yapısallığa sahip değilse, herkes kendi yorumunu yapmakta, dünyayı kendi gözleriyle görmekte serbesttir. Ancak, Sofistlerin geç döneminde görüldüğü gibi bu anlayış, hiçbir önel yorumun kendini akılsal olarak haklı çıkaramayacağı bir durumda, haklı olma ayrıcalığının fiziksel olarak güçlü olana ve bu gücü tahakküm aracı olarak kullanıp iktidarı ele geçirene bahşeder. Sonuç, tahakkümcülüğün ve totalitarizmin onaylanmasıdır. Nitekim; Kratylus, Kritias gibi Sofistler, adalet ölçüsü olarak güçlü olanın değer yargılarını tayin etmekten çekinmemişlerdir ve Antik Yunan dünyası için bu anlayış tiranlığın, zorbalığın meşruiyet zeminini sağlamıştır.

Bu gün yaşadığımız durum herhalde bundan pek farklı olmasa gerekir. Liberalizmin çizdiği yolun sonu olan epistemolojik ve ahlaki relativizm, içinde her bir insanın yerini bulabileceği anlamlı bir evren tablosunu paramparça etmiştir. 17. yy'da Descartes ve Leibniz gibi düşünürlerce rasyonal ve monadik bir varlık, bir kendinelik olarak modern birey tasarımı, liberalizmin argümanlarını ve relativizmini meşurlaştırmaya hizmet edecek kavramsal bir alt-yapının temellerini atmış, bu temellerle her bireyin kendi evren tablosunu kendi oluşturma hakkı teslim edilmiştir. Bu da, kişi özgürlüğü olarak ulamlanmıştır. Ancak modernitenin içinde bulunduğu bugünkü kriz madalyonun öteki yüzü çevrildiğinde hiçte iyimser olunamayacak bir tabloyu gözler önüne sermektedir. Zira rasyonel birey öngörüldüğü üzere kendi özel değerler alanını oluşturmakta, ama bu tabloyu kimsenin gözünde anlamlı kılmamak trajedisi yaşamaktadır. Sonuç bireyin kendini bir anda buluverdiği kocaman bir anlaşmazlık okyanusudur. Kendi kendini belir-

leme yönünde indirgenemez bir iradeye sahip varlık olarak konumlandırılan modern birey bu özgürlüğün bedelini yalnızlığıyla ödemektedir. Toplum değer sistemlerinin "özgürce" ortaya çıktığı, ancak paylaşılmadığı, yaşanmadığı kocaman bir "hapisaneye" dönüşmüştür. Evet, çoğulculuğu özgürleştirici bir ortam olarak kabullenmeden önce daha tartışılması gereken, hesaplaşması gereken geniş bir tarihsel dönem vardır. Modernite pratiğinden hoşnut olmayanların bu hesaplaşmayı bir an önce yaygınlaştırmaları gerekmektedir.

aşk, devrim ve ben: serüven

Serüveni olmak yani bilinmezliklere yelkenleri açmak... Amaşsızca mı diye sormayın tabi ki amaçlıca. Bir hedefe ulaşmak isteğiyle; fakat yolun güzergahını bilmeden. Hayatım boyunca bir serüven içerisinde yer aldığımı şimdi fark ediyorum. Bu serüvende değişen tek şey bir hedefimin olması sanırım. Biraz düzensiz, serseri bir yaşamımın olduğu dönemlerde bile özgürlüğüme çok düşkün olmuştum. Kendim için en iyisini, en güzel şeyleri tatmak istedim. Şimdi de öyle; ama kendimden öte, tüm insanlar için de istiyorum artık. Bunun için de hayattaki bütün yanlışlıklara "hayır" deme serüvenine çıktık beraber. Rotamız belli değil, hedefimiz devrim. Özgürlüğe, aşka, güzelliklere yelkenler for: diyerek başladık serüvene.

Bu serüvene çıkmış bir serüvenim hikayesini anlatmak istiyorum size; kendi hikayemi ... Bir yıl gibi kısa bir süre önce tüm yanlışlıkların farkında, sol oluşumlardan haberdar; fakat birtürlü buğların içine katılmak istemeyen bir kız vardı. Bu kız üniversiteyi kazanıp, okula başladığında politikleşme eksikliğini hissedip, okulda birşeyler yapmaya başladı. Bir kulüpe tanışır, tanıştığı bu arkadaşlarıyla bu kulübü baştan yaratırlar. Derken serüvenle tanışır ve serüvenin mantığıyla kendi yapmak istediklerine, kendi tarzına uygun olduğunu düşünür ve serüvene katılır. Okuldaki kulübün onun bir minyatürü olduğunu görür. Ve hayatı değişmeye başlar. O ana kadar görmediği birçok şeyi görmeye başlar. Kendini tanımadığını düşünür, bununla beraber aşkı ve devrimi de tanımadığını düşünür. Nitekim de bu böyleydi. Serüvende yol almaya başlayan kız kendini tanımaya başlar ve aşkı ilk kez tattığını anlar bir anda. Oysa birçok sevgi hatta büyük bir aşk yaşadığını düşünürdü o ana kadar. Nasıl da yanılmıştı! Aşkın içinde barındığı hüznü, acıyı, sevinci, ümitsizliği, umudu bu denli derin hissetmemişti o ana kadar. Çok şey öğrenmişti bu aşktan ve öğreneceği daha çok şey olduğunu biliyordu. Aşk ona gözyaşını öğretmişti örneğin. Büyük acılara göğüs germenin insanı güçlendirdiğini, aşkın emek istediğini, vb. Herşeye rağmen en güzel duygunun aşk olduğunu düşündürdü. Hala da öyle düşünür. Aşk için, özgürlük için, güzellikler için devrim gerekliliğini düşünüp serüvene çıktı ve hayatında yaptığı en doğru, en güzel şeyin bu olduğunu şimdi çok daha iyi anlıyor. Evet, kısaca hikayem böyle. Aslında yazacak onca şey varki; fakat kelimeleri seçip cümle haline getirmek ve o cümleleri dizerek paragraflar oluşturmak ve paragrafları bir araya getirip bir yazı yazmak gerçekleştirmek zor. Belki de şu an için zor geliyor. Zaman ilerledikçe, deneyim kazandıkça, teoriyi pratiğe dönüştürdükçe, yürürken düşündükçe bu işin kolay olacağını biliyorum. Benim bu değişimine neden olan kendine, bana ilk adımı attıran ve ileride koşmama yardımcı olacak aşkıma ve serüvene teşekkürler.

'Özgürleşme süreci' Olarak 'Bilim' VE

YRD. DOÇ. FUAT ERCAN

Bilim, özgürleşme ve toplum üzerinde fikir yürütülmesi oldukça zor kavramlar, fakat son yıllarda ülkemizde gözlemlenen hızlı dönüşüm süreci, bu kavramları yeniden tanımlama ihtiyacını gündeme getirmiştir.

Bu yöndeki ihtiyaca karşılık gelen ilk ve detaylı araştırma/açıklama TÜSİAD tarafından hazırlanan bir ön çalışma olmuştur.

Özgürleşmenin Engeli

1 TÜSİAD'ın hazırladığı raporda, özellikle son yıllarda gözlemlenen ve bilimin piyasa süreçlerindeki yararlılığı yönünde, pragmatik bir açıdan ele alma eğiliminin belirleyici olduğu ve hatta direkt olarak bu eğilimin ürünü olduğunu söyleyebiliriz. Bilimin piyasa sürecinde işe yararlı olup/olmama ölçütüne bağlı olarak tanımlanması ile birlikte üniversitelerde süregelen eğitimin yeniden yapılanması ve geleceğe yönelik nasıl olması gerektiği yönünde bir dizi açıklama yapılmıştır. Raporun son günlerde YÖK dolayımında hızla gündeme alındığı ve bu yönde çalışmalar başlatıldığı gerçeği dikkate alındığında, bilim ve toplum ilişkisinin yeniden tanımlanması acil bir sorun olarak karşımıza çıkmıştır. Bu ilk yazıda özellikle bilim ve toplum ilişkisi özgürleşme dolayımında tanımlanacak ve bu ilişki dolayımında üniversitelerin işlevi üzerinde durulacaktır.

2 "Bilim" kavramı, genel olarak; insanın kendisinin de içinde bulunduğu 'doğa' ve 'toplum'u anlama, açıklama, kendi ihtiyaçları doğrultusunda dönüştürme gibi işlevleri ile tanımlayabiliriz.

Bilim, yukarıda belirtilen işlevler dolayımında tanımlandığı ölçüde, insanın; doğanın insanlar üzerindeki sınırlamalardan kurtulması, insanın 'toplumsal doğasının' yarattığı sınırlamalardan kurtulması anlamında özgürleşmesi olarak düşünülmeli gerekir.

Bilimin sonul amacı, bu anlamda; insanın özgürleşmesi, daha farklı bir tanımlama ile insanın kendisinin de içinde yer aldığı doğal çevre ile belirli bir toplumsal ilişkiler dolayımında tanımlanan "toplumsal doğasının" insanlaşmasıdır.

insanlığın tarihine baktığımızda bilimin özgürleşme süreci özellikle doğal çevre üzerinde önemli ölçüde gerçekleşmesine rağmen, insanın 'toplumsal doğasının' özgürleşmesi çok daha sancılı bir süreç içinde gerçekleştiğini görüyoruz.

3 insanın "toplumsal doğasının" özgürleşmesinin neden oldukça sancılı olduğu sorusu karşımıza bilimi tanımlayan bir diğer önemli özelliği çıkarmakta¹. Burada bilimin özünde toplumsal bir olgu olması ve verili bir tarihsel ve toplumsal ilişkiler dolayımında gerçekleşmesidir². Bu anlamda "tüm sosyal bilimlerinin "belirli bir sosyal ortamın ürünü" olduklarını ve buradan "sosyal olgular ve süreçlerin, bilimlerin temel yönelimlerini" belirlediğini vurgulamamız gerekiyor.

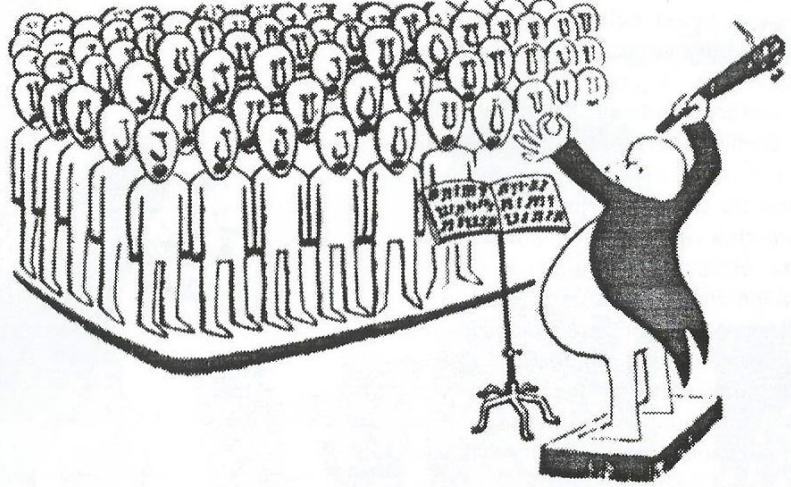
Böylece bilimsel olanın iki anlamda sosyal olduğunu vurgulamak gerekiyor. İlk olarak, bilim verili bir tarihsel/topumsal çerçevede içinde ve toplumun diğer yönleri ile ilişki halinde kendini inşa eder; ikinci olarak da, bilim başka bir anlamda sosyal bir süreçtir, çünkü bilimsel faaliyetin endisi sosyal bir eylemlilik halindedir, yani bilimsel süreç; bir dizi insan ve bu insanların ekinliği (araştırmaları) ve sonuçta barışları (bilgi üretimi) dolayımında gerçekleşir. Bu bireyler, yani bilim kadınları/adamları belirli etkileşim ağları oluştururlar. Etkileşim süreci bir dizi değer yargısı, kural ve hiyerarşi içerir, bilim kadınları/adamları bu bilimsel çevre ve ilişkiler içinde daha önceki bilgileri ya daha geliştirirler ya da farklılaşan koşullara paralel olarak toplumsal yapıda gözlemlenen yeni sorunlara cevap aramak için ye-

Raporun son günlerde YÖK dolayımında hızla gündeme alındığı ve bu yönde çalışmalar başlatıldığı gerçeği dikkate alındığında, bilim ve toplum ilişkisinin yeniden tanımlanması acil bir sorun olarak karşımıza çıkmıştır.

ni sorular sorulur. Tüm bu süreç ise, bilim kadınları/adamları arasında dayanışma ya da çatışmalara neden olur.

4 Bilimsel etkinliğin sosyal karakteri, aynı zamanda sosyal bilimlerin sosyal değişimlerden direkt olarak etkilenmelerine neden olur. Sosyal değişime sosyal yapının farklılaşmasına neden olacağı gibi, sosyal ilişkilere bağlı olan bilim kadınlarının/ adamlarının bağlı olduğu bilimsel etkinliğin yönünü de değiştirir. Sosyal yapıda gözlemlenen değişiklikler sosyal bilimlerin araştırma alanının farklılaşmasına neden olur, yani yeni toplumsal yapı ve ilişkiler yeni açıklamalar ve dolayısıyla yeni soruları gündeme getirir. Örnek olarak; eğer tarımsal faaliyetlerin gerileyerek yerlerini sanayi faaliyetlerini bırakması gerçeği olmasaydı, bir dizi iktisatçı işçi işveren ilişkisi, kâr ve ücretleri, işsizlik veya kentsel alanda yerleşme, sorunu olarak gecekondulaşma konuları üzerinde durmazlardı. Bilimsel alanın sosyal bir alan olması ve bunun da toplumsal değişim sürecinden etkilenmesi bir başka sorunu gündeme getirir, özellikle sosyal bilimlerde, örneğin ekonomide uzmanlaşan bilim kadınları/adamlarının yaşadıkları toplumun ürünleri ve dahası yaşadıkları toplumun belirli bir kesiminin değer yargıları ve anlamlandırma sistemlerine bağlı olmaları doğal olarak değişim ile birlikte ortaya çıkan yeni durumu analiz nesnesi ile birlikte, seçtiği analiz nesnesini anlama ve açıklaması üzerinde etkili olacağı açıktır. Bu olgu, sosyal bilimlerde araştırmacı/bilim kadını/ adamı ile çalışması arasındaki ilişkinin sadece varolan gerçekliği açıklama gibi doğrusal bir ilişki olmadığını, fakat bir dizi sosyal boyutu olan değişkenin (yaşama biçimi, değer yargıları, inançları gibi) önemli ölçüde etkili olduğunu göstermekte, bu ise sosyal bilimlerin tarihsel toplumsal boyutuna yeni bir boyut katar, bu da sosyal bilimlerin değer bağlı olmasıdır. Bunun açık anlamı, sosyal bilimlerin doğal bilimlerden farklı olarak, araştırmacının yani belirli bir tarihsel ve toplumsal sürecin ürünü olan bir insan ile onun araştırdığı, kendisinin de içinde yer aldığı toplumsal değişkenler (araştırma nesnesi), arasındaki karşılıklı ilişki nedeniyle bu iki unsurun gözlemleyen ve gözlenen

gerçeğidir. Çünkü bunlar arasında (araştırmacı ile araştırdığı konu arasında) karşılıklı ilişki ve etkileşim vardır. Sosyal bilimleri eğer değer bağlı olarak tanımlıyorsak, o zaman karşımıza yeni bir sorun çıkmakta, toplumda farklı sosyal gerçekliğin ürünü ve taşıyıcısı olan bilim kadınları/adamlarının belirli bir sosyal olguyu anlama ve açıklama da aynı yöntemlerden hareket etseler bile farklı sonuçlara varacakları gerçeğidir⁴.

5 Bilimin özellikle sosyal bilimin sosyal bir olgu olması yukarıdaki vurgular dikkate alındığında bilimin sonul amacı olan özgürleşmesinin önünde büyük bir engel olduğu açıkça ortaya çıkmakta. Özellikle toplumsal gelişmenin tanımladığı dinamikler ve bu dinamiklerin öznelere olan toplumun farklı kesim ve sınıfların varlığı, bir yandan toplumsal ilişkileri anlama ve açıklama, diğer yandan ise açıklanan/tanımlanan toplumu bilimsel olarak tanımlanan belirli bir çizgi doğrultusunda gelişmesi için pratik süreçlere müdahale anlamında politikaların varlığına neden olur.

Toplumun farklı kesimlerinin yaşanan an ve gelecekle ilgili düşünce ve pratikler üretmesinin doğal olmasının yanı sıra, eğer toplumu oluşturan ilişkiler toplamı eşitsiz ise, toplumun sadece belirli kesimini tanımlayan ve onların şimdi ile gelecek arasındaki kurulması gereken köprüleri kurma anlamında bilimsel faaliyetin çerçevesi belirlendiğinde sonul amacı özgürleşme olan bilimin ancak toplumun bir kesiminin diğerlerine rağmen, diğerini dışlayan bir çerçeve içinde özgürleşmesi anlamına gelir ki bu bilimin yukarıda tanımladığımız öz-

gürleşme ve insanlaşma süreci açısından olumsuz bir durumun varlığını gösterir.

6 Yukarıda tanımladığımız biçimi ile bilimin sonul amacının özgürleşme olduğu fakat diğer yandan bu özgürleşme sürecinin verili bir toplumsal çerçeve içinde gerçekleştiği vurgusu bizi bilimsel gibi üretimin tarihsel süreç içinde "bilimsel bilgi üretme, ve bu bilgiyi üretcek kadroları yetiştirme"⁵ işlevlerinin merkezileştiği, sistematize olduğu kurumsal yapılar olarak tanımlanabilir.

7 Toplumsal bir kurum olarak üniversitelerin bilimsel bilginin üretim sürecinde "özgürleşme" ile olan ilişkileri tarihsel süreç içinde her zaman sorunlu olmuştur. E. Mandel'in anlamlı çalışmalarından birinde belirttiği gibi üniversitelerin tarihi, toplumda verili ilişkiler üzerinde belirleyici olan kesimin büyük ölçüde baskın olduğu bir tarihi işaret etmekte⁶. Gerçekten de belirli toplumsal ilişkiler üzerinde yükselen üniversiteler, tarihsel olarak sürekli bir biçimde toplumsal ilişkiler ve bu ilişkilerin daha da somutlaşmış biçimi olarak merkezî siyasal iktidarların yoğun etkisi ve dahası baskısı altında kalmışlar, diğer yandan aynı üniversiteler bilimin nihai amacı olan özgürleşmeyi gerçekleştirmek için sürekli olarak toplumsal ilişki ve merkezî siyasal yapılara karşı "kedi kendini yönetme" anlamında özerklik sorununu gündeme getirmişlerdir.

8 Özerklik ya da akademik özgürlük geleneksel olarak iki anlamda düşünülebilir;

- özünde bilimsel bilgi üretim sürecinin dışsal sınırlamalardan (toplumsal etkilerin direkt belirleyiciliğinden) ve politik baskılardan yalıtılması anlamında ele alınmakta. Üniversiteyi oluşturan birimlerin yaşanan ilişkiler ve özellikle belirleyici olan güç ilişkilerinin olası "yönetsel", "finansal" ve daha da önemlisi bilimsel faaliyetin araştırma ya da sanat nesnesinin seçimi üzerindeki müdahalelerinin en aza indirilmesi anlamına gelmekte.

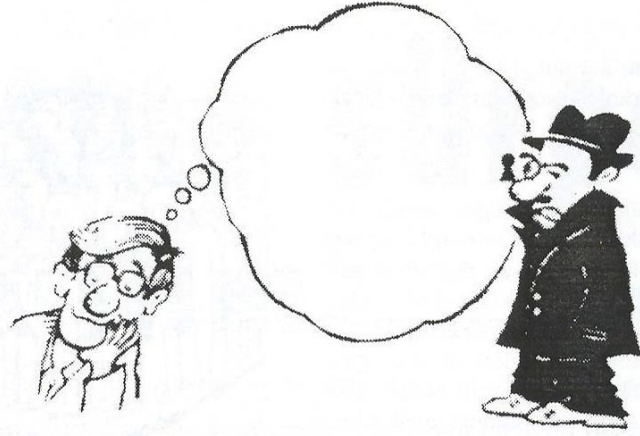
İkinci olarak da sistematik bilimsel bilgi üretim merkezi olan üniversitelerin kendisinin toplumsal bir varlık olarak, toplumsal bir kurum olarak, kendisinin yapısal unsuru olan akademik kadronun farklı birimleri ile öğrenciler açısından özgürlüğün sağlanması gerekiyor⁷.

Tarihsel süreç içinde üniversitelere bakıldığında akademik özgürlüğün her iki anlamda da sağlanmasının oldukça sorunlu olduğunu söylememiz gerekiyor. Üniversitelerin özgürleşme yönündeki çabalarının karşısında yukarıda vurguladığımız anlamda iki önemli sınırlayıcı etken vardır.

- İlki, hiç kuşkusuz bu etkenlerden biri bütünsel olarak verili sosyal ilişkiler ve bu ilişkilerin üretkenliğini sağlamakla sorumlu toplumsal kurumlar.

- İkincisi ise bizzat verili sosyal ilişki ve değerlerin üniversite içinde, üniversitenin birimleri tarafından genel kabul görmesi ve bu ilişkilerin üniversitenin yeniden üretiminde belirleyici olmasıdır. G. Bachelard'ın vurguladığı gibi "bilimsel bir zihniyetin formasyonundaki ilk engel, ham deneyimlerdir"⁸. Bilimsel bilgi ise ham deneyimler, basit günlük yaşama ilişkin deneyimlerin eleştirilme açısından sistematik olarak yeniden tanımlanması anlamında bilimsel olma özelliğine kavuşurlar. Fakat eğer toplumsal ilişkilerin yarattığı dinamikler ve ham deneyimler, bizzat bilimsel bilgi üreten kesimler üzerinde etkili oluyorsa ve bu etki sistematik bir biçimde, kurumsallaşıyorsa, bilimsel anlamda özgürlük (bana göre) merkezi siyasal denetiminin yarattığı olumsuz etkilerden daha da olumsuz (içerden) sonuçların varlığına neden olur.

Bu iki etken, tarihsel süreç içinde farklı dönemlerde farklı ölçülerde etkin olmuşsa da, bu iki değişkenin genellikle birbirini besleyen dinamik bir sürecin ürünleri olduğunu söylemek gerekiyor.

9 Bilimin toplumsal olması, özellikle toplumsal gelişime/değişmenin yaşandığı dönemlerde artan ölçüde önem kazanır. Toplumsal değişimin yarattığı ve yaratacağı toplumsal etkiler, ister istemez toplumsal yaşamı temel alan sosyal bilimlerin araştırma nesnesi olması yönüyle anlam kazanır. Toplumsal değişimin böyle anlam kazandığı dönemlerde eğer üniversiteler, yaşanan toplumsal ilişkiler içinde, değişimi ve değişim sürecini ilgilendiren konuları ele alma ve yorumlamada dolaylı ya da direkt olarak merkezi siyasi iktidar ya da toplumsal ilişkilerde taraf olan bir kesim adına hareket etmeye başlarsa, ya da verili sosyal çevre içinde geçerli olan ideolojiler/ortak duyguların etkisi altında kalırsa, bilimsel bilgi üretme süreci ve onun özgürleşme amacı büyük ölçüde yara alır. Üniversitenin araştırma nesnesine yönelmesi ve araştırma nesnesi ile ilgili açıklamaları, sürekli olarak toplumsal genel olarak bilimsel gelişmeden etkilenen kesimlerin kendi kendileri ile ilgili bilgiyi üniversite dışında üretme sürecini başlatır. Hiç kuşkusuz bu süreç oldukça dinamik bir süreç olup bir çok değişkeni içinde taşımakta. Üniversite içinde bilimsel etiği tüm dışsal faktörler üzerinde tutan bilim kadını/adamı, kendi araştırma nesnesini varolan gerçekliğin doğrultusunda tanımladığı ölçüde, toplumsal olgulara bilinçli ya da bilinçli olmadan (verili kamu duyu açısından bakan) taraflı bakan üniversitelerle arasında bir gerilimin varlığına neden olur. Böyle bir gerilim ise sürekli olarak bilimsel bilginin üretilmesi için gerekli ortamın gittikçe bozulmasına neden olur.

10 Yukarıda kısaca ele alınarak tanımlamaya çalıştığımız, bilim, toplum ve özgürleşme ilişkisi ile ilgili açılımları yaşadığımız toplum ve içinde yer aldığımız üniversite açısından yaklaştığımızda bir dizi paralellik kurulacağı açıktır.

tanımlama, açıklama ve değiştirmeye yönelik toplumsal kesimler ise, üniversite dışında bilimsel bilgi üretim sürecini başlatacaklar ve fakat bu süreç de sistematik olmadığı ve genellikle özeleştiriden yoksun kaldığı ve daha da önemlisi bilimsel bilginin üretilmesi için gerekli verilere/kaynaklara yeteri kadar ulaşamayacakları için bu özgürleşme sürecinin daha da sorunlu olmasına neden olacaktır.

Yukarıda kısaca ele alınarak tanımlamaya çalıştığımız, bilim, toplum ve özgürleşme ilişkisi ile ilgili açılımları yaşadığımız toplum ve içinde yer aldığımız üniversite açısından yaklaştığımızda bir dizi paralellik kurulacağı açıktır.

Dipnotlar:

1- Bu genel olarak bilim için yani doğal bilimleri de içine alacak şekilde doğru olsa bile biz burada sosyal bilimleri temel alıyoruz. Doğal bilimlerin de toplumsal bağımlı olduğu yönündeki bir ele alış için L. Althusser'in *Bilimadaminin Kendiliğinden Felsefe'si* önemli bir kaynaktır.

2- Bilimin toplumsal bir olgu olduğuna ilişkin detaylı bilgi için R. K. Merton'un (1968) *"Science and Social Order"* adlı makalesine bakılabilir.

3- F. Ercan, (1995) *"Toplumsal ve Ekonomiler, Toplumsal Değişme Sürecinde Toplumsal ve Ekonomik Yapılar"*, der: T. İşgüden, F. Ercan ve M. Türkay *Gelişme İktisadi.*, içinde, sf:67

4- Ercan, 1995, age., 69

5-C. San (1992) *Bir Toplumsal Kurum Olan Üniversite' de Özerklik ve Bilim Özgürlüğü*., *A.Ü- SBF Dergisi*, cilt 48, sayı 1-4., sf:149

6- E. Mandel (1972) *"The Changing Role of 2 the Bourgeois University"* *Counter Course*, içinde

7- Bu konuda anlamlı bir ele alış için bak; D. Atkinson (1972) *The Politics of Academic Freedom*

8- G. Bachelard (1993) *"Bilimsel Zihniyetin Formasyonu-II"*, *Bilim ve Mühendislik.*, sayı 4

HAKAN DAĞ

YOKYDA!

12 Eylül'ün ardından üniversite gençlik mücadelesi 84-89 yılları arasında yeniden bir toparlanma sürecine girmiş, bu süreç bir avuç önder kişiliklerin yoğun çabaları sonucunda geliştirilmiştir.

Kendisini 'demeklere' sloganı ile ifadelendiren hareketlilik, yaşanan süreci öğrenci gençlik lehine çevirmenin ilk adımlarını atmıştır. Şimdilerde olduğu gibi o dönemde 'tektipleştirme' politikaları gündeme sokulmuş, geliştirilen karşı koyuşla geri adım atılmamıştır. Sistem 10 yıllar sonra yeniden aynı politik atılımını sahneye koymaya çalışmaktadır. Biçimsel gözükken bu politika zaten içsel olarak 'Tektipleştirmiş bir gençlik' yaratmıştır (Bkz. 80'li yıllarda dünyaya merhaba diyenler artık üniversite öğrencileridir ve bu sürecin çocuklarıdır). Peki neden bunca yıl sonra tekrar bu politikaları hayata geçirmeye bu kadar heveskar davranmaktadır? 28 Şubat sonucunda adım adım geliştirilen süreç, basit iktidar çıkarları ile açıklanabilecek sıklıkta değildir. Derinleşen devlet sığıkla açıklanamaz elbet. Aysberg'in altı hala suyun dibinde olanca görkemiyle durmaktadır.

Yazımızın başında girdiğimiz yerden devam edersek, 12 Eylül sil baştan bir gençlik yaratma isteğini hayata geçirmeye çalışmış, ne yazık ki bunda büyük ölçüde de başarı kazanmıştır. O süreçte ayakta kalma mücadelesi veren gençlik yeni girilen süreci ve sürecin kendi iç dinamiklerini yakalayamamış, bu da süreci atlatabilmeyi geçmişe tutunarak mümkün kılabilmmiştir (Bkz. 12 Eylül sonrası çekilen ve '12 Eylül filmleri' diye sınıflandırabileceğimiz filmler hep bu göndermelerle doludur). Doğru mudur? Hatalı mı davranılmıştır? Tümünden hayır veya tümünden evet dememiz gerçeği ne kadar ifade edebilir? Devam edersek, 12 Eylül sonrasında kendisini 'demeklere' sloganı ile ifade eden üniversiteli gençlik, dernekleri kurmayı başarmıştır (bkz. 84 yıllarında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinde ilk tüzel kişiliği olan öğrenci derneği kurulmuştur). 89'la birlikte dernekler, bir yanı ile o geçmişle bugün arasında gidip gelen zihin bulanıklığı sonucunda örgütlenmeler haline dönüşmüştür. Bu süreç 98' Türkiye'sinde gittikçe daha da dibe vurmuş ve artık bir umut olarak görülmeyen bir duruşa sahip olmuştur. Tabiki bu söylediklerimiz sistemin dernekler üzerindeki baskısını yadsımayız, ancak ona sadece içten bir bakış sunmak ve kuyunun dibinden görüneni açıklamakla yetinebilir. Gruplaşmalar- öğrenci gençliğin birinci dereceden sorunu olmayan- geçmişten gelen tartışmaları hareketlendirmiştir. Yeni kimliğin oluşumu sürecinde geçmiş gelecek ikilemini aşamayan gençlik, kuşatma politikalarından en

çok etkilenen ve aynı zamanda bu kuşatmayı en çok reddeden kesimi oluşturmuştur. O süreçte üniversiteli gençlik içinde yer alanlar, bugünün Türkiye'sinde 30 ve daha üstü yaş grubunu oluşturmaktadır. 12 Eylül'ün bize ne yapmaya çalıştığını bu da farklı biçimde anlatmaktadır.

Toplumun her kesiminde, apolitikleşme, kişisizleştirme, salla kafanı al maaşını-laştırma, köşeyi dönme-leşme ve leş-leşme giderek kurumsallaştırılmıştır.

12 Eylül 1980... 6 Kasım 1981 yaklaşık 413 gün sonra ikinci balyoz vurulmuştur. Doğduğu günü büyük bir sevinç ve coşkuyla andığımız bu ikinci tarih, birinci tarihin üniversitedeki ayağını kurumsallaştırmaya çalışmasının karşılığını oluşturmuştur. Bu büyük bir örgütlülüktür. (Tabii ki, bu örgütlülük işe 'örgüt' kelimesini Türkçe'den dilimizin üzerindeki tüylerden silerek başlamıştır.)

6 Kasım 1981 yılında YÖK kurularak yıllarca sürecek olan 'Yasak Öğrenci Kardeşim' YÖK'ü varetmiştir. Tüm bu çabaları öğrencilerden gereken ilgiyi görmüş ve gençlik bir çok kereler bu çabaları ödüllendirmiştir. (bkz. Edebi lale ödülü-bozuk para ödülü- harç katma ödülü vb.)

Burada birden yazımızdan kopacağız. Aslında yaşanan ve yaşanan farkında olduğumuz veya bir biçiminde etkilendiklerimizdir. Bilmek korkutucudur. Bildikçe rahat duramama en büyük dürtümüz haline dönüşür. Artık şüpheli, her taşın altında birşeyler arar hale geliriz. Bilmemek bir çok şey kazandırır. Bilmek ise her geçen gün bizden yeni şeyler alır gider. Nereye gittiğini bilmemize imkan tanımaz. Boyut değiştirmiştir artık. Yapacağımız ilk şey belki de; ne bildiğimizi bilmek ve neyi ne şekilde değiştirerek neyi yerine ikame edeceğimizin farkına varmaktır.

Yaşadığımız alan kendi gerçekliği içinde tariflemeli ve kavramları doğru yerlere yerleştirmeliyiz.

Yapamayacaklarımızı yapmamalı, yapabileceklerimizi ise ne pahasına olursa olsun yapmalıyız.

Yukarıda bahsi geçen süreci unutmamalı, tüm yaşadıklarımızı unutmamalı ama unutmamayı asla unutmamalı.

Kelimelerle anlamsız birlikler kurmaktan kaçınmalı, hayatı daha somut ifade etmeliyiz.

Önce bu cümleleri reddederek işe başlamalı, meli-malı, meli-malı, meli-malı...

Yaşıyorsan eğer çok fazla şansın yok!

İki üniversitesi, 30 bine yakın öğrenci-
siyle tam bir öğrenci şehri Eskişehir. Öğrenci hare-
keti açısından saldırılar, gözaltılar, okuldan yurt-
tan atmalar, tutuklamalarla çok yoğun bir geçmi-
şe sahip. Şu an ki genel durumu anlatmak için
çok fazla geçmişe gitmenin bir anlamı yok. 27 Ni-
san 1998 günü Anadolu Üniversitesi'nde bir faşist
saldırı yaşandı. 40-50 kişilik bir grup halinde, arka
arkaya dört fakülteye, ellerini kollarını sallayarak
giren faşistler, karşılaştıkları devrimcilerle saldırdı-
lar. Saldırını duyan devrimci-demokrat öğrenciler
rektörlük önünde toplanıp, rektörle görüştiler. Bu
sırada, faşistler doluşırken hiç görünmeyen polis,
devrimci-demokrat öğrencilerin etrafını sardı. Rek-
törle tekrar görüşüp oturma eylemi yaparak, poli-
sin okuldan ayrılması sağlandı. Ertesi gün Eskişe-
hir'in en kalabalık öğrenci eylemi yapılarak saldırı
knandı. Saldırının en dikkat çeken özelliği ise 1
Mayıs'tan hemen önce olması idi. İşçi Bayramı 19
yıldır ilk kez bir mitingle kutlanacaktı. Saldırının
en önemli amacı 1 Mayıs coşkusu engellemektir.
Yerel gazete "İstikbal", öğrencilerin saldırıyı pro-
testo amacıyla yaptıkları yürüyüş haberini verirken
"Tehlikeli Tırmanış" başlığını attı. Bir gün sonra
da aynı gazete, 1 Mayıs'ta çok büyük olaylar çık-
acağı yönünde bir haber yayınladı.

Bu saldırı ve arkasından gelişen protestolar daha
önceden de yapılan ancak aksamlara uğrayan çalı-
şmalara hız verdi. Fakültelelerde birim toplantıları
yapılıyor, buralarda seçilen temsilciler genel bir
toplantıda bir araya geliyorlardı. Bütün bu toplantı-
larda, en önemlilerinden birisi "okullarda sürekli
örgütülüğü nasıl sağlarız?" olan birtakım sorula-
ra cevap aranıyordu. Bu çalışmalar doğal olarak
bu yıla da sarktı. 6 Kasım öncesinde ve sonrasında
birçok fakültede birim toplantıları yapıldı. 'YÖK
Protestosu'na hazırlanırken yaşanan birtakım
olumsuzluklar eylemin sağlıklı olmasına neden
oldu. Fakat bu sorunlara ve birlikte yapılan bir ey-
lemin eksikliklerine rağmen insanlar birlikte çalış-
ma yapmaktan vazgeçmediler. Şu an Eskişehir'de
"Sağlıklı ve sürekli bir çalışma var" demek için
çok erken. Fakat kararlılık ve sabırla çalışmalar
devam ettirilirse iyi bir yapı ortaya çıkabilir. Bile-
şenleri açısından şimdilik istenilenden daha dar
olsa da, önceki yıllarda farklı örgütlenme biçimleri
(koordinasyon -platform gibi) öneren devrimciler
ortaklaşarak, birimler üzerinden yükselen bir ör-
gütülük çalışmasında bir araya gelmiş bulunuyor-
lar. Bu çalışmada yer almayan tüm devrimci ar-
kadaşları da aramızda görmek istiyoruz. Eski-
şehir'de devrimci öğrenciler olarak bize ışık tuta-
cak, yol gösterecek birçok deneyim ve tec-
rübelerimiz var. Bundan sonra yapmamız gereken
bütün bu deneyim ve tecrübelerimizi birleştirip,
kararlı bir şekilde omuz omuza yürüme.

Yeni dönem ve öğrenci gençlik

Öğrenci gençlik hareketi, YÖK'ün son
zamanlarda almış olduğu kararlar ve
öğrenci gençliğin kendi içinde bulunduğu
durum, yani örgütlülüğü açısından yeni
bir dönemece girmiştir.

M. ÇEHMET HADDUROĞLU

YÖK,

kuruluş amacı ve yapısı gereği, sis-
tem açısından istenilen yörengeye oturmuş ve bu yönde
kararlar almaya devam ediyor. Bir tarafta
geçen dönemin sonlarına doğru hayata
geçirmede büyük bir direnç gösterdiği kılık kıyafet yönergesi ve bundan en çok etkilenen türbanlıların verdiği mücadele, diğer bir tarafta YÖK'ün yaz sürecinde almış olduğu devrimci demokrat yurtsever öğrencileri üniversiteden "ayrıştırma operasyonu". Yani bunun hayata geçirilişinde belirleyici olacak olan, demokrasi güçlerinin sokaklarda düzenledikleri eylem miting veya açıklamalara katılan öğrencilerin tespit edilmesi durumunda oluşturulacak olan "eleme komitesi", tarafından başlatılacak tasfiye süreci.

Bir tarafta bunlar gelişirken diğer tarafta , öğrenci gençliğin bu saldırılar karşısındaki, duruşu hiçte sistemin attığı adımlar kadar kendinden emin ve uzun vadede hedefleri içeren genel bir pratik yöneliş içerisinde değildir. Söz konusu kılık kıyafet yönergesi kararı alındığında bundan enfazla etkilenen türbanlıların koyduğu eyleme, zaten dağınık olan ilerici öğrenci hareketi ideolojik ve taktik duruş noktasında iki cepheye bölündü. Cephenin birini, bu yasa-yı siyasal islamın gelişmesine karşı başlatılan tasfiye sürecinin üniversitedeki ayağını yoketmeye yönelik olduğunu düşünen ve bu yasaya karşı hiçbir refleks vermeyen, bu anlamda kararı destekleyenlerin oluşturduğu görüş diğer bir cephede ise bu önergenin tüm öğrenci gençliğe yönelik bir saldırı olarak yorumlayan, ancak hem türbana hemde türban yasağına karşı durarak tavır geliştirenlerin oluşturduğu öğrenciler yer alıyor.

Sistemin saldırıları ve öğrenci hareketinin içine düştüğü bu durum hiç şüphesiz öğrencilerin üstüne yeni dönemde ağır yükler yüklemektedir. Bu noktada kısa bir dönem öncesine kadar öğrenci hareketinin nabzını tutan koordinasyon'un kendi içine girdiği yapısal/işlevsel sorunlardan kaynaklı tikanıklık döneminden bir an önce kurtulabilmeli, cepheler yeniden kesintisiz örülmeye devam edilmelidir. Bunun

yapılabilmesi için yeterli sebep olduğu gibi deneyimlerde söz konusudur. Bir tarafta hayatın her alanında olduğu gibi üniversitelerde de süren özelleştirme saldırıları, bir tarafta har(a)çlar, barınma, ulaşım, son dönemlerde dayatılan kılık kıyafet yasağı ile özel 'ayrıştırma operasyonları'!

Öğrenci gençlik hareketini Mersin Üniversitesi açısından değerlendirdiğimizde geçmiş dönemde yaşanan pratik, yeni döneme başlama açısından ümit verici ancak yeterli değildir. Bilindiği gibi geçmiş dönemin sonlarına doğru özelleştirilen yemekhaneye karşı Mersin Üniversitesi Öğrenci Derneği (MÜÖD), ÖES, Eğitim-Sen ve Öğrenci Temsilciler Kurulu (ÖTK)'nun örgütlediği boykot büyük bir oranda başarıya ulaştı. Ancak dönemin sona ermesiyle beraber istenilen amaca yani sermayenin defedilmesine vardırılamadı. Bu noktada yeni dönemde bu örgütülüklerin boykotu yeniden öretilmesi öğrenci hareketinin döneme iddali bir çıkışının nüvelerini verecektir. Öğrenci hareketinin kurumsallaşmasını hazmedemeyen sistem, öğrencilerin olmadığı yaz sürecinde, geçen yılın başında MÜÖD'ün düzenlediği alternatif açılışta kendini tanıtmak amacıyla dağıttığı bildiri yüzünden kapatma davası açarak yönetim kuruluna ceza verdi. Bildiri, çağımızda birer ütopya olmaktan çok, çok gecikmiş birer ihtiyaç haline gelen parasız, bilimsel, eşit, demokratik, ana dilde eğitim hakkı gibi talepleri içeriyordu.

ÖTK'lar, birer ihtiyaç haline gelen yukarıdaki temel eğitim gereklerine sahip çıkmalı, bu yönde yaygınlaşma fırsatlarını bilince, kendine çizilen sınırları çatlatmayı denemelidir. Ancak bunu yaparken, koordinasyonun bugüne kadar geçirdiği olumsuz deneyleri gözlemeli, yani birimler düzenli periyotlarla kendi arasında tartışmalar yaşamalı, seminerler düzenlemelidir. Ancak bu tartışmalar sadece birimlerin özgün sorunlarını değil, üniversitenin bütünlüklü sorunlarını gözetken bir yerden yapılarak kararlar alınmalı, tek birimin sorunu bütün üniversitenin sorunu haline getirilerek, birimleri alanlarda buluşturabilmelidir.

eğitim sistemi ve

YÖK

Naim YILDIZ

İnsanı hayvandan ayıran en önemli olgusu üretimi, bu olgunun temel ögesi ise alet yapıp bu aletlerle doğaya karşı daha güçlü olabilmesi ve bu üretim ilişkilerini gelecek nesillere aktarabilmesidir. İşte eğitim kavramı bu noktada önem kazanır. Eğitim; yalnız üretim yöntemlerinin değil, aynı zamanda kültüründe taşınmasını sağlar. Bir toplumsal yapı içerisinde toplumsal yapıyı düzenleyen temel etmen o toplumun maddi üretim ilişkileridir. Her üretim biçimi kendi yöneten sınıfını doğurur. Eğitimin akışını belirleyen de bu egemenler ve sürecin şartlarıdır. Burada eğitim kavramıyla örgün eğitim denilen ve öğretmen öğrenci ilişkisinin yaşandığı yapı kastedilmektedir.

"Eğitimi belirleyen egemenlerdir" tümcesini tarihten bir kaç örnekle açıklamaya çalışalım. Eski mısırdaki egemenlik firavunların ve Nil nehri civarında toprağı olan büyük toprak sahiplerinin elindeydi. Her yıl ya kuraklıktan ya da Nil'in taşmasından dolayı büyük ürün kaybı olurdu... Zamanla Mısırlılar, kuraklık ve taşmaların belirli dönemlerde olduğunu farkettiler. Bu dönemleri net olarak belirleyebilmek için astronomiyeye yöneldiler ve bu bilimi temel alan okullar açtılar. Takvim mantığını kurup geliştirdiler. Firavunlar kendilerine devasa gömütülükler yapıldığını istediler ve bu yönde baskı kurdular. Bu baskı mimariyi önemli kıldı ve bu yönde eğitim veren okullar açıldı. Thales'in üçgenlerde benzerlik teoremini piramitlerin uçlarını kesiştirmek isterken bulunduğu söylenir. Büyük iskender fetihlere çıkarken dünyayı ele geçirecek topluluğun felsefi olarak çok güçlü olması gerektiğine inanmış ve bunu sağlamak için ünlü filozof Aristo'ya okul açması için yüklü bir para vermiştir. Osmanlı imparatorluğunda ise iktidar İslamın halifesinde ve dolaylı olarak ayan (memur ve paşa) sınıfının elinde olduğu için eğitim tamamen islami felsefeyi temel almış ve temelini Kuran'a dayamıştır. Ordunun ganimetleriyle ayakta duran sistem çöküş döneminde ordunun ağır darbe almasıyla sallanmaya başlamış ve padişahlar orduyu daha bilimsel temellere oturtmanın gerekliliğini geç te olsa fark etmiş ve Fransız subayların öğretmenlik yaptığı idadiler açmışlardır.

Bu örneklerde ortak noktanın egemenler olduğu ve egemenlerin ihtiyaçlarının ve felsefi anlayışlarının eğitimi yönlendirdiği hatta bilimsel olup olmamasını belirlediğidir.

1980 darbesinin üniversitelere hediyesi

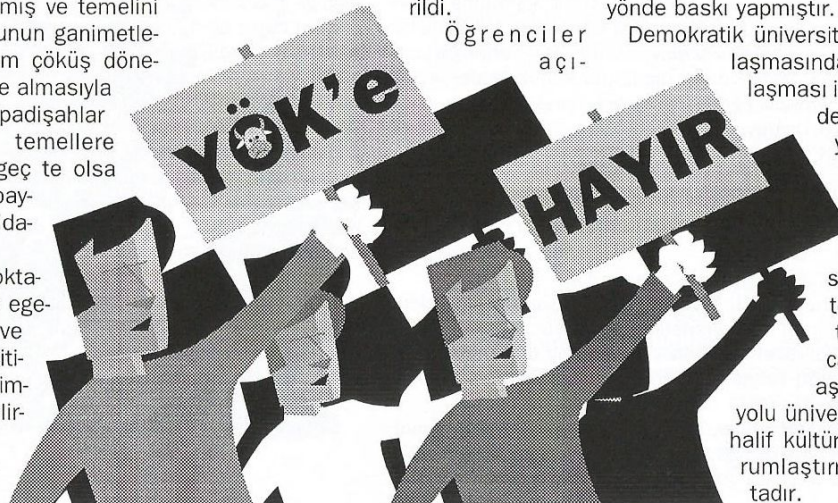
YÖK'ten bahsedelim biraz. 1961 darbesinin getirdiği kısmi özgürlük ortamının ve 68 mücadelesinin kazanımlarının 1970 darbesiyle tamamen gasp edilmiş hakların gasp edilmesinin kanunlaşmasıdır. YÖK 4-11-1981 tarihli 2547 sayılı yüksek öğretim kanunu ile kurulmuş olup temel amacı üniversitelerde işlevi, görev ve yetki dağılımını belirlemek ve eğitim öğretim, araştırma yayın, öğretim elemanları, öğrenciler ve personel ile ilgili diğer düzenlemeler yapmaktır. Yani hangi üniversitede hangi hocanın ders vereceğinden hangi okula ne kadar para ayrılacağına kadar tüm kararları verebilecek bir yetki.

YÖK'ün en etkin silahı üniversitelerde rektörleri dekanları, bölüm başkanlarını atayabilmesi, istediği öğretim görevlisini meslektan men edebilmesi, istediği öğrenciyi okuldan atabilmesi, dahası eğitimin aksaması durumunda okulu dahi kapatabilmesidir. Burada "istemek" fiilinin betimlediği kişilerin aydın ileri görüşlü, devrimci-demokrat olması, "eğitimin aksaması" ile kastedilenin faşizme karşı hertürlü karşı duruş olması; YÖK'ün tarafsız olmadığı aksine ezenlerin tarafında olduğunun net ifadesidir.

Sırf 1981 yılında işine son verilen eğitim görevlisi sayısı 5000'in üzerindedir. İşin daha vahim kısmı işinden atılmayan öğretim elemanlarının üzerinde kurulmuş olan psikolojik baskıdır. "Araştırma görevlisi" kavramı da YÖK'ün icatlarından. 1980 öncesinde hocaların yardımcılarına asistan denirdi ve asistanlar kamu görevlisi sayılıyorlardı.

YÖK'le beraber asistanlar araştırma görevlisi ünvanını aldılar, tüm kamusal hakları ellerinden alındı ve sözleşmeli memur kategorisine düşürüldüler. Dahası sakıncalı bulunan asistanların sözleşmeleri yenilenmedi ve derece derece üniversitelerdeki demokrat kesim sindirildi.

Öğrenciler açtılar

sından durum çok daha kötüydü; değil eylem yapmak muhalif olmak yanyana yürümek bile suç sayıldı ve bu davranışlar okuldan atılmaya cezalandırıldı.

YÖK'ün iç yapısı şöyle; 24 üyeden oluşuyor ve bu üyelerin 7'sini Cumhurbaşkanı (rektörlük yapmış kişiler arasından), 7'si üniversiteler arası kurul tarafından, 7'si bakanlar kurulu tarafından, ikisi MEB tarafından, 1'i de Genelkurmay başkanlığı tarafından seçiliyor. Rektörlerin seçimini de Cumhurbaşkanı yapmaktadır.

Burada asıl önemsenmesi gereken faktör: MGK'dır. Üyelerin 7'si MGK'nın başkanı sıfatıyla Cumhurbaşkanı, birini de Genelkurmay seçmektedir. Bu durum üniversitelerde demokratik yapının kaldırılması ile kalmamış aynı zamanda militarist bir yapıya bürünmesini de sağlamıştır. Bu gün çoğu üniversite de askeri projeler tasarlanmaktadır. Hatta Dicle üniversitesinin rektörü asker kökenli emekli bir albaydır ve dünya hemşireler günü kutlamalarını dahi askeri bandoyla yaptırarak kadar askeri mantığa sahiptir.

MGK yalnızca YÖK üyelerini seçmekle kalmayıp aynı zamanda gizli yapıları ve direktifleri aracılığıyla direkt üniversitelere müdahale etmektedir. 1996 yılında Nevruz'un kutlanması için üniversitelere direktif gönderilmiş ve aynı yıl rektörlükler resepsiyonla Nevruz'u kutlamışlardır. Yine bu yıl türban ile ilgili üniversitelerdeki tutum (gerici kadrolara rağmen) hep MGK dayatmalarının bir sonucudur. MGK'nın kaygılarının akademik değil ideolojik olduğu aşikar.

Üniversitelere müdahale eden bir başka yapılanma ise TÜSİAD'tır. TÜSİAD kendi üretimini maksimize edebilmek ve gerekli kalifiye eleman temini için Bilkent, ODTÜ vb. elit üniversitelerin direkt sanayiye hizmet etmesini istemiş ve bu yönde baskı yapmıştır.

Demokratik üniversite, eğitimin meta-laşmasından çok toplumsallaşması için gerekli bir modeldir. Toplumsal yapımızın ihtiyacı olan devrim, üniversiteler demokratikleşmedikçe aksaklaşacak ve entellektüel buyutan mahrum olacaktır. Bu sorunu aşabilmenin en iyi yolu üniversitede aydın muhalif kültürünü geliştirip kurumlaştırmakta yatmaktadır.

“daha çok özel üniversite fırsat eşitliği”

DENİZ YONUCU

Aktüel Dergisi’nde özel üniversitelerle ilgili Prof.Eser Karakaş’la “Daha çok özel üniversite daha çok fırsat eşitliği” başlıklı bir söyleşi; Karakaş özel eğitimin eğitimde fırsat eşitliğini yok etmediği aksine fırsat eşitliğini daha çok arttırdığına yönelik ilginç tezler üretmiş.

Parasız üniversite diye birşey olmadığını, her üniversitenin bir maliyeti olduğunu “parasız” olarak adlandırılan üniversitelerin maliyetini vergi mükelleflerinin ödediğini öne süren Karakaş, parasız eğitimin teorik temelini “Doktor oluyorum ve topluma yararlı oluyorum, bu yüzden maliyeti toplum ödesin” anlayışı olduğunu belirtiyor.

Hayır, sayın Karakaş parasız eğitim istemenin nedeni belirttiğiniz bu anlayış değildir. Dar gelirli ailelerin çocuklarının da, tek farkları zengin ailede doğmak olan çocuklarla aynı eğitimi alabilmelerini sağlamaktır, düzenin doğuştan getirdiği eşitsizliği bir de eğitim alanına yaymamaktır. Aynı zeka düzeyinde (ki farklı da olabilir), yetenekleri yakın ölçülerde iki çocuğun biri zengin olduğu için özel; bilgisayarlı, yabancı dilde eğitim veren, 15-20 kişilik derslikli bir okulda eğitim görürken, diğeri de 70-80 kişilik derslikli bir okulda, kendinden üst- alt sınıflarla aynı derslikte eğitim görüyorsa ya da sürmekte olan savaş yüzünden eğitim hakkı elinden alınmışsa eşit parasız eğitim istemek hiç de eğitimin maliyetini topluma ödetmek istemek değildir.

Öğrenciye verilenin, yapılan yatırımın topluma geri dönmek yerine daha çok onun üzerinde kaldığı tespit edilmiş diyorsunuz. ABD’de on bin denekte yapılan bir incelemede üniversite maaşlarının gelirinin, lise mezununun gelirinden üç kat daha fazla olduğu sonucuna ulaşıldığını ve dolayısıyla yüksek öğrenimin en büyük getirisinin öğrenci üzerinde kaldığını belirtiyorsunuz. Yüksek öğrenimin en büyük getirisinin para olduğunu öne sürmek bir bilimadama ve öğretim görevlisine doğrusu hiç yakışmıyor. Kaldığı ortaöğretim veya ilköğretim mezunu olanların nasıl topluma daha fazla yararı olduğunu açıklamadan buralardaki eğitimin topluma geri dönme oranının çok yüksek olduğunu belirtiyorsunuz. Eminim siz de çok iyi biliyorsunuz ki bir iddiayı kanıtlamak için mantığını ve nedenini açıklamak gerekir, ayrıca çok yüksek bir oran demek yerine oranın % kaç olduğunu ve açıklamayı yapanları söyleseydiniz hem açıklamamız daha bilimsel olurdu hem de belki biz ikna olabilirdik. Ne yazık ki bu haliyle söyledikleriniz pek işe yaramaz gözüküyor. Aynı iddanın üzerinden giderek ilk ve ortaöğretime yeterli kaynak gitmezken, üniversitelere ciddi denebilecek kaynaklar aktararak bir terslik yapıldığını söylüyorsunuz. İlk ve ortaöğretime yeterli kaynak aktarılmadığı doğru ama, üniversitelere de yeterli kaynak aktarılmadığını bir öğretim görevlisi olarak bilmeniz gerekir. Bildiğiniz halde doğruyu söylemediğinize ihtimal vermemek için GSMH’den YÖK’e ayrılan payları sizin için yazıyorum.

1991%	1.81
1992%	1.14
1993%	1.19
1994%	1.07
1995%	1.04 ¹

Ayrıca YÖK kanununun 46. Maddesine göre özel üniversitelere yapılacak yardımın kamu üniversitelerinden fazla olmaması gerekirken 96 yılında belirtilen rakamlara göre kamu üniversitelerinin her birine ortalama 61 milyar, özel üniversiteler içinse 115 milyar devlet ödemesi yapılmıştır².

Üniversite yaşına gelmiş her 100 gençten sadece 14’ünün üniversiteye girebildiği bunlarsa, çoğunlukla toplumun en üst gelir grubunu oluşturan ailelerin çocukları olduğuna, iyi liselerde oku-

ma, iyi dersanelere gitme, özel ders alma gibi olanaklardan dolayı üniversitelere girebildiğini söylemişsiniz. Çok doğru; ama bunun ardından alternatif çözüm olarak, özel üniversiteyi sunmak açıklaması bana pek de mantıklı gelmiyor. Zengin kesimin bu imkanlardan yararlanan ve daha çalışkan olan öğrencileri Boğaziçi, ODTÜ, İTÜ gibi üniversitelerde okumak varken neden ekstradan para verip özel üniversitede okumak istesin ki?

“İşçi ve memurların ödediği vergilerle toplumun en üst gelir grubundaki ailelerin çocukları okuyor, niye onların eğitim masraflarını yanlarında çalışan işçilerin vergisi ödesin” diyerek emekçiden yana gözükmek ister gibi bir haliniz var. Ancak bana pek de inandırıcı gelmedi. Bunun çözümü özel üniversite kapıları değildir, herkesten gelirine göre vergi almaktır. Neden zengin patronumuzu yeterli vergi ödemiş diye suçlamıyorsunuz da, çocuğunu özel okula göndersin diyerek sanki böylece işçiyi, emekçiyi sömürmeyecekmiş, onun parasını kullanmayacakmış gibi bir hava yaratmaya çalışıyorsunuz? Üstelik siz hem İstanbul Bilgi Üniversitesi’nde hem de İstanbul Üniversitesi’nde eğitim görevlisiniz, bu yüzden devlet üniversitesiyle özel üniversite-

lerinin eğitim olanaklarının aynı olmadığını biliyorsunuz. Üstelik sizin de belirttiğiniz gibi en iyi öğretim görevlileri de teker teker özel üniversiteler geçiyor.

Doğrusu Aktüel Dergisi’ndeki iri puntolarla yazılmış

“Daha çok özel üniversite daha çok fırsat eşitliği” yazısını görünce

Bir Prof’un böyle bir söz söyleyeceğine ihtimal vermediğim için bir şaşirtmaca sanmıştım. Çünkü böyle bir tezi ortaya atmak çok ciddi ve üzerinde çalışılması gereken bir iş. Yazıyı okuyunca bunun ne bir şaşirtmaca ne de üzerinde fazlaca düşünülmüş bir şey olmadığını gördüm. Kendisi iktisat profesörü olan Eser Karakaş biraz üzerinde düşünürse (!) dediğimizin iktisadi açıdan bile doğru olmadığını görecektir.

Ne diyelim düşünün hocam düşünün!

¹ Petrol-İş 95-96 yıllık, sayı 623

² Özgürlük Serüveni, sayı 1

Sizi kim profesör yapıyor?
Kimlerin eline kaldık!

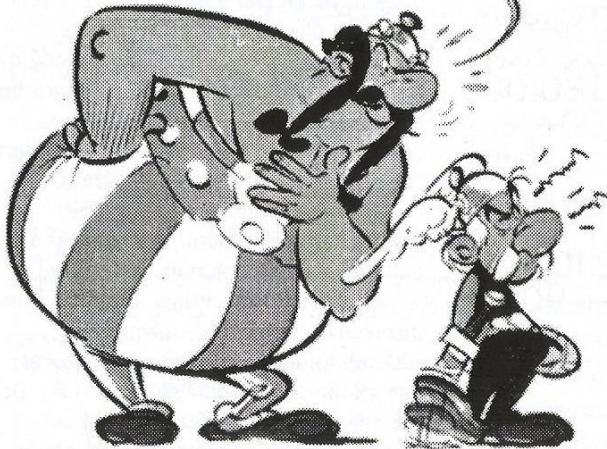

yeniden tek sınav mı?

Ciğdem CİÇEK

Sistemin emredileni yapan, köleleşmiş, itaatkar bir gençlik yetiştirmek için kullandığı yöntemlerden biri de üniversite sınavlarıdır. Bizlere eşitsizliğin, mutsuzluğun yıldan yıla arttığı ülkemizde, yaşamın tek yolu üniversite sınavları olarak gösterilmektedir.

Bizi enayi mi sandınız?

Bir üniversiteye girebilmenin bedeli milyarlarca varan parayı gözden çıkarmak, bir süre için susmak, kendini gerçek dünyadan soyutlayarak verilen ezberlemek vs. Bunca emek harcayarak umut bağladığımız üniversite sınavlarına hazırlanırken karşılaştığımız haksızlıklar ise madalyonun öteki yüzünü oluşturuyor. Eşitsizlik doğudan batıya, özel okuldan dershaneye kadar uzanmakta. Her geçen gün artan fırsat eşitsizliğine rağmen bir aldatmaca peşinde sürükleniyoruz. Çünkü 1997 yılında üniversite sınavına başvuran 1.398.596 öğrenciden sadece 421.419'u üniversiteyi kazanabildi. Açık öğretim de dahil olmak üzere kazananların oranı %30.14'lerde kalmıştır. YÖK görünürde bir başarısızlığı ortadan kaldırma amacını güden; ama gerçekte paralı eğitime geçişi hızlandıran bir sistemi tekrar önümüze koydu ("Tekrar" diyorum, çünkü bu sistem 1974'ten 1981'e kadar uygulanan bir modeldi. Ne garip ki uygulamaya konduğu dönemlerde bu sınav sistemini başarıyla bulan kurumların başında YÖK ve ÖSYM geliyordu).

YÖK'ün yeni sistemle ilgili yapmış olduğu açıklamaya göre O.Ö.B.P. (Orta Öğrenim Başarı Puanı) ÖSS puanına eklenecek ve O.Ö.B.P. okulların üniversite sınavındaki başarı puanına göre ağırlık kazanacak. Bu durumda iyi bir eğitim veren Robert Koleji'nin üniversiteye giren öğrenci sayısı herhangi bir devlet lisesinin üniversiteye giren öğrenci sayısından daha fazla olacağı için Robert Koleji öğrencisinin O.Ö.B.P.'si daha fazla olacaktır. Bir devlet lisesindeki öğrencinin daha fazla zorlanarak alacağı 160 puanı; özel lisedeki bir öğrenci daha rahat bir şekilde almayı başaracaktır çünkü okulundan gelecek olan ona büyük bir avantaj sağlayacaktır. İşte YÖK'ün adil dediği sistem!

İrticanın önünü kesmek bahanesiyle üniversiteye yönelik birtakım yasaklar getiren YÖK, yeni getirdiği sistemle de irticanın artmasına mekan hazırlamaktadır. Belirli bir ideolojiye hizmet eden okullar, notları şişirek üniversiteye daha fazla öğrenci sokacaklardır. Bunun yanısıra özel okullar da başarılarını yüksek gösterebilmek için notları şişireceklerdir. Buradaki amaç ise paralı eğitime geçişi hızlandırmaktır. Bu amacını gizli tutabilmek, insanları uyutabilmek için YÖK, geçtiğimiz günlerde "Gönül ister üniversiteler Amerika'daki gibi sınavsız olsun" gibi bir açıklama yaptı. Bu da Türkiye'yi küçük Amerika yapma ile örtüşen bir açıklamadır. Biz de sınavların kaldırılmasını istiyoruz ama Amerika'daki gibi paraya dayandırılmadan her insanın bilimsel eğitimden(!) yararlanma hakkı devlet tarafından sağlanmalıdır.

Sonuçta üniversite sınavları; paralı eğitime, fırsat eşitsizliğine, bilimden uzak bir eğitime, ölümlere, kişiliği zedelenmiş, sorgulamaktan ve düşünmekten uzak, geleceksiz nesillere sebep olmaktadır.

Bizlerle yılmadan; özgür, demokratik, bilimsel üniversite talebimizi dile getirip mücadelesini sürdüreceğiz.

Ferman Devletine; Üniversiteler Bizimdir!

sayılar bize neyi anlatır?

Hala dört yapraklı yoncayı bulmak için kırlara giden var mıdır?

■ Ülkemizde eğitim sorunu: 59.105 okul, 11.606.355 öğrenci ve 456.140 öğretmen ile tüm toplumu ilgilendirmektedir.

■ İlköğretim hakkında ilköğretim çağı nüfusunun % 10'u yararlanamıyor.

■ Ortaöğretimde okullaşma oranı % 54 iken, Mısır'da % 62 dir. Bu oran Avrupa ülkeleriyle karşılaştırılmayacak oranda düşüktür.

■ Yükseköğretimde % 22.4 okullaşma oranı ile Şili, Ürdün ve Lübnan'dan geri durumdayız.

■ Zorunlu temel eğitimde 8 yıla geçilmekle birlikte bu süre Lüksemburg'da 9.5, Cezayir'de 11, Küba'da ise 9 yıldır.

■ Çalışan nüfusun % 78'i ilköğretim ve daha aşağı bir eğitim düzeyine sahiptir.

■ 894'ü öğretmensizlikten, 1.603'ü güvenlik, yıkılma, yakılma, vb. nedenlerle 2.497 okul kapalıdır.

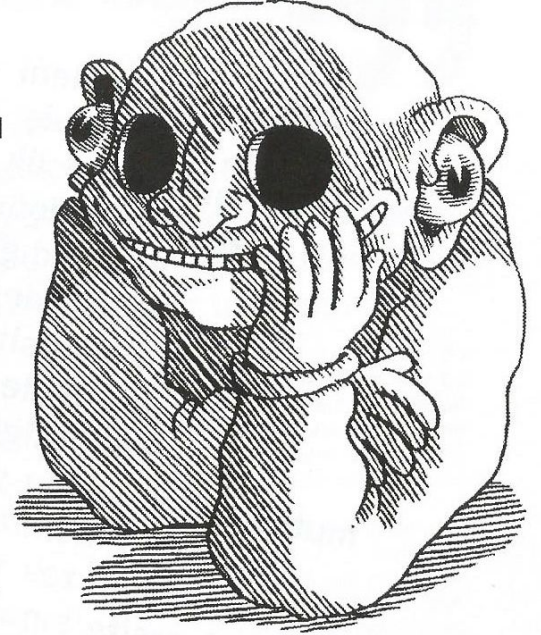
■ 16.000 okulda birleştirilmiş sınıflarda eğitim yapılıyor.

■ Şehirlerde bir dersliğe 62 öğrenci düşüyor.

■ Sınıf mevcutlarının 30 kişiyeye düşürülmesi ve birleştirilmiş sınıf uygulamasına son verilmesi için 180.000 yeni öğretmene, 147.000 dersliğe ihtiyaç vardır.

■ Eğitimde kişi başına; Japonya'da 950 \$, Almanya'da 817 \$, İtalya'da 523 \$, Yunanistan'da 240 \$ harcanırken bu miktar ülkemizde 90 \$ dir.

■ 1998 bütçesi " Faiz- borç- vergi" sarmalına dayanan bir bütçedir. Bu bütçenin konsolide bütçe harcamaları ise; % 40.1 Borç faizlerine, % 11 Eğitime, % 14.1 Savunmaya, %

2.6 Sağlığa ayrılmıştır.

G.S.M.H içimde eğitime ayrılan pay ülkemizde % 2 iken, dünya ortalaması % 5.2 dir.

(Eğitim-sen Aylık Yayın Organı Özel Sayı: 28)

Tüm bu rakamlar bize neyi ifade eder? Kocaman bir gerçeklik. Aklimızı zayıflatan, özgürlüğümüzü kemiren, gittikçe büyük bir ağzın içinde yok oluşumuzun rakamsal ifadesini anlatır. Artık hayatın rakamlar üzerinde aktığı yüzyılımda, kara bir bulutun bir daha çok zor gidecek gibi görünmesine yol açan tüm bu sayılar ne yazık ki gelecek yüzyılda da yakamızı bırakmayacak gibi görünüyor. 21. yüzyıl bilgi çağı olacak diyorlar. Hayal dahi edemiyoruz. İçinde bulunduğumuz çağ da bilgi çağıydı. Biz sınıfta kaldık. Fatura her geçen gün katlanarak hepimize çıkartılıyor. Gün geçmiyor ki yeni bir zam haberi ile uyanılmasın bu ülkede. Derinleşen devlet, derinleştikçe, derine indikçe, oksijen tüpünü bir kere daha dolduruyor, suni solunum sistemiyle. 'Cumhuriyet' diyor, 'İtalya' diyor, 'Tarkan' diyor, 'uyu' diyor, diyor, diyor, diyor...

Çetelerin kazara ortaya çıkışı, tekrar kazara unutturuluyor. Eğitiliyoruz. Bir elde sandalye, bir elde kırbaç ile. Rakamlar yalan söylemez diyorlar, Evet rakamlar yalan söylemez, ama gizler diyoruz.

Ankara'daki üniversiteler, yeni döneme çesitli şenliklerle başladı. Kılık-kıyafet yönetmeliği gereğince türbanlı öğrencilerin okullara alınmaması kararından çıkan siyasal islam ve takımlacak tavırla ilgili tartışmalar, okulların açılmasıyla birlikte gündeme girdi. Tartışmalar, yaklaşan 6 Kasım ile yoğunluk kazandı. Ankara genelinde, farklı eğilimler ve yaklaşımlar belirlemekle birlikte, ortaya çıkan tablo, islamcı öğrencilerle ortaklaşılması yönünde oldu.

Hacettepe üniversitesinde de aslında durum aynı. Yıllardan beri faşist eylemlerin yapılmadığı Beytepe'de ilk defa islamcılar bildiri dağıttı. Her ne kadar daha sonra bildiri dağıtımına engel olursa da onlar çoktan Beytepe'de örgütlenmişlerdi. 6 Kasım'dan 1 gün önce faşistler bir kısmı içeriden bir kısmı dışardan okulun kantinini bastılar. Ellerinde balta ve çivili sopalarla saldırdılar. Faşistlerin, jandarma tarafından uzaklaştırılmasıyla birlikte, öğrenciler toplanarak bu saldırıyı kınadılar. Daha sonra saldırlara katılan öğrenciler tespit edilerek uyarıldılar. Bu esnada ikinci bir saldırıda jandarmadan geldi. Anfilerden birine öğrencileri sıkıştırarak 3 saat ablukaya aldılar. 15 kişi yaralandı ve 7 kişide gözaltına alındı.

Ertesi gün Beytepe'de, Cebeci Kampüsünde, DTCF'de, AMY'de ve Gazi Üniversitelerinde ÖES ve çalışanları katıldığı çeşitli protestolar yapıldı.

Abdullah Öcalan'ın İtalya'ya gitmesiyle yükselen ve şiddete dönmüş güvenimize karşı, üniversitelerden ilk tepki DTCF'den geldi, yapılan foruma polis saldırdı. Ertesi gün Cebeci kampüsü öğrencileri, basın açıklaması yaptı. Bu arada faşistler, Gazi Üniversitesi'nde solcu öğrencilere saldırdı.

Ankara'daki öğrenci muhalefetinin büyük gündemi ÖTK'lardır. ÖTK konusunda, farklı eğilimler var. Öğrenciler kendi talepleri doğrultusunda, kendi adaylarını belirleyerek alternatif bir seçim için çalışmalarına da başladılar.

Bunun yanında Siyasal Bilgiler Fakültesinde, seçimlere katılmak için değişik siyasetlerden oluşan bir komisyon kurulması gibi farklı bir eğilim belirdi.

Koordinasyon, 96 yıl davasına dair yapılan çalışmaların biriktirdiği potansiyeli, yaz çalışması seminerlerine taşımaya çalıştı. 96 yıla yargılanan arkadaşların, verilen mücadeleler sonucunda tahliye edilmesiyse birlikte, koordinasyon toplumsal muhalefette ve öğrencilerde yeni bir potansiyel ve canlanma yaratmıştı. Bu başarının sonucunda, koordinasyonun yeni hedefler doğrultusunda, yeni açılımlarla daha geniş bir muhalif öğrenci kesimi yaratması gerekiyordu. Fakat, gerek yaz çalışmasının vardığı nokta, gerekse 96 yıl davasının taşıdığı potansiyelin dışına açılımının önüne bir engel olarak koordinasyon içindeki merkeziyetçi eğilimlerin çıkması, en verimli olabileceği zamanda koordinasyonun iç örgütlenmeye yönelmesine ve sonuçta da daralmasına neden oldu.

Bu merkeziyetçi eğilim, farklı düşüncelere izin vermediği için, koordinasyonun temel mantığında yer alan herkesin kendini ifade edebilme özgürlüğü doğrultusunda, bu eğilimin karşısında olan insanlar dönemsel bir ayrılmaya gitmek zorunda bırakıldı.

özgürlük serüveni

Özgürlük, hep soyut bir kavram olarak çıkartıldı karşıma; sevgi ve barışta. Oysa özgürlük ekmek ve su kadar soyuttu. Her şeyi sorgusuz- sualsiz kabul ettiğim, yaşamda neşne olduğum, otomat dönemim gerilerde kaldı. Yaşantımız hep bizim olmadı. Hep birileri vardı bizim adımıza, iyiliğimiz için kararlar alan. "Inga" dan ötesini bilmediğimiz dönemlerde seçilen cicili bicili tulumları giydik, sonra ilk olarak söylememiz gereken sözcükleri öğrendik. Çok geçmeden hayatımızın bir parçası olacak olan 'ayıp' ve 'yasaklarla' tanıştık. Her şey yerli yerindeydi ve biz bu yerli yerindelik içinde yerimizi alıyorduk ,yavaş yavaş. Otoriteler itaati öğütüyordu kaideler aidiyeti. Arkadaşlıklarımızı da onlar belirlemeliydi ve hatta mesleğimizi de; 'doktor olmalısın' 'oğluma da avukatlık yakışır', 'öğretmen olupta sürünecek misin?' Her şey yerli yerindedir; gelecek yaşantımız belirlenmiş, bize sahneye çıkıp gülmeden ve dikkatimizi dağıtmadan rolümüzü oynamamız kalmıştır.

Birbirinin aynı yaşamlar, önceden egemen ideolojinin direktifleri doğrultusunda toplum tarafından şekillendirilen ve kalıplaştırılan yaşamlar, özgürlüğümüz önündeki asıl engeldir. Çünkü bizlerde bu aynılığın birer parçasıyız. İşte bizi özgürlük gemisinde serüvene çıkartan da bu aynılığa karşı duruşumuz oldu.

Serüvene farklılığımızla başladık; çok seslilik, kendi kendimizin sözcülüğü ve kalıpları reddedişti farklılığımız. Bu yüzden, bireysel özgürlükle toplumsal özgürlüğün içiceliğini dillendirdik. Bilinçli davranış biçimini benimsemeliydik; bilgiye dayalı- çoğu zaman bilgisizde yoksun- bilinçsiz eylemler, çözümsüzlüğü derinleştirmekten öte birşey getiremezdi. Öz örgütülüğümüzü kendimiz yaratabilmeli, üniversiteli genç kimliğimizi diriltelimeliydik.

Türkiyede sol muhalefet dönemselliği aşamadığı gibi, gençlik mücadelesinde belirli gün ve haftaları aşamadı. Gençlik gelişen süreçlerde etkilenen olma özelliğinden dolayı dinamizmini kullanamayıp olaylar karşısında oldukça mekanikleşti. Bundan dolayı kendi özgücünden yoksun, "örgütümsüler" gelişti. Bu örgütümsüler her biri bir uça da durup, gençliği anlamayan, tanımlayamayan ve birilerince belirlenmiş politikalara hayat vermeye çalışan, özgür köleleşmiş insanları yarattı.

Gençlik sadece nicel bir süreci ifade etmez. Hayata bakış açısının ve düşünce sisteminin şekillendiği dönemdir gençlik. Ya belirlenen kalıplara uyabilmek için sürekli umutlarını ve beklentilerini törpüleyecektir, yada yaşamını kontrolüne alıp özgür yarının yaratıcılarından olacaktır. Özgür yarın mücadelesi, köle insanlarla köleleşmiş insanları özgürleştirme serüvenidir.

SÜKRAN KAPLAN

Üniversiteli gençlik salt şundaki konuyla değerlendirilemez. Hepimiz üniversiteye lise (+dersane) sürecinden geçerek geldik, milliyetçi- gerici öğretim programı, paralı eğitim, öğretim sürecinde söz hakkına sahip olamayıp yada şiddete (faşist saldırı= öğretmen dayağı) maruz kalış gibi sorunlar, lisede başlayıp üniversitede katmerleşen sorunlardır. Liseli genç hayatı kavrayabilecek bir konumdur. Onu bekleyen daha üst boyuttaki sorunlara ilerde karşı koyabilmek için kendi dinamiklerini harekete geçirmelidir.

Ortak sorunlar ortak mücadeleyi gerektirir. Özgürleşme sorunu toplumun bütününe yakıcı sorundur. Özgürleşme mücadelesinde gençlik, oluşturulacak cephe, geliştirilecek ortak eylemliliklerle kendine yepyeni bir hat oluşturma aşamasında, dar gurupçuluk ve kısır talepler aşılmalı gençlik öz dinamiğini harekete geçirmelidir. Sekterci ve kalıplaşmış davranış biçimlerinden kurtulup, her anlayışı kucaklayabilecek, ortak talepler etrafında biraraya gelişlere olanak tanınmalıdır. Bu tarz hem üniversiteli gençliğin mücadelesindeki tikanıklığa son verebilecek, hemde liseli gençliğe mücadele yolunu açabilecektir.

Serüvene çıkarken öğretici olmayı redettik. Bu haliyle üniversiteli gençliğin, liseli gençliğe abilik yapmak gibi bir misyonu olabileceğinin kabul edemeyiz. Ancak iki öğretim basamağı arasındaki kopmaz bağ algılandığı oranda serüvenin sınırlarını genişletmekte kaçınılmaz olur. Bugününde söz söyleyemeyen yarınında da söz söyleyemeyecektir. İşte üniversiteli, liseli gençliğin yarınıdır, ve ortaklaşa söyleyebilecekleri çok söz vardır.

En güzel sergüzeşterleri ustanın mı, kalfanın mı yaratacağı bilinmez. Bilinen, ustanın ve kalfanın birlikteliğinin sosyal mücadele ağacına bağlı bir dal olması gerektiğidir.

Gerek Türkiye gerekse tüm dünyadaki Sosyalist muhalefetin toplumun iç dinamiklerini ortaya çıkaracak strateji ve taktiklerini kullanamayıp ve düzene alternatif olarak kitlelere yön veremeyişi günümüz üniversite hareketi önünde bir açmaz olarak karşımıza çıkıyor. Aslında üniversiteler ve üniversiteliler düşüncenin oluştuğu yerler olması sebebiyle topluma yön verici özellikleri içinde barındırması gerekiyor. Kapitalist işleyişin gençliğe vurduğu en önemli darbelerden biri de üniversiteleri, üniversiteli yapan; düşünememe, yeni ve güzel yaratabilme özelliğini köreltip, gençliği apolitik, düzensiz ve seviyesiz ilişkiler yumağına katması olsa gerek. Muhafiz gençlerin çalışmalarının önündeki engellerin çoğaltılması, etkinliklerin sönük ve sadece yapılması gerektiği için yapılan birer hareket olmasına sebep oluyor.

Gelelim İzmir'e. Tüm bu dibe köküş, senenin başlamasıyla beraber üniversitemizde (Ege), alternatif açılışın yapılamamasıyla kendini gösterdi. Dokuz Eylül Üniversitesi ise 200 kişilik katılımı açılış yaptı. SİP'li öğrencilerin "Türban neyi örtüyor?" başlıklı masa başı çalışmalarını şeriatçıların saldısına uğradı ve bir SİP'li bıçaklandı.

Geçen sene üniversitemizde polis tarafından öldürülen Serkan Eroğlu'na sahip çıkan protesto yürüyüşlerine ve suç duyurularına yönelik (Serkan Eroğlu'nu öldüren polisler görevini hala sürdürürken ve haklarında herhangi bir soruşturma kararı dahi alınmamışken) iki ayrı dava açıldı. "6 Kasım", dernek- koordinasyon ve TÖDEF işbirliğinde "protesto edilmek" için protesto edildi.

Koordinasyon problemleri bir dönem yaşaması sebebiyle çalışma yürütmüyor. Grup çatışmaları sonucu ayrışan ve mitoz bir bölünme geçiren koordinasyondan ayrılan bir grubun "3 Kasım Susurluk protestosu" sönük bir şekilde gerçekleştirildi. Bir grup faşistin Abdullah Öcalan'ın yakalanmasıyla ilgili bildiri dağıtma girişimini yurtsever- devrimci inisiyatiflerle müdahale edilmesiyse İzmir'de aşağı yukarı böyle günler yaşıyor. Bu gidişat hiçbir mevzi kazandırmıyor ama SERÜVEN gimbür gimbür geliyor.

DERYA OKTAY

barbarlığın yeni adı

Modernizm?

16

Modern devlet, Fransız ihtilali ile yıkılan kralılıkların yerine kurulan, ulus devletlerin sanayi devrimi ile birlikte emek-sermaye çelişkisinin derinleştiği beraberlerinde kapitalist sistemi güçlendirerek geldikleri noktalarda sanayi sermayesiyle bankaların biraraya gelerek oluşturdukları yeni ve çok donanımlı bir devlet modelidir. Modern devlet ekonomik temelde örgütlenmiş bir alt yapı üzerinde, insanların sosyo-kültürel daha önemlisi politik bilinçlerinde ciddi tahribatlar yaratacak ve onları rahatça manipüle edebilecek aygıtlarla donanımlı ideolojik bir örgütlenmedir.

Mimarların uygarlık dedikleri ideolojik kökleri aydınlanma ve akıl çağlarına dayanan modernizm de Modern Devlet de uygulamaları ve tüm insanlığı getirmiş oldukları nokta bakımından Horkheimer'in deyişle gerçekte "rasyonelleşmiş bir akılsızlık"tır¹.

Modern Devlet çeşitli araçlarla insanların bilinçlerini ve bilinçaltılarını, birbirleriyle ve kendileriyle olan ilişkilerini, yani topyekün insanı belirlemeye çalışır. Bu belirlenmişlik çerçevesinde insanları içinde barındırdığı derin ve ince politikalar yoluyla sınıflandırır ve standartlaştırabilir.

Modern Devlet'in bilinç egemenliğinin araçları; araçlarının kullanılma amacı, yöntemi ve sonuçları nelerdir? Modern Devlet egemenliğini tek yolla sağlamaz. Egemenliğini hayatın tüm alanlarına, bazen belirgin bazen de gizli bir biçimde nüfuz ederek sağlar. Fakat ne şekilde olsun bütünsel bir yapının pratik yansımaları olan çeşitli araçlarla ve yöntemlerle sağlar.

Modern Devlet'in en önemli egemenlik aracı reel şiddettir. Daha sonra uygulayacağı yöntemler reel zorun belli kesimlere (sisteme muhalif ve sistem dışı kesimler) uygulanması temelinde oluşur. Ve bu uygulamaların yaratmış olduğu terör havasının etkisiyle, bu kesimlerin dışında kalan kesimler ve sürekli kontrol, baskı altında tutulması gereken kitleler üzerinde farklı yöntemler sayesinde egemenlik kurulur. Bu iki ayrı nitelikte olan fakat aynı amaca yönelik uygulamalara tümünden "Modern Devlet Terörü" uygulamaları denebilir.

Modern terör sistemli ve istikrarlı uygulamalarıyla ulaştığı noktada açık bir yönetim biçimi haline gelir. Önemli olan nokta bu totaliter yönetim biçiminin muhalifleri bastırma ve onlar egemen olma çabasının dışında bir ayrıntıdır. Burada asıl amaç sistemin etrafında egemenlik altına alınmış kitleleri yönetmenin kalıcı yöntemi olarak kullanılmasıdır. Bu özellik modern diktatörlüğü diğer sistemlerin baskıcı yöntemlerinden ayıran bir orijinalliktir de aynı zamanda.

"Modern Devlet Terörü" (MDT) şiddeti kapsamına alan fakat bundan daha fazlasını belirten bir sözcüktür. Bir olgu olarak ortaya çıkışı ve bir yönetim biçimi olarak yayılıp uygulanması 2. Dünya Savaşı'na nazi uygulamalarına ve toplama kampı ideolojisine dayanır. Fakat modern terör aslı ve ve çeşitli uygulama biçimleri bakımından kapitalizmin kendisine içkin bir olgudur. Bu nedenle başlangıcından bu yana sistemin tüm üst yapısında kendini yeniden üretme, kitlelere ve bireylere uygulama olanağına sahiptir.

MDT; ilk olarak toplumun en küçük birim, olan ailede başlar. Kişinin ailede yaşadıklarıyla, bilinçaltına bastırılmış biçimde korunan korku

yüklü duyguların üzerinde temellenen bilinç, daha başlangıcından terörize edilir. Tüm kurallara uymaya zorlanan, böylelikle irrasyonel de olsa salt "uyma edimini" öğrenen birey modern terörün karikatürize biçimini yaşar. Zaten toplum düzeyinde bireylere yapılan uygulamaların yani terörün ya da herhangi bir otoriteden gelen emirlerin itiraz görmeden uygulanmasının zemini, insanın yaşamının ilk yıllarında yaşamış olduğu yaşantılardır.

Denilebilir ki; Modern Terör toplumsal ya da sistemsel bir olgu olmasına karşın uygulama alanını, toplumları yarattığı olan tek tek bireylerin bilinçlerinde ve bilinçaltılarında bulur. Bireyleri iliklerine kadar sarar ve beyinlerinden kas faaliyetine kadar egemenlik altına alabilir. Bu egemenlik süreci aile kurumunda başlar, eğitim kurumları ve sistem içerisinde var olan tüm kurumlarda tekrar yaşantılanır.

Günlük hayatın ağına girmiş olan birey, farkında olmaksızın MDT uygulamalarıyla otoriteyi iyice içselleştirir. Her geçen gün biraz daha "uyruk"laşıp düzene entegre olur.

Sistem kitlelere değişik yöntemlerle ne kadar güçlü olduğunu ispatlar. Hastane sırasında bekletilen insanlar, otobüse tika basa doldurulan, zil çalınca arkaya giden insanlar, üniformaların keyfi kimlik sorgusuna çekilen ve sırf kimliğinden dolayı haksızlığa uğrayan bireyler, bir günlük yaşantıları süresinde modern devletin modern uygulamalarıyla belki yüzlerce kez karşılaşılırlar.

Burada asıl önemli olan kişilerin her seferinde uygulamaların keyifliliğini ve bu keyifliliğin kaynağı olan düzenin gücünü görmüş olmalarıdır. Bireyler bu zorba gücün karşısında birşey yapamama, değiştiremeye hatta bunları düşünmeyecekleri gerçeği altında ezilmiş, güçsüzleşmiş hatta acizleşmişlerdir. Bu yaşanan süreçlerle modern devlet egemenliğini herşeyin kendi istediği zaman kedi istediği biçimde ve miktarda olacağı; normalde terör olarak adlandırılmayacak ama aslında reel şiddet olaylarından daha tehlikeli uygulanan yöntemlerle, insanın bilincine, silinmesi çok zor şekilde kazanmıştır.

Bu uygulamaların amacı ataerkil sosyalizasyon süreciyle otoriteriyen kılınan kişiliğin, toplumsal kurumların aynı amaçla kullanılmasısıyla baskı altında tutularak yaşamasını (burada amaç düzenin yaşamasıdır) sağlamaktır. Anlaşılacağı gibi durum doğrudan kapitalizmin kendisiyle ilgilidir.

Oluşturulan tipolojinin psikik özelliği 1930'lardan savaş dönemlerine ve hatta günümüze kadar uzanan "yandaş psikolojisi"dir. Bilinebildiği ve gözlemlenebildiği kadarıyla "yandaş", resmi ideolojinin yetiştirdiği, büyük korkuları olan zayıf bir kişiliktir, dış dünyaya karşı ilgisizdir ve kendine özgü sistematik bilimsel bir görüşü yoktur. Ancak yaşadığı toplumda (ne türden olursa olsun) güçlü bir ideoloji ortaya çıkınca yandaş tavrı alma olanağı ya da bu olanakları kullanacak gücü yoktur; hatta gücü olsa bile bunu kullanmakta güçsüzlük göstermektedir².

Olayı daha genişleterek kapitalist sistemin politik psikolojik şekillendirilmesi yani kitle psikolojisi oluşturulması açısından açıklığa kavuşturalım. Kapitalist sistem gelişip yayıldıkça salt ekonomik politikalar üretmenin yanında hayatın tüm alanlarında insanları uymaya yöneltebilece-

ği tarzda politikalar üretmiştir. Ekonomik egemenliğin sürekliliğini sağlamak amacıyla temel ideolojisini, oluşturduğu ve uyguladığı politik psikolojisinde yani kitle psikolojisinde yoğunlaştırmıştır. Sonucunda; düşünce, davranış, duygu, beklenti gibi özellikleri kolaylıkla manipüle edebilen insanlarla dolu toplumlar yaratmıştır.

Bu psişik özelliklerle kişilerin, egemenlerin çizdiği çerçevelerde "oyun alanlarında"³ kalmalarına; kendini gerçekleştirme ve her türden yaratıcılığa yönelme yerine, toplum içinde erime "hazır düşünme ve davranış kalıplarını"⁴ kazandıkları kitle kültürüne kanalizasyonla özzen gösterilmiştir. Kitle kültürünü özümseyip içselleştiren ve toplumla bütünleşen insanlar (psişik ve kültürel olarak) giderek aynılaşmaya (homojenize olma) ve tek düzeleşmeye başlamışlardır.

En çok kitle iletişim araçlarının yaygınlaştığı kitle kültürü sayesinde sistem, norm ve değer ölçülerini ve tüm maddi manevi ihtiyaçları zorunlu muşçasına tarihsel ve ekonomik bağlamlarından kopararak insanlara özümlemeye çalışmış, bunda başarılı da olmuştur.

Sistem, başarısını bireyde çocukluktan beri yaratılan psikolojik bir iç denetim mekanizmasının (üst ben) toplumsal kurumların ve kuralların denetim mekanizmasıyla birleşip birbirlerini potansiyalize etmeleri; bireyin bu denetim mekanizması karşısında, zayıf, oldukça kolay ve hiç itirazsız kabul eden, özümseyen yapıya bürünmesine borçludur.

Aynı zamanda modern toplumda her şeyin rasyonelleşmesi karşısında, birey akıllı da rasyonelleşmeğe teslim olur (ya da tam tersi). Popüler Darwin'ciliğin mentalitesinin salık verdiği gibi modern toplumda yaşamın koşulu zaten özümsemek, kabul etmek yani konformize olmaktır. Böylece sosyal hayata uyarlanan Darwin'ciliğe göre "doğal ayıklamanın yerini rasyonel ayıklama" almıştır⁵. Bu noktada bireyler (uygar ve insan merkezli dünyamızda...) sağ kalmanın koşulu olarak kayıtsız şartsız her şeyi kabul sloganını benimsemişlerdir.

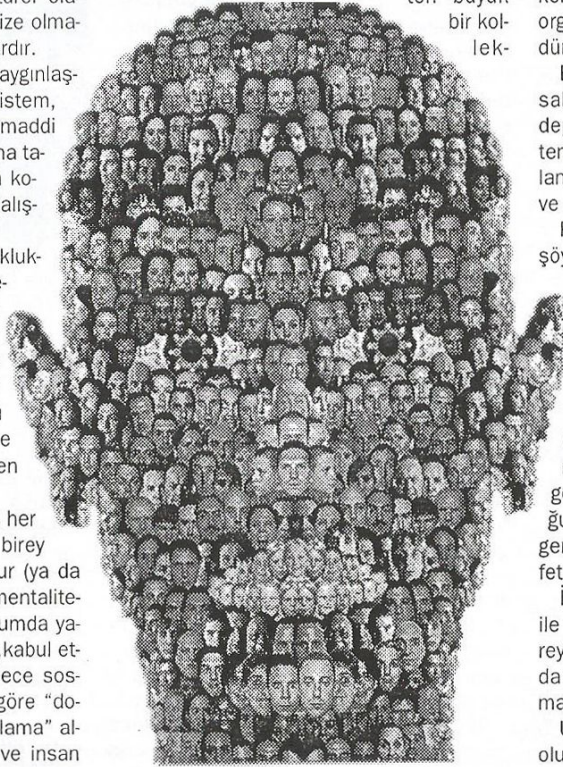
Bu gelişmelerin çerçevesinde yaşanan toplumsallaşma süresince insanların tüm nüansları çeşitli şiddet ve modern terör yöntemleriyle disipline edilmekte / boyun eğme koşullanmaktadır. İnsanlar fiziksel ve psikolojik şiddet yoluyla olgunlaştırılmaktadır.

Bütün bunların temel nedeni otoriter devletin kitleleri depolitize ederek körleştirme politikalarıdır. Burada insanlar, tamamen politikasız bırakılma amacıyla yönlendirilmezler. Modern terör insanların bilincine politikasız kalmayı değil apolitikliğin politikasını empoze eder. Dikkat çekilmesi gereken nokta tam da budur. Düzen beyinleri boşaltıp bırakmaz, boşlukları dolduracak ve insanları düzen içinde bırakacak malzemeler kulanır. Sistem kitle kültürü denilen; özünde tüketime ve konfora dayalı yeni biçimiyle kendi ideolojisini kendisi üretir.

Kitle kültürünün yarattığı belki de en önemli şey insanların büyük çoğunluğunun konformize norm sistemlerini benimsemele-

ridir. Birey böylece özgünlüklerini ve ayrıcalıklarını yitirir. Tüm bu isteklerini bir kenara bırakıp toplumla bütünleşir. Bu durum deyim yerindeyse "Kollektif delilik"⁶ durumu olarak adlandırılabilir.

"Kollektif delilik devletin ve onun kurumlarının benimsediği bir düzen ve değerler sistemidir. Kendi içlerinden gelen sesleri işitmeyen ya da bu sesleri duymaktan korkan bireyler devletin çılgınlıklarıyla kendini özdeşleştirme yolunu tuarlar. İyi bir yurttaş "kollektif deliliğin" parçası olan yurttaşdır. Kollektif delilik yıkıcıdır. Ekonominin globalizasyonu ve onunla birlikte giyim, yeme-içme adetleri, cinsel normlar, eğlence ve güzel sanatlar giderek yaşamı her açıdan yöneten büyük bir kolle-

tif birim olmaya doğru yöneliyor. Erich Fromm bunu bir mega makinanın oluşturulması olarak adlandırmış, bu durumu faşizmin yeni ve çok daha kapsayıcı bir örneği olarak nitelendirmiştir.⁷

Yine kitle kültürü içinde yönelimler bireylerin manipülasyonu için sanatın uygun bir araç olduğunu daima göz önünde bulundurmışlar, egemenliklerini bu alanlardan da somut olarak gösterme eğilimi geliştirmişlerdir. Bunun için anıt mimari egemenler için çok değerli görülmüştür. "Gerçekte anıt mimarisini sınıflı toplumların ortaya çıkmasıyla birlikte otoriter ideolojilerin kendilerini kitlelere kabul ettirme biçimlerinden biri olarak kullanılmıştır. Anıtsal yapılar her zaman, kitleye ve bireye karşı toplumsal ekonomik gücü ellerinde tutanların uyguladıkları bir tür devlet terörü ve şiddet yöntemi olmuştur.

Böylesi anıt mimari yapıtlarında bireye karşı devlet, hümanizme karşı şiddet, çok sesliğe karşı birlik, çok çeşitliliğe karşı form, çoğulcu demokarsiye karşı otorite granit taşların diliyle savunulmuştur."⁸

Genel olarak denilebilir ki kitle kültürü ve onu oluşturan parçaların işlevi; sistemin zoruyla ve sert darbeleriyle kitlede ve bireyde yaratmış olduğu çok durumlara karşı radikal tepkilerin gelmesini önleyecek; sistemin çelik çekirdeğini çevreleyen yumuşak ve koruyucu bir çeper oluşturmak ve meta fetişizmini kitlelere empoze etmektir.

Sonuç olarak bu toplumsal koşullarda yaşayan insanların bilinçlerinde ve bir bütün olarak ruhsal yaşamlarında ki sonuçları S. Teber'den aktaralım. "Bu süreç için insanlarda geliştirilen sorumluluk boyunu eğme sadakat görev bilinci, korku, suçluluk duygusu v.b. gibi doğal insan psikolojisine yabancı ve hatta yapay normlar ve değer ölçüleri gelişirken sevgi-aşk-umut, haz alabilme, mutlu ve orgazm olabileme duygu ve yetenekleri söndürülmüştür."⁹

Bugün rastlanılan hemen hemen tüm ruhsal şikayetlerin, yaşantı bozukluklarının, depresyonların, nevrozların ve şizofrenlerin temelinde her zaman nedeni kolayca anlaşılabilen, çözümlenemeyen bir garip korku ve suçluluk duygusu bulunmaktadır.

Problemin çözümüne ilişkin önerilerimizi şöyle sıralayabiliriz. Öncelikle yürütmemiz gereken bir dizi teorik tartışma vardır.

Bu tartışma pratiği doğru bir hatta oturacak tarzda olmalıdır. Felsefe tarih ve sosyoloji alanında yapılacak bu tartışmalarla modern devletin dayanağı olan pragmatizm, rasyonalizm ve sosyal darvencilik vb. düşünce sistemleri eleştirilmelidir. Aynı zamanda felsefi düzeyde gerçeklik ve doğruluk sorunsalı üzerine yoğunlaşmalı bunlar arasındaki çatışma ve gerilimin sentezini pratiğe uyarlayıp muhalefet ağı örülmelidir.

İkinci nokta dönüştürme pratiğinin niteliği ile ilgili noktadır. Bu pratiğin öznesi olan bireylerin, faaliyet içinde kaba bir emir kumanda zincirinin parçası konumundan çıkartılması değişim için ilk adımdır.

Uygulamaya konulan pratik, gelecekte oluşturulmak üzere idealize edilen toplumsal yaşantının bir prototipini sergilemelidir. Başka deyişle gelecekteki toplum yaşantısının ve bireyin bu toplum örgütlenmesi içinde özgül ve bağımsız konumlanışının bir provası şeklinde olmalıdır. Oluşacak tipolojinin kişisel ve sosyal özellikleri sağlıklı bilinçli bir kolektivite içinde kendini verebilen bir tarzdadır.

Kaynaklar

Deiter Duhm, Kapitalizmde korku
Hannah Arent, Antisemitizm
Cogito, Şiddet
Serol Teber, Politik psikoloji notları
Serol Teber, Toplama kampı sendromu
Serol Teber, İşkence sonrası yaşam
Gündüz Vasaf, Cehennem övgü
Horkheimer, Akıl tutulması

Alıntılanan notlar

- 1- Horkheimer, Akıl tutulması
- 2- Serol Teber, politik psikoloji notları
- 3- Serol Teber, politik psikoloji notları
- 4- Horkheimer, Akıl tutulması
- 5- Horkheimer, Akıl tutulması
- 6- Gündüz Vasaf, Cehennem övgü
- 7- Gündüz Vasaf, Cehennem övgü
- 8- Serol Teber, Politik psikoloji notları
- 9- Serol Teber, Politik psikoloji notları

Ertuğrul Kürkçü ile

gençlik üzerine

Dergimizin bu sayısında Ertuğrul Kürkçü ile gençlik hareketi, 68 kuşağı, ÖDP gençliği gibi konularda keyifli bir sohbet yaptık. Umarız aynı keyifi siz de alırsınız

Bir dönemin gençlik hareketi liderlerinden biri olarak günümüz gençlik hareketinin bir değerlendirmesini yapabilir misiniz?

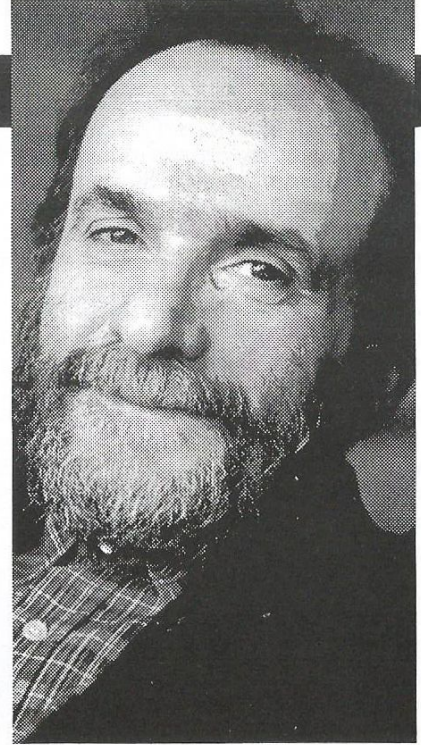
Temel bir karşılaştırma yaparsak, bugün bir gençlik hareketi olduğundan o kadar emin değilim. Yani hareket halinde bir gençlikten söz etmek güç, ama, devrimci gençliğin öncülük çabaları var. İnsanlar hangi dönemde yaşayacaklarını seçemiyorlar. Biz de o dönemde olmayı seçmedik, siz de bu dönemde olmayı seçmediniz. Maddi koşulların içine doğuyoruz, hatta manevi koşulların içine de. 1960' ların dünyası son derece hareketli yüzünü devrime dönmüş bir dünyaydı, gençliği de öyleydi. Sadece Türkiye'ye özgü değildi, bir gençlik hareketinin varlığı. Gerek üçüncü dünya ülkelerinde, bağımlı ülkelerde, gerek emperyalist ülkelerde, gerekse sosyalist ülkelerde eşitlikçi ve özgür bir dünya için emperyalizme, kapitalizme ve bürokratik egemenliklere karşı mücadele adına, büyük kitlelerle alış veriş içinde bir gençlik hareketi vardı, ve bu gençlik hareketinin esas olarak bir öğrenci hareketi olduğunu söyleyebilirim. Fakat 80'lerin sonrasında genel olarak dünyada da yeni sağın hakimiyeti, küreselleşme sürecinin kimi sonuçları, Sovyetler Birliği'nin çökmesi sol projelerin biraz aşınması dolayısıyla aydınlarla sol arasındaki bağlantı koptu. Öğrenci hareketi için de bu, kısmen geçerli

Türkiyede gençlik hareketi deyince üniversite öğrencileri anlaşılıyor (dünyada da bu belki böyledir.). 80 sonrası, üniversiteler sosyolojik olarak seçici hale geldi. Seçme sınavları sadece akıl-fikir-yetenek seçimi değil, aynı zamanda bir sosyolojik seçim de yapıyor. Üniversitelerin büyük kentlerin iyi liselerinin, özel okulların ve dersaneye gitme şansı olan öğrencilerin girdikleri bir yer haline geldiğini varsayabiliriz. Bu anlamda 60'lardan farklı olarak üniversitelerin toplumsal kompozisyonunun da değiştiğini söyleyebiliriz. Yani toplumsal eşitsizliklerden şiddetle etkilenen kitleleri üniversitelerde göremiyoruz. Bu da toplumsal meselelere duyarlılığı, yeni bir dünya için mücadele isteğini körelten bir faktör. Böyle baktığımızda bugün niye bir gençlik hareketinin olmadığını açıklayabiliriz. Ama bu sonsuza kadar olmayacağı anlamına gelmez. Gençlik hareketi aslında çoğu kez bireylerin

kendi sosyal gereksinimlerinden değil, toplumu bunaltan sosyal gereksinimlerin onların koşullarıyla örtüşmesinden doğar. İşçiyi ezen maddi koşulların öğrenciyi ezen manevi koşullara, işçinin maddi yoksulluğunun öğrencinin manevi yoksulluğuna denk gelmesi yüzünden işçi yaşama koşullarına öğrenci de kendi eğitilme koşullarına isyan eder.

Öğrenim, toplumsal koşulların yanı sıra akademik bir mesele ya da akademinin ideolojik niteliği meselesi. Ama ben, öğrenimin içeriği, iş bölümü, yabancılaşma bir evrensel eğitimsel çok insanı meslek sahibi kılmaya dolayısıyla parçalamaya, cahilleştirmeye dayalı sistemin eleştirisini yapıp seçene sunma konusunda az çaba gösterildiğini düşünüyorum. Belki de öğrenci hareketi içerisinde solun etkisinin azlığının ve bir öğrenci hareketinin olmayışının böyle bir nedeni vardır. Gençlik tanımını aslında sosyolojik karşılığı içerisinde daha çok düşünmemiz gerektiğini söylemek isterim. Yani sadece öğrencilere genç diyemeyiz diye düşünüyorum. Bugün Türkiye nüfusunun yaklaşık %50 den fazlasının 21 yaşının altında olduğunu son nüfus sayımı gösteriyor ve bunların sadece %1'i üniversiteye gidiyor.

Bugün gençliği aslında üç yerde görebiliriz; çalışma hayatında işçi olarak, işsizler olarak ya da kent yoksulları olarak görüyoruz. Bu insanların yoksullukları sadece maddi yoksulluk değil. Belki eline de para geçebilir. Belki 20 yaşında bir çalışanın 20 yaşında bir öğrenciye göre maddi geçim düzeyi anlamında daha çok maddi kazancı olabilir fakat kent merkezi onu dışlamaktadır ve bu dışlanmışlıktan şikayetçidir. Taleplerinin yüksekliğiyle bu taleplerini gerçekleştirme olanakları arasındaki ters orantı onu son derece protestocu kılar. Bu protestoculuğu biz siyasi değilse de kültürel protesto olarak gözlüyoruz. Örneğin bu kendini müzikte açığa vuruyor, giyimde açığa vuruyor, aile ilişkilerinde açığa vuruyor. Olaya bu çerçeveden baktığımızda sadece öğrenci gençleri düşünmesek iyi ederiz diye düşünüyorum. Bu emeğin sözcülüğüne aday olan partiler için çok daha önemlidir. Büyük kentlerin "varoş" denen dış semtlerinde nüfusun %80 i yaşıyor aslında. Buradaki gençliği yakalamadan bir sosyal muhalefet hareketi geliştirmenin oldukça güç olduğunu düşünüyorum. Bu nedenle;

bugün bence değiştirici, dönüştürücü özelliğe sahip bir toplumsal protesto hareketinin daha çok üniversiteler dışında olduğunu düşünüyorum.

Üniversitenin Türkiye'de bir muhalefet merkezi olma özelliğini bir hayli kaybettiğini düşünüyorum. Buna rağmen, kamuoyu oluşturmak, fikirleri oluşturmak açısından üniversite öğrenimi görmekte olan öğrencilerin hiç azımsanamayacak rolleri devam edebilir. Bunu yalnızca paralı eğitim- parasız eğitim tartışmasına indirgeyemeyiz. Bu çok önemli bir boyuttur kabul ediyorum, ama bizzat eğitimin niteliğine, yabancılaştırıcı, cahilleştirici özelliğine dikkat çekmek ve buna eleştirel yönden yaklaşmak önemlidir diye düşünüyorum.

Günümüz gençlik hareketinde sizin de belirttiğiniz gibi, bir cansızlık gözlenmekte. Bu cansızlığın yanı sıra sık sık ayrışmalar yaşanmakta. Bunun nedeni sizce nedir?

Ben sizden daha iyi bilemem aslında, içinde yaşamıyorum. Çok da yakından gözlemlemiyorum. Bence koordinasyon olsun diğer örgütlenmeler olsun iki çelişik örgütlenme yapıyorlar. Hem bütün öğrencilerin örgütü olmak istiyorlar hem de biraradalık için devrimci siyasi ölçütler getiriyorlar. Ben bunu çözülmez bir çelişki olarak değerlendiriyorum. Üniversitelerdeki devrimcilerin iki işi olduğunu düşünüyorum; birincisi bütün öğrencilerin kendilerini örgütlemelerine yardımcı olmak, ikincisi sosyalistlerin bir ortak platformunu oluşturmak. İkisi de aynı şey değil. Birine parlamento dersek, diğeri devrimci parti ya da devrimci partiler koalisyonu. Üniversite öğrencileri içinde etkinlik kazanabilmek, politik görüşünüzün ne olduğuyla o kadar çok ilgili değil. Öğrencilerin genel ve ortak çıkarını dile getirmekle ilgili. Tabi genel ve ortak çıkarların dile getirilebilmesi için, her öğrencinin kendini içinde eşit

hissedebileceği bir platformun, bir yapının oluşması gerekir. Mesela etkisinin doruğunda olduğu yıllarda Dev-Genç'le öğrencilerin ilişkisi şöyleydi: Öğrencilerin hepsi, bütün öğrencilerin üye olabileceği siyasal nitelikli gençlik derneklerinde örgütlüydüler. Dev-Genç sosyalist öğrencilerindi, dolayısıyla Dev-Genç'le öğrenci birlikleri aynı şey değildi. Öğrenci birlikleri rektörlük ve akademik egemenlik karşısında öğrencilerin ortak çıkarlarını ifade ederdi, Dev-Genç ise Türkiye çapında sosyalist politikanın gençliğe yansıtılmasıydı. Sonuçta bizim örgütlerin bütün öğrencilerin örgütü olması mümkün değil, gerekli de değil. Dolayısıyla iki şey yapacağız: Bütün öğrenciler nasıl örgütlendirir? Sol bunun içinde nasıl örgütlenir? Aslıni isterseniz ben koordinasyon fikrinin kötü bir fikir olduğunu düşünmüyorum. Nasıl işlediğini bilmiyorum ama şu anlama geliyor, her siyasi küme -ki bunlar solcular- kendi özerkliğini koruyor ama eylemlerde biraraya geliyor, karar alma süreçlerini her seferinde yeniden oluşturuyor vs. Yani nasıl ki fabrikada işçiler patronla olan mücadelelerine sağcı- solcu- islamcı- devrimci- reformcu olup olmadıklarından bağımsız olarak grev için karar verirler sendikaya giderlerler, sendika aidatlarını öderler ama "sen sağsın, sen solsun," ya da "benim siyasetimden değilsin önce siyasi ilkeleri kabul et öyle gel" gibi bir kriter uygulanmaz onlara, bu da öyle. Tersi, bence geniş ya da kitlesel bir örgüt yapmak için daraltıcı birşey. Öte yandan sosyalistlerin örgütü olacaksa birden çok sosyalizm olacağına göre, insanlar iki karardan birini verecekler, bence iki kararın ikisi de makbul.

Ya, derler ki, "biz sadece kendi siyasetimizi kapsayalım, kendi örgütlülüğümüzü sağlamak için yapıları kuralım," buna hiç bir itiraz olmaz. Ya da derler ki "geniş çaplı bir koalisyona kuracağız," o zaman bu koordinasyon gibi bir şeyi ima eder. Kısa sorunuza uzun bir cevap verdim ama, cevap burada. Bu parçalanma ya da farklılıklar bana doğal geliyor. Bu kadar çok eğilim olunca bu insanların kendini ifade edebileceği bir şey olacak. Ama bunların birarada hareketini sağlamak açısından baştan kategorik hata yapıyor. Bütün öğrencileri kapsayacak kadar olan ve öyle olması gereken kümeler hareket etmeye başlayınca kitle adına tek doğruyu temsil etmeye başlıyor. Bence her bir yapının diğerini meşru görmesi sağlanmadıkça da sol kümelerin biraraya gelmesi sağlanamaz. Bu aslında solun parçalı tabiatına uygun gibi geliyor bana.

Eğer başa dönerek özetlersem akla uygun gelmesine rağmen koordinasyon başlangıçta söylediğim uzlaşma çelişkiyi içinde barındırıyor. Bir yanda solun örgütü, bir yanda bütün öğrencilerin örgütü olduğunu idda ediyor. Solcuların örgütü bütün öğrencilerin olamaz, olması da gerekmiyor. Öğrencilerin örgütü içersine siyasal kriterleri katmaya çalıştığımızda mesela anti-emperyalist olmak. Belki öğrenci anti-emperyalist de-

ğildir ama akademik meselelerden ötürü tam da solcular gibi düşünüyordur veya öğrenci islamcıdır ama üniversitedeki egemenlik, çürümüşlük gibi konularda sizin gibi düşünüyör olabilir. Ben üniversiteyi bütün bu alanlarla ilişkilenebilecek bir yer olarak düşünüyorum. Bence burada en çok en tutarlı tezleri savunduklarını ileri süren arkadaşlara sorumluluk düşüyor çünkü en geniş kavrayışa onların sahip olması gerekiyor.

Biraz da 68'e dönelim. 68 gençliği bir taraftan Jön Türk hareketiyle ilişkilendirilebilir mi?

68'de Jön Türk geleneğinin etkisi hem var hem yok. Var, Türkiye'de 68 bir bakıma 27 Mayıs'ın uzantısıydı. 27 Mayıs hareketi 1960'da oldu, 62 de seçimler oldu, TİP kuruldu, Türkiye'de sol bir kulvar açıldı. Sol sosyalist kulvarla 27 Mayıs kulvarı arasında hem bir örtüşme hem de gerilim yaşandı. Jön Türk geleneği aslında süreçlere devletten bakar, onun derdi devlete kurtarmaktır; sosyalistlerin ise toplumun kendini dönüştürmesi, kendini kurtarmasıdır. Biri emekten bakar, birisi devletten bakar. Ama gene de Jön Türk hareketi Osmanlı Devleti'ne, daha doğrusu Sultan'a karşı muhalefette olmuş olmanın geleneğini yıllar boyu devlet karakteri içinde sürdürdü. Jön Türkler'in devleti kurtarmak ve modernleştirmek iddialarıyla sosyalistlerin tamamlanmamış görevleri tamamlarken bir sosyalist açılım yapılması iddiaları arasındaki bağlantılar dolayısıyla her ikisi arasında fark yokmuş gibi görünmesine yol açabilir. Fakat ne zamanki 68 boykotları öğrenci talebinin ötesine, doğrudan doğruya emek taleplerine yüzünü döndü, işçi hareketleriyle arasında köprü kurulmaya başlandı ve bundan ötürü de Kemalizm, Atatürkçülük, Jön Türkçülüğün yansımaları eleştiriye uğramaya başladı, ondan sonra Jön Türk geleneği ile sol-sosyalist kanat arasında bir gerilim başladı. Ben 68'i bu anlamda Jön Türk geleneğinden bir kopuş olarak görüyorum. Fakat Jön Türk geleneği dediğimiz şey o kadar kolay bitmez, o dönem öyle bir kopuş yaşandı ama bu kendini daha sonra Ecevit hükümetleri sırasında yeniden üretti ve 28 Şubat'tan beri aslında yeniden üretiyor. Fakat öğrenci gençlik ve aydın

gençlik arasında eskiden sahip olduğu cazibeye artık sahip değil. İlerici bir etkisi yok tutucu bir etki yaratıyor. Tutuculuktan kastım şu; "Herşey 1923'te nasılsa şimdi de öyle olsun" a tekabül eden yaklaşım. Biraz da ayırım noktası olarak bakarsak, Kürt meselesine nasıl baktığınız sizin devletle olan ilişkinizde nerde durduğunuzun da bir göstergesidir. Bütün Jön Türk geleneği Kürt meselesinde ayaklanma bastırma örgütleriyle aynı görüşü paylaşıyorlar. Bu da meselelerin çözümünü zorlaştırdığı kadar şiddeti de besleyen bir rol oynuyor. O nedenle ben bu geleneğin sürdürdüğünü ama artık ilerici bir etki yaratmadığını düşünüyorum. Daha çok bir devlet düşüncesi haline geldiğini düşünüyorum.

68 bir açıdan liderleriyle ünlü bir dönem, ancak günümüze baktığımızda gençlik liderleri çıkmıyor bunun sebebi sice nedir?

Hegel'in bir sözü vardır 'Her millet kim tarafından yönetilmeye layıkça onun tarafından yönetilir.' diye. Ben 'liderlik' gibi kavramların çok göreceli kavramlar olduğunu biliyorum ama, önde gözükümler, sözcümler, liderler onları öne çıkaran kitlenin gücü kadar güce sahiptirler, ondan daha fazla bir güce sahip olduklarını varsayamayız. 68'in liderleri, Deniz Gezmiş, Mahir Çayan, -bugün pek adları anılmıyor ama o zaman etkili insanlardı- Yusuf Küpeli, Mustafa Gürkan vs. kendileriyle birlikte en az 40-50 kişilik grup içinde, eşitler içinde birinciydiler yalnızca. Onlara eşit 50 kişi olmasa onlar böyle olmaz ve o 50 kişiye eşit 500 kişi onların etrafını çevirmese, böyle birşey olmazdı. Bu insanların hepsinin meziyetleri var ama, bu meziyetlerin ortaya çıkmasını sağlayacak siyasal koşullar, toplumsal koşullar ve örgütlenme koşulları olduğu için bu insanlar bu şekilde belirebildiler. Siyasetin üniversitede kitlesel ölçekte yaşanıyor olması, siyasetin herkesin gözü önünde yapılıyor olması, herkesin bir şekilde seçiliyor olması da çok önemli bir etkendi. Sizi eğer sınıfınızda gözde bir öğrenci değilseniz, hem bir yandan sınıfınızın değer ölçüleri neyse ona göre iyi ve hoş biri olarak tanınmıyorsanız, hem de mücadelede iyi değilseniz kim-

"Dolayısıyla iki şey yapacağız: Bütün öğrenciler nasıl örgütlenir? Sol bunun içinde nasıl örgütlenir."

se sizi birşeye seçmezdi. Kimse sizi seçmeyince siz de bir şeyin lideri falan olamazdınız. Dev Genç liderliğine gelenler, Dev-Genç'in alt birimlerinde başkanlık yapan, kendi okullarında eşitler arasında birinci olduğu için seçilen insanlardı. Açık siyasetin mümkün olması da rekabeti sağlıyordu. Ben de Dev Genç başkanlığı yaptım, kendi hayatıma dönüp baktığımda şunu görüyorum: Ben Fikir Klübü'nün kapısını süpürmekle, gece karanlıkta bildiriler basmakla işe başlamış, kimsenin adını bilmediği bir öğrenciydim. Ama ardından görev yaptıkça ve daha iyisini yapmak istedikçe, kendi okulumdaki sınıftan insanları sosyalizmle, Dev-Genç'le tanıştırdıkça giderek onların sözcüsü haline geldim. Bugünle kıyaslarsak böyle bir karakterin ortaya çıkıp çıkmadığından çok emin değilim ama eğer çıktı ise kitlelerin %90'ı pasifken geri kalan %10'u açıkça konuşmuyor, açıkça siyaset yapamıyor. Yani ben kabahati koşullarda buluyorum. Bizim çok parlak gözükmemiz, bugün hiç parlak insan olmayışında değil. Parlak insanlar her zaman vardır, mesele bu parlaklığı ortaya çıkaracak ışık olması. Ayrıca bizim ilkokul, ortaokul, lise okuduğumuz dönemler Türkiye'de ilk ve ortaöğretim seviyesinin çok yüksek bir konumda olduğu dönemlerdi. Öğrenciler el üstünde tutuldu. Öğrencilere karşı bu kadar düşmanlık yoktu, dolayısıyla avantajlı olarak başlıyorduk. İnsanlar kitle önünde konuşmasını biliyordu. Şimdi aynı imkanlar yok, insanlar eşitsiz ortamlarda eğitim görüyor, büyük baskı var. Bu biraz da parlak insanların parlaklıklarını ortaya koymalarını engelliyor.

Toplumsal düşüncenin gençliğe çok şey kattığını biliyoruz bunun yanı sıra toplumsal düşüncenin gençlikten götür-

düğü şeyler var mıdır? Mücadele bireyin kendisi için mi yoksa toplum için mi olmalıdır?

Toplumsal düşünce gençlikten hiçbir şey götürmez. Kimseden götürmez. Çünkü bireyden söz edebilmemiz için toplumun olması gerekir. Çok kaba saba gelebilir ama ayağınıza giydiğiniz ayakkabı, elinizdeki kalem, boynunuzdaki takı sizden başka binlerce insanın çalışmasının bir sonucu. Başka binlerce insan da bizim çalışmamızın sonucuyla yaşıyor. Bizim derdimiz toplumun olması değil, itirazımız toplumun bir bölümünün diğer bir bölümünü ezmesi ve sömürmesi üzerine kurulması. Bireylerin özgür olması, toplumun özgür olmasına bağlı. Bireysel olarak bu toplumun içinde elde edebileceğimiz özgürlüğün sınırları belli. Maddi sınırlar; belli bir yerden bir yere gitmek mi? En büyük özgürlük paranın olduğu kadar. Daha çok öğrenmek mi? Paranız olduğu kadar. Bütün sınırlar böyle çiziliyor. Sosyal statülerle, bu statüleri aşabilmek; böyle parçalanmış bir hayata rıza gösterip göstermeye bağlı. Bu hayata rıza göstermiyorsanız, toplumun gelişmesini istiyorsunuz demektir. Bu nedenle böyle düşünmek gençlikten ve ya başka insanlardan hiçbirşey götürmez ve götürmesi de mümkün değil. Biri insan gibi yaşarken diğerleri domuz gibi yaşayacak, bu iyi birşey değil. Kimi zaman insanların içe kapanışlarının nedenleri vardır, bu nedenleri anlamaya çalışırız, bunlar geçicidir. Ama eninde sonunda şunlarla yüzleşirsiniz; büyük iktisadi kriz, büyük siyasi bunalım, savaş, göç, vs. bu bütün toplumu etkilediği zaman birey de burdan hiçbir yere kaçamaz. Nispeten yukarı sınıflardan gelen insanları düşünün: Yıllardır aynı evde oturmaktadırlar, hep iyidirler, hiçbirşey onları etkilemez.

O yüzden hiç etkilenmeyeceklerini düşünürler. Ama sonra günün birinde babalarının siyasi fikirler yüzünden tutuklandığını görünce şaşırırlar. O zaman komşularına ihtiyaçları olduğunu görürler. Ama hayatlarımız her bi-

rimizin kendine aittir. Saçıma turuncuya mı boyayacağım yoksa cepli pantolon mu giyeceğim, erkek arkadaşımın beline mi sarılacağım, bunu okulun içinde mi yapacağım yoksa okulun dışında mı? İnsanlar buna kolektif olarak karar vermeye başladıklarında örgütler insanların özgürlüklerinin çoğaldığı değil azaldığı bir yer olmaya başlar. Ben bu tür müdahalelere yönelik tepkilerin haksız olmadığını düşünüyorum. Ama; mücadelenin derinleşmesi için, hangi şekilde sonuç alınacağına anlaşılması için zeka herkeste var. Ben Müslüman mahallesinde sol propaganda yapacaksam punk saçlarımla, mini eteğimle, yeşil tırnaklarımla gittiğimde lafımı anlatmanın daha zor olacağını bildiğimden, o mahallede çalışma yapmayı çok istiyorsam kılığımı değiştiririm. Ben de gençken benzer şeyler yaşadım. Kendimi anarşist kabul ediyordum. Saçım sakalım bugünkünden uzundu ama; ense kulak traş olmamı istiyorlardı, mitinge giderken "saçını kes" derler, vb. Ne zamanki gecekondu mahallesinde çalışmaya başladım, o zaman kılık kıyafetimin önüne bir engel olarak çıkmaması, kendimi dinlettirmem için kendi kendime çok düzen vermeye başladım. Ben bunu görev kıyafeti olarak giydiğimi kabul ettim.

"Kendini toplum için feda etmek," gibi laflar insanlara ters gelebilir. Böyle demememiz lazım. "Kendim için bir şey istiyorsam namerdim. Halkım için istiyorum. Yeterki halk kurtulsun" sözleri pek inandırıcı gelmeyebilir.

Ama, böyle yaşamak bana çok kahredici geliyor. Ben herkesin özgür olabileceği bir toplumda daha özgür olacağımı düşündüğüm için sosyalizmi istiyorum. O nedenle kimse kurtulsun diye değil kendim de kurtulayım diye mücadele ediyorum. İşin aslı, Sabancı toplumu eziyor ama bu toplum Sabancı'yı da eziyor. O da trilyonlarını halkın gazabından nasıl saklayacak diye her gün dokuz doğuruyor, kalelerin arkasına saklanıyor. "Bütün insanlığı kurtarmadan kendini kurtaramaz işçi sınıfı" derken Marx'ın anlatmak istediği buydu. İnsanı açından baktığınız zaman aslında bu düzen, en üstteki bireyini de ezen, yok eden bir düzen. Bu karşıtlık içerisinde onu insan

"60'lardan farklı olarak üniversitelerin toplumsal kompozisyonunun da değiştiğini söyleyebiliriz. Yani toplumsal eşitsizliklerden şiddetle etkilenen kitleleri üniversitelerde göremiyoruz. Bu da toplumsal meselelere duyarlı yeni bir dünya için mücadele isteğini körelten bir faktör."

karakterinden yabancılaştıran, onu parçalayan, paradan başka bir şey düşünmez hale getiren bir düzen. İnsanlık bu mu yani? Böyle bakınca, o zaman ben kendim için de sosyalist toplum istiyorum. Kendimi kurtarmak istiyorum, kendimi kurtarmak için de herkesle biraraya geliyor ve böyle siyaset yapıyorum.

Son dönemlerde gençlik hareketlerinin bir kısmı BGÖ(Bağımsız Gençlik Örgütlenmesi)'yü savunuyor fakat aynı zamanda A, B gibi gençlik oluşumu olmayan parti veya örgütsel oluşumların içinde bulunuyorlar. Sizce bu şekilde bağımsız bir gençlik hareketi yürütülebilir mi? Gençlik nereye kadar bağımsız olabilir? Öğrenci gençlikle işçi gençliğin bağımsızlaşma noktasında farklılıklarına değinebilir misiniz?

BGÖ meselesi aslında bütün gençlik hareketinin bütün tarihi boyunca çatışmalı bir konu, bunun çözüldüğünü de görmedim. Bu tartışmada hangi bağımsızlıktan söz edildiğini bilmiyorum ama ben bağımsızlığı biraz görel bir bağımsızlık olarak kabul ediyorum. Bu tipki sendikaların bağımsız olması gibi. Bir partinin sendikası olur mu? Olmaz. Ama sendikada partiler olur ve onlar partinin bakış açısı çerçevesinde işçi meselesine, emek meselesine yaklaştıkça sendika alanı devrimcileşir, dönüşür vs. Gençlik örgütlenmesinin de böyle olduğunu düşünüyorum. Ama; hangi örgütlenmeden söz ediyoruz? Sosyalist öğrencilerin örgütlenmesinden mi, bütün gençlerin örgütlenmesinden mi? Bütün öğrencilerin örgütlenmesinin partilerden bağımsız olacağı apaçık ortada. Ama öte yandan bu örgütte çoğunluğu "bizim" partinin sağlamak isteyeceği de apaçık ortada. Bu çelişki nerede çözümlür? Şurada çözülür: Bütün öğrencilerin gençlik örgütü bağımsız olur ama bunun içinde ÖDP'liler, ya da EMEP'liler, ya da SİP'liler çoğunluğu elde ettikleri zaman, hareket onların dünya görüşü yönünde ilerler. Tıpkı Türkiye'nin sağcı muhafazakar hükümetlerin yönetiminde sağa doğru; Sol- sosyal demokrat hükümetlerin elinde "sola" doğru gideceğini varsaymamız gibi. Burada bir problem olacağını sanmıyorum. Şimdi belirli bir partiye yandaş, örneğin ÖDP'li gençlerin örgütünden söz ediyorsak, burada da görel bağımsızlığın olacağını düşünüyorum. Seçimlerini nasıl yapacakları, üniversitedeki programı nasıl uygulayacakları tamamıyla kendilerinin bilecekleri bir iştir. Bunların yukarıdan tayin edilmesine karşıyım. Ama, partinin genel tutumu kongre, konferans kararlarına dayanırsa ve örneğin parti "milliyetçiliğe karşı kampanya" açılacak diye bir tutum almışsa, gençliğin " benim milliyetçilikle sorunum yok " dememesi beklenir. Ya da laiklik meselesine parti "özgürlükçü laiklik" konseptinden yaklaşırsa gençliğin de öyle yaklaşması beklenir. Ama bir yandan da, diyelim, üniversitede boykot yapacak koşullar yok, parti gençliğin başına çöküp "boykot yap" diyemez. Bu koşullara öğrenciler karar verirler ama ister istemez bir

"Ne zamanki 68 boykotları öğrenci talebinin ötesine, doğrudan doğruya emek taleplerini yüzünü döndü, işçi hareketleriyle arasında köprü kurulmaya başlandı ve bundan ötürü de Kemalizm, Atatürkçülük, Jön Türkçülüğün yansımaları eleştiriye uğramaya başladı, ondan sonra Jön Türk geleneği ve sol sosyalist kanat arasında bir gerilim başladı."

görüşme mekanizması olur.

İşçi gençlikle öğrenci gençliğin aynı gençlik örgütünde çalışabileceğini düşünmüyorum. Yaşama, çalışma, düşünme biçimleri farklı olduğu için aynı örgütte yapamazlar. Öğrenci yaşamak için çalışmak zorunda değil, işçiler ise günde en azından 8 saat çalışmak zorunda. Her ikisinin de toplumsal hayatla çatıştıkları noktalar birbirinden farklı. Öğrenciler daha çok merkezde, işçiler varoşta yaşar. O nedenle bu ikisini ne kadar iterseniz kaksanız aynı gençlik örgütünün içine koyamazsınız. Genç işçilerin, genç emekçilerin; yaşama alanları da, sendikaları da, çalışma alanları da emeğin genel örgütlenmesi içinde. Bu, otuz yıldır tartışılan bir mesele, ben birarada örgütlendiklerini hiç görmedim. Halbuki Dev -Genç'in tüzüğünde yazardı " Dev -Genç işçi, köylü ve öğrenci gençlerin kitlesel sosyalist örgütüdür " diye. İşçiler ve köylüler Dev-genç içinde örgütlenmediler. Ama Dev- Genç'in yarattığı politik etkilerle onlar başka türlü örgütlendiler. Dev- Genç kendine özgü gençlik partisi gibi bir şeydi.

Başta dönersek; belli bir politik partiye bağlı, örneğin, ÖDP'li gençler kendi aralarında bir koordinasyon oluşturacaksa, Buna ÖDP içindeki bütün farklılıkların yansımaları kaçınılmaz. Bir grup ÖDP'li ÖDP'li olmayan gençlerle biraraya gelip, "bu BGÖ'dür" derse ve başka bir grup ÖDP'liyi oradan dışlarsa burada sorun var demektir. Çünkü ÖDP'lilerin hepsi bir programla, bir dünya görüşüyle kendilerini bağlamışlardır. O yüzden bunların birbirleriyle çok daha yakın bir ilişki içerisinde olmaları beklenir.

BGÖ'yü savunan gruplar ve ÖDP içinde BGÖ'yü savunanlar birbirlerinden ayrı oluşumların politikalarını yansıtmıyorlar. Böyle bir durum ne kadar bağımsızdır?

Bu biraz bizim partinin bütünleşme

süreciyle ilgili bir şey. Ama farklı düşünce grupları, farklı yaklaşımlar olacak. Buna Dev-Genç'ten örnek vereceksek, Dev-Genç'in içinde farklı 8-9 kümelenme vardı. Kimi alt birimler tamamen bir kümeden oluşabiliyordu. Örneğin; Hacettepe tamamen Doktorcu'ydu da ODTÜ tamamen cepheciydi ve bunların eylem içinde birliktelikleri sağlanabiliyordu. Açık politika yapma imkanları da tabii kendi çıkarları için kullanılırdı. Doktorcular'ın hakim olduğu yerde Dev-Genç'in dergisi değil de "Sosyalist" dergisi satılırdı. Buna başta kızdık "ne yapıyorsunuz?" diye fakat bir şekilde Dev -Genç kazandıka herkes kazanıyordu. Bunun tedavisi bir an önce kitleselleşebilmekte. ÖDP platformları kazandıka herkesin kazandığı ortaya çıktığı oranda daha merkezi faaliyet yürütmek mümkün olabilecektir. Ama bence herkes kendi yayını dağıtabilmeli, buna engelleme akla dahi getirilmemeli.

68 kuşağının hataları nelerdir? Günümüz gençliğinde aynı hatalara rastlamak mümkün mü?

İş yapmayınca hata da yapılmaz. Hatadan çok kavrayış darlığı olarak nitelendirebileceğim şu var: Mücadele sertleştikçe, benim üniversiteye yeni girdiğimde sosyalistlerin benle kurduğu ilişkiyi biz yeni gelenlerle kuramadık. Halbuki Dev- Genç adı büyük bir güç olmuştu. On bin üyesi vardı. Türkiye ölçeğinde en az 100 bin kişiyi hareket ettiriyordu. Türkiye tarihi açısından çok önemli bir başarı kazanmıştı. Fakat bu başarılar, hayatın çok yönlülüğünü sadece politikaya indirgemeye başladı ve hayat kurumaya başladı. Hergün bir-bimizin yüzünü görmek, aynı lafları konuşmak, kelime dağarcığımızın daralması, sıradan öğrencilerle aramızdaki mesafenin açılması, onların yaşadıklarını anlayamamamız, anlamlandıramamız iyi olmadı diye düşünüyorum.

Bunun içerisinde ince nokta çok, etkileri bugüne yansıyan şeyler değil ama Dev-Genç kitleselleştikçe daha önce sahip olduğu özgürlükçü zihniyetinden fedakarlık yapmaya başladı, sıradan olana yaklaşımaya başladı. Çünkü herkes kendi değerleriyle geliyor ve öyle büyüyoruz. Giderek erkek değerler, taşralı değerler entellektüel değerlerin yerini almaya başladı. Taşralı davranış kalıpları büyük kentten kalıplarından ağır basmaya başladı. Seçici davranılmaya başlandı. Tabii bütün bunlar insanlarla aramıza mesafe koydu. Devrimci hareketin manevi üstünlüğü o kadar yüksekti ki, bütün bunlar geçici arızalar olarak görülüyordu, insanlar çok fazla toz konduramamaya çalışıyordu. Nasıl başa çıkacağımızı bir türlü bilemiyorduk. Mücadelenin gerekleri öne çıktıkça daha akıllı olan, daha bilgili olan, daha ölçülü olan, daha nazik olan değil; daha kaba saba olan, daha sert konuşan, daha kuvvetli olan öne çıkmaya başladı. Tabii bu gene çeşitliliği parçalayan bir unsur oldu.

Bunlar kitleselleşmenin dertleri, keşke böyle dertlerinizi olsa. Politik hata olarak benim gözlemliyebileceğim; demin de dediğim gibi, Jön Türk geleneği ile sosyalist geleneğin birbirine karıştırılması sürecinde biz kendimizi Jön Türkçüler'le bugünkü adıyla Atatürkçüler'le nasıl konumlandıracağımıza bir türlü karar verememiş olmamız. O dünya görüşünü paylaşmadık ama onlar odalarda, öğretmen sendikalarında vb. örgütlerde çoğunluğu oluşturduğu için büyük demokratik hareketin çıkarları adına kimi zaman kendimizi onlara yaklaştırmaya çalıştık. Halbuki bazen, kritik alanlarında kopmak gerekir, 12 Mart'ta koparmak gerekiyordu. Bunu ÖDP olarak 28 Şubat'ta başardığımızı düşünüyorum. O yüzden devletle olan mesafesini görünürleri ne olursa olsun dikkatle ayırmak lazım. Mesela kendimizi Sünni İslam'dan ayırıyoruz, Alevilikten ne kadar ayırıyoruz? O da bir din. Burada işler karışıyor. Bunu tartışmamız, tartışmamız lazım. Belki sizin karşılaştığınız sorunlar arasında bunlar da var. Benim görebildiğim en önemli sorunlar bunlar, geri kalanlar bunların türevleri. Hata yapmanın en büyük kaynağı şu; eğer büyük bir kitleleseniz, onlar size ne yapacağınıza zaten gösteriyor, ölçüleriniz oluşuyor. Mesela bir sokak gösterisine insan çağırıyorsunuz gelmiyorlar; onlar gelmiyorsa siz yanlış yaptınız demektir. Demek ki onların gelebileceği bir yol açmanız lazım. Tersine başka yerde çatışmaya on binlerce insan geliyor. O yüzden büyük kitle hareketi doğrunun yanlışın ölçüsünü bence çok yerinde koyuyor. Biz şanslı idik umarım sizin de şansınız açık olacak.

Gençlik hareketi eski canlılığını kazanabilir mi? 20. yy'a girerken yeni bir 68'den bahsedebilir miyiz?

Bu soruya standart cevap şu: "Aynı ırmakta iki kez yıkanılmaz." Su daima akar. Nasıl ki Ekim Devrimi, Paris Komünü bir daha olmayacaksa o anlamda 68 de bir daha olmayacak. Öte yandan dünyada büyük devrimler umud ediyoruz, hep onun için çaba gösteriyoruz. İş bölümü devam ettikçe, emek ve sermaye karşıtlığı sürdükçe, aydınların, öğrencilerin manevi yabancılaşması sürdükçe gene bir protesto dalgası olacak. Ama bunun hangi biçimde olacağını bilmiyorum. Çünkü biz 1960'ın üniversite kalıbı içinde doğduk, 1960'ların dünya kalıbı içinde işler yürüdü. Şimdi gidişat daha karmaşık. Bu sefer kültürel öğeler daha başat olacak gibi geliyor bana. O çerçevede bizim kendimizi buna göre hazırlamamızın önemi var. Büyük devrimler hep kendilerinden önceki devrimi model alırlar. Ekim Devrimi öncesinde hep Paris Komünü düşünülüyordu ama başka bir şey yaptılar, Çin'de Rus Devrimi modeldi ama bambaşka bir şey oldu. Hep önceye bakılır ama başka bir şey yapılır. O yüzden geri dönüp "Ah 68'i tekrarlarsak" isteğinin çok devrimci olduğunu kabul ediyorum ama gerçekleştigi zaman da onun bilgisi kendisiyle gelecek ve aslında ona benzemeyecek diye düşünüyorum.

quo vadis?

MEHMET RAMAZAN

Türkiye'de yaşanan son gelişmeler öğrenci hareketi içerisinde çok ciddi tartışmaları gündeme getirerek, farklı yaklaşım tarzlarının ortaya çıkmasına neden oldu.

Gerek ülke çapında 'irtica ile mücadele' sloganıyla, gerekse eğitim kurumlarında kıyafet genelgesiyle siyasal İslam'a yönelik ehlileştirme çalışmalarını bu tartışmaların odak noktası haline gelmiştir. Bugüne kadar öğrenci hareketi içerisinde süren tartışmalarda genellikle ya destek sunma yada karşısında yer alma gibi iki farklı eğilimi ortaya çıkardı. 70-80 yıllık bir tarihe sahip olan öğrenci hareketini bu denli farklı eğilimlere sürükleyen siyasal İslam hangi süreçlerden, hangi gelişmelerden bu duruma geldi. İslam'ın gelişim evrelerini genel bir çerçeve içerisinde çizmeye çalışalım.

1950'li yıllarda yaşanan hızlı toplumsal değişim ve kentleşme genelde siyasal İslam'ın özelde tarikatların yayılması için uygun bir zemin yaratmıştır. Yaşanan bu toplumsal değişimi ve kentleşme olgusunu açıklayabilmek için kırılın çözülme sebepleri üzerinde duralım. Türkiye'nin çok partili döneme geçmesi ile birlikte 1950 de başa gelen Demokrat Parti uluslararası Finans-Kapital'le anlaşarak, Türkiye'de Kapitalizmin gelişimine ilişkin önemli adımlar atmıştır. Dışardan getirmiş olduğu traktör ve tarım makinelerini bir anda kırlara gönderen DP iktidarı, kırlarda büyük bir çözüme yaratmıştır. Bu çözüme sonucunda yaşanan büyük göç şehirlere vardığında, kendini istihdam edecek ne alt yapı nede sanayinin varolmadığını görmüştür. 1950 yılında toplam nüfusun %25' i kentli iken, 1950 ve onu takip eden yıllarda şehir nüfusunda büyük bir sıçrama yaşanmıştır. Şehir ile kır nüfusu arasında ki ikinci büyük dalgalanma 1980-90 yılları arasında gerçekleşti. Şehirler nüfusu 15.2 puanlık bir artışla %43.9 dan %59.1 sıçradı. Bu göçle birlikte halkın çoğunluğu şehirlerde oturmaya başlamıştır.

Kırsal kesimi terk edip kente göç eden insanların çoğunluğu modern yada çağdaş kent toplumlarına özgü bir formasyonun üyesi olamamaktadır. Bunun en önde gelen nedeni Türkiye'deki sanayileşme hızının yetersizliğidir. Kırsal kesimde emekçi yada küçük üretici olarak çalışan bu insanlar, kente göç edince emek güçlerini kiralayarak yaşamaktadır. Bu insanların beceri ve birikimleri oldukça sınırlıdır. Zaten bu sınırlılık yüzünden köylerini bırakıp göç etmişlerdi. Bu göç etmiş yığınlar için yaşamın tek yolu eğitimsiz basit emek gücünü kullanarak bulabildiği, yapabildiği işte çalışmaktır.

İslami kimliğin yükselmesinde kırdan kente göç olgusunun ağırlık kazandığı gözükmektedir. Kırsal kesimde, yani yerleşik, kapalı ve dengeli köy toplumunda sınırlı işlevi olan din ve dinsel kimlik, kente göç ile beraber önem ve etkinlik kazanmıştır. Türkiye'ye özgü kırdan kente göç olgusunun ve sanayi işçisi olamadan gecekondu olmanın kaçınılmaz bir biçimde tarikatların tekrar gündeme gelmesine neden olduğu söylenebilir.

Tarikat, sosyolojide bilinen "Patronaj" ilişkisine dayalı olarak işlevlerini yerine getirmektedir. Yani kişi tekkedeki şeyh yada halifeye kişisel bağlılık içinde, onun kişiliğinde toplumsal kimliğe ve dayanışma ağına sahip olabilmektedir. Tarikat bireylere ait olma duygusu ve kimlik kazandırmanın yanında "Bizlik" örgütlenmesi içinde kişiye bir toplumsal yardım ve dayanışma olanağı sunmaktadır.

1950 sonrasında yaşanan yoğun göç sonucu gecekonduya gelen kişiler, hemen büyük sanayinin parçası yani sanayi Proleterya'sı haline gelmemektedir. ayrıca kapalı, ilişkileri belirli, dengeli köy toplumu yerine, yepyeni ilişki kalıpları, belirlenmemiş bir toplum düzeni içinde yaşamak zorunda kalmaktadır. Göç eden kırsal kökenli insan için yeni bir "referans çerçevesi" nin acil gerekliliği çok açıktır. Göç eden kişi ilişkilerini düzenleyebilecek, gereksinmesini duyduğu toplumsal kimlik ve dayanışma so-

runlarını bu sayede çözebilecektir .

Ayrıca gecekondularda toplumunda, aile içi ilişkiler, saygınlık, kadının rolü, çevre ile ilişkiler, çevre ile bütünleşme, statü dağılımı, gecekondularda sorununun beraberinde getirdiği sürekli güvensizlik, her an evini kaybetmekle karşılaşıya kalma durumu vb. sorunlar kardan getirilen "referans çerçevesi" ile çözümlenememekte yeni "referans çerçevesi" için tarihat etkin bir işlevsellik kazanmaktadır.

Tarikatların toplumsal güvenlik, toplumsal kimlik ve dayanışma işlevleri, büyük kentlere göç eden ya da buralardaki hızlı Sosyo-ekonomik değişimin neden olduğu güvensizlik ortamında kaybetmeye başlayanlar için ilginç ve özgün bir direnme mekanizması olarak kendini göstermektedir .

Patronaj ilişkisinin kaçınılmaz olarak siyasal güç arayışları için kullanılması tarikatların politik işlevini belirlemektedir. Sosyo-ekonomik değişim süreci içinde etkinliği, taraftarı yada izleyicileri artan tarikatların, hızlı bir şekilde siyasallaştıkları görülmektedir.

İslamcı köktenci akımların gelişmesinde özellikle sistemin yarattığı çelişki ve çatışmalar hızlı toplumsal değişimle beraber mobilize olan ve "beklentileri yükselen "kitlelerin, özellikle kentli orta sınıfların bir düş kırıklığı ile karşılaşmalarında etkilidir.

İslamcı akımlar Türkiye tarihindeki en hızlı gelişmesini 12 Eylül darbesinden sonra göstermiştir. Siyasal alanda marjinal bir güç odağı olmaktan çıkmış, siyasal gündemin temel sorunlarından biri haline gelmiştir.

Bu durum ülke içerisinde askeri darbeyle birlikte gelen baskı rejiminin, sol muhalefeti sindirme ve bitirme çalışmalarında islami kesimin kullanılmasını gündeme getirmiştir. Nitekim gerek askeri yönetim gerek daha sonra işbaşına gelen Özal hükümetleri İslamcı akımlara, denetimi sağlayan bir araç olarak bakmış ve bu araçtan alabildiğine yararlanma yoluna gitmişlerdir. Askeri yönetim 1982 anayasasına "evet" oyu vermeleri için çeşitli İslamcı guruplarla "pazarlık" yapmıştır. Yani gerçekçi bir politika için İslamcı akımları kullanmışlardır. Yönetici siyasal kadroların eğilimleri ve istekleri ne olursa olsun 1980'lerin sonuna gelindiğinde İslamcı akımların etkinliği çok açık bir biçimde ortaya çıkmıştır.

İslamcı gelişmenin en etkin olduğu alan ise Milli Eğitimidir. Bilindiği gibi 1982 anayasası ile ilk ve orta öğretimde din dersleri zo-

runlu hale getirilmiştir. İmam hatip liseleri çok yaygın hale getirilmiş son yıllarda ise daha organizeli ve planlı bir çalışmanın ürünü olan ilk öğretimden üniversitelere özel okullar açılmıştır. Bu okulların açılması yalnız ülke sınırları içinde kalmamış, ülke yöneticilerinden alınan referanslarla yurt dışına da yayılmıştır.

Gelişen bu süreçten şu çıkarımı yapmamız mümkündür. Çeşitli sebeplerden dolayı şehirde göç etmek zorunda kalan insanlar, şehirde karşılaşmış oldukları sosyo-ekonomik dar boğazdan kurtulmak için tarikatlara sığınmaktadır. Tarikat yönetici ve yönlendirici kadrolarının pay sahibi oldukları veya kendi işletmelerini olan Kobi'lerde istihdam edilen bu insanlar haddi hesabı olmayan bir artı değer yaratmaktadır. Olanca sömürüye boyun eğmeleri içinde çok katı dini duygularla beslenen bu kesim daralan sosyo-ekonomik koşulların içerisinde sıkışmış bir potansiyel olarak varlığını devam ettirmektedir.

Yeni yetişen neslin kontrol altına alınabilmesi için ilk ve orta öğretimde yaygınlaştırılan dini dersler ve zamanla tarikatların açmış olduğu üniversiteler önemli görevler üstlenmektedir. Bu okulların üstlendiği bir diğer misyonda İslami sermayenin gelişip kalkınması için taze kan yetiştirmeektir. Bugün Anadolu Kaplanları denilen MÜSİAD'ın gelişiminde etkili olan bu kesimdir. Dini duygularla yetiştirilen ve buldukları işyerlerinde bir dini vebcebi yerine getirilmesine çalıştırılan bu insanlar çok yüksek bir artı değer yaratmaktadır.

Bu insanların sırtından kazandıkları parayla çok rahat ve şatafatlı bir yaşam süren, kendi çocuklarının eğitimlerini yurt dışında yapmalarını sağlayan işletme sahipleri vaz ettikleri düşüncelerden çok uzak bir yaşam sürmektedir. Aynı zamanda bu kesim 1980 'de yaptığı gibi askeri cuntacılarla anlaşarak sisteme muhalif olan kesime karşı kendi mürit yada taraftarlarını sistemin yılmaz bekcileri durumuna getirebilmektedir ve getirmiştir. Bu durum sistemin sıkıştığı her dönemde ortaya çıkmış ve bu kesim sürekli kullanılmıştır.

Bu gün Anadolu kaplanları (MÜSİAD) ile Finans-Kapital (TÜSİAD) arasında pastadan daha fazla pay kapma yarışında İslami kesim bu sefer kendisi zarar görmeye başlamıştır. Yıllardır kalkan olarak kullandıkları inançları, kendilerine çevrili bir silah haline gelmiştir.

Bu durum okullarda belirgin bir biçimde kendini hissettirmiş ve bedel ödettirmeye başlamıştır. Artık bıçak kemiğe dayanmıştır. Dinci öğrencilerin tutuşan eteklerini söndürmeleri için yeni arayışlar içerisine girmeleri kaçınılmazdır. Bu sefer sistemin dayatmalarına karşı başkaldırı sırası kendilerindedir. Sistemle tek başlarına karşı karşıya gelmek yerine, yıllardır yaptığı eylemlilik ve faaliyetlerle bu sisteme karşı olan sol muhalefeti yanlarına almak daha kolay bir sonuç verebilecektir. Bu sebeplerden dolayı sol kesime çağrıda bulundular. Devrimci-demokrat kesimin bu çağrılara cevabı çok farklı olmuş, kendi içinde bir bölünme yaşamıştır. İşte bu noktadan yola çıkarak biz de yapılan bu çağrılara cevap mahiyetinde birkaç şey söylemek istiyoruz:

Quo vadis ? Yani nereye gidiyorsunuz?

Nasıl bir üniversite istiyorsunuz?

Biz özgür ,demokratik bir üniversite istiyoruz.Ya siz hala şeriat üniversitesi isteminizde kararlı mısınız?

Biz bilimsel eğitim istiyoruz. Siz hala dogmalara dayanan ve sizin düşünmenizi,konuşmanızı sınırlayan, kalıpları yıkmanızı engelleyen, sizi köleleştiren dinsel bir eğitim mi istiyorsunuz?

Biz her türlü baskıya, kısıtlamaya, sömürüye, dayatmaya karşıyız. Biz özgürlük istiyoruz, ya siz?

Biz herkesin eşit koşullarda ve özgür yaşadığı,herkesin özgürce kendini ifade edebildiği,kendi kültürünü,inançlarını başkasına dayatmadan rahatça yaşayıp devam ettirebileceği bir dünyaya doğru gidiyoruz. Ya siz nasıl bir dünya istiyorsunuz? QUO VADIS?

Biz sizinle yukarıda saydığım insani boyutlar çerçevesinde ortaklaştığımız oranda bir araya gelebiliriz.Kendi gerçekliğinizi görün ve kendi yaşamınızı sembolleştirerek daraltmayın.

Eğer son olarak bize, yukarıdaki istemlerinizle siz de kendinize bir kalıp yaratmış olmuyor musunuz? Diye bir soru gelirse biz de şu cevabı veriyoruz: Yukarıdaki istemlerimiz bireyin kendini ifade edebilmesinin en genel ve en temel koşullarıdır. İsterseniz gelin tartışalım.

Kısaca değinmek istediğim bir konu daha var. Bugüne kadar öğrendiğimiz kadarıyla laiklik; din ile devlet işlerinin yani siyasetin birbirinden ayrı tutulmasıdır. Ancak, kendilerine laik sıfatını yükleyenler, şeriatçılığa karşı belirli bir tavır takınıp öte zaman dini siyasette kullanarak gerçekten laik olabiliyorlar mı? Şeriatçılığa karşı almış olduğunuz tavırla siz de bir çeşit "Finans- Kapital şeriatçılığı" yapmış olmuyor musunuz? Hani nerede sizin laikliğiniz ?

Ayrıca sol muhalefet içerisinde süren tartışmalar ve bölünme üzerine şunu belirtmek istiyorum: Otorite olmak aynı zamanda kendi gündemini belirlemektir. Kendi gündemini belirleyemeyenler dışardan gelen etkiler karşısında kendi içlerinde bir çatışma yaşarlar. Otoritenin kaynağı güçtür. Daha güç olmadan böyle bir farklılaşma yaşamak bizi parçalanmaya götürür. Kendi gücümüzü ve gerçekliğimizi bilerek hareket edelim.

Bir şeylerin taraftarı veya karşıtı olmak,körü körüne ön yargılarla veya dogmatik düşüncelerle yapılabilecek bir şey değildir. İyi taraftar, bir şeyi tabulaştırmadan,bütün gerçekliğiyle olayları kavrayıp içerisinde yer alanıdır. Karşıt olmaksız, neyi niçin reddettiğinin bilincinde olarak,onun alternatifini yaratmakla mümkündür.

tekkeden holdinge

NURAY ERGÜNES

Özellikle son dönemde toplumsal muhalefette yaşanan türban. türbana destek olup\olmama, bu sorunun demokrasi nin neresinde durduğu, öğrenci hareketi açısından yakıcı tartışmaları beraberinde getiriyor. Bu yazıda işin bu yüzünü görmeyen bir yerden bakıp, sadece iktisadi boyutunu ortaya koymaya çalışacağız.

İslami sermaye kullanmış olduğu söylemlerle (faizsiz bankacılık, islam ilkelere uygun üretim gibi) sermaye birikim süreci dışında alternatif bir sistem olarak kendini resmetmeye de MÜSİAD söylediği sermaye sermayedir, bunun başına sıfatlar getirmenin ne alemi var da gerçekliğini bulduğu üzere sermaye birikim sürecinden ayrı değerlendirilemez.

Bugün Sudan'da açlıktan ölen müslüman bakkal Muhammed ile Suudi Arabistan'daki petro doları Müslüman Faisal Finans'ın sahibi Prens Faysal'ı aynı zeminde buluşturan şeyin adı kültürel anlamda İslam olsa da ekonomik çıkarların ortak olmadığı çok açık (Faik Bulut). Yeşil sermayenin (özellikle sonucunu) uluslararası sermaye ile varolan ilişkileri bunu en iyi göstergesi. Aralık 95 verilerine göre İslami şirketlerin yabancı borsalardaki hisselerinin toplamı 112 milyar 552 milyon \$ bunun; 42 milyar \$'ı Suudi, 10.5 milyar \$'ı Kuveytli, 6.3 milyar \$'ı Bahreynli, 37.3 milyar \$'ıTürkiyeli, 3.3 milyar \$'ıFaslı, 11.5 milyar \$'ı Pakistanlı, 1.42 milyar \$'ı Mısırlı, 232 milyon \$'ı Sudanlı şirketler oluşturmaktadır.

İslami sermayenin gelişim süreci özellikle 1970 li yıllara rastlıyor. Kapitalizmin o dönemde girmiş olduğu devresel bunalımın bir yüzünü oluşturan Avrupa bankalarında şişen İslami Devletlerin petro dolarlarının- kapitalizmin kendini yeniden yapılandığı bu süreçteki yönelimi (özellikle Kuveyt, Bahreyn, Mısır, Suudi Arabistan, malezye gibi ülkelerde) emperyalist finans kapitaler lehine pazar yaratma, atıl kapasiteleri harekete geçirme olmuştur.

Kendine yeni pazar arayan petro dolarların Türkiye girişi ise 24 Ocak 1980 kararlarına rastlıyor. Dünya sistemi ile bütünleşmenin daha hızlı ve daha yoğun yaşandığı bu süreçler bir boyutu ile ekonomik bütünleşme iken diğer boyutuyla müslüman kesimin faiz, helal-haram gibi kaygılarla yastık altında tuttuğu birikimi ortaya çıkarmaktı. 1980 li yıllara kadar ticaret alanında faaliyet gösteren bu dönemden sonrada holdingleşmeye ve sanayi alanına soyunan İslami sermaye yalnızca yurtiçinde yastık altında tutulan paralara yönelmemiş aynı zamanda yurt dışında yaşayan gurbetçilerin birikimini de sermaye sürecine katmıştır (Bunun en iyi örneği, KOM-BASSAN).

Daha önce de belirttiğimiz gibi İslami

devletle, İslami kesimin kurum ve kuruluşlarıyla gerçekleştirdikleri yatırımlarda önemli kaynak oluşturmıştır. 1980 öncesi dönemde karşılaşılabilecek olursak 1984-86 yılları arası Suudi firmaları Türkiye'deki yatırımlarında %4500 artış, İran firmaları ise %2100 kaydetmiştir.

İslami sermayenin faaliyet alanı ve örgütsel yapısı incelenecek olursa, 1980'e kadar orta ölçekli alanlarda kalmasına karşın 1980'li yıllarda ve sonrasında finans sektöründen üretim sektörüne bir çok alanda önemli bir varlık göstermiştir. Bu yıllarda sol muhalefeti bastırmaya çalışan iktidarların izlediği siyasi ve iktisadi politikalar İslami sermayenin gelişmesinin önünü açmıştır. İslami sermayenin faaliyet alanı ise, büyük oranda imalat sanayiinden oluşmaktadır.

Örgütlenme yapısına bakılacak olursa, Güney Kore, Japonya vb. Asya kaplanları modeline benzer bir şekilde cemaat ve akraba dayanışması temelinde küçük ve orta ölçekli firmalardan büyümeye holdingleşmeye doğru gidilmektedir. Bunun 1980 sonrası ihracata dayalı sanayileşme ve liberalizmin sözcülüğünü yapan ve aynı zamanda Nakşibendi Tarikatı İskenderpaşa Dergahı Şeyhi Mehmet Emin Kotku'nun müridi olan Turgut Özal'ın desteklemeleriyle kurulan Faisal Finans'ın yatırımlarından izlemek mümkündür.

Bugün ise Faisal Finans'ın yatırımlarının %32'sini tekstil alanında faaliyet gösteren küçük ve orta ölçekli işletmeler oluşturmuyor.

İslami sermayenin faaliyetinde göze çarpan en önemli unsur ise cemaatleşme temelinde ticari örgütlenmeye gitmesi. Cemaatleşmenin getirdiği dayanışma ruhu ise önemli bir avantaj sağlıyor.

İslami sermaye bugün İslami simgeleri kullanarak müslüman tüketici potansiyeline ulaşabiliyor. Öyle ki, şeyhlerin verdikleri fetvalar müşteri davranışlarını yönlendirebiliyor.Örneğin, Ülker fabrikasının bisküvilerinin yenmesi yolunda Haki Şeyhin'den fetva alınmıştır.

Kendini hep kültürel boyutuyla gösteren İslami hareket bugün sermaye grupları arasında henüz önemli bir yere sahip olmasa da görüldüğü gibi sermayeden pay kapma yolunda hızla ilerlemektedir. Bu sermaye oranının artışına paralel olarak İslami kesim üzerindeki baskılar da Laik\anti laik tartışmaları adı altında yoğunlaştırılmaktadır. 1980 sonrası süreçte İmam Hatip Liseleri nin artmasının önünü açan iktidarların bugün çok farklı bir yönelime girmelerinin sebebinin yalnızca İslami hareketin Kemalist devleti tehdit etmesinde değil İslami sermayenin gelmiş olduğu aşamada da aramak gerekir.

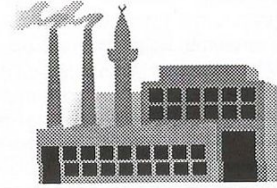
Büyük sermaye grupları arasında yerleri (1994)

En büyük 500 sanayi kuruluşu arasında

SANKO	38
İhlas Holding	155
HES	202
Dedeman Madencilik	286
Çetinkaya Mensucat	357
Saray Gıda	437

1987 verileri ile Faysal Finans

Yatırım alanı	Miktar (%)
Makine ekipmanları	19.7
Kimya/Petro kimya	19.6
Tarıma dayalı sanayi	14.8
Metal sanayi	11.7
Tekstil	11.5
Gıda sanayi	9.7
Kağıt ve basım	9.2
İnşaat sektörü	3.8

Yeşil sermaye içinde en zenginler

Serveti 100 trilyondan fazla olanlar

Haşim Bayram	Kombassan	Matbaa, kağıt, motor, inşaat
Enver Ören	İhlas	Medya, otomotiv, sağlık, finans
Fatih Çetinkaya	Çetinkaya	Tekstil, konfeksiyon
Sani Konukoğlu	Sanko	Tekstil
Fadil Akgündüz	Jetpa	Pazarlama, inşaat

Serveti 20-50 trilyon arası olanlar

Sabri Ülker	Ülker	Gıda
Ali Altay	Yimpaş	Gıda
Aziz Zopsu	Azizler Holding	Dış ticaret, gıda
Kemal Uzaktan	BEM dış tic.	Dış ticaret
Hüseyin Özбек	Hes şirketler grubu	Değerler, kablo, elektronik

Serveti 10-20 trilyon arası olanlar

Mehmet Buğa	İttifak Holding	Gıda, mühendislik, petrol
Hasan Aksoy	Adım Holding	İnşaat, otomotiv, ticaret
Yusuf Cevahir	Cevahir şirk. top.	Mütaahhithlik
Fevzi Şensoy	Kayalar İnşaat	İnşaat, petrol, turizm, gıda
Sami Özdağ	Saray Gıda	Gıda
Erol Yanar	Atom Kimya	Kimya
Tahir Büyükhelvacıgil	Helvacızade Gıda	Gıda
Haluk Boyatlı	Baha Tekstil	Konfeksiyon
Ahmet Şişman	Şişmanoğulları	Orman ürünleri, yayın
Yahya Kığılı	Hayat Kimya	Kimya
Hulusi Topbaş	Bahariye Mensucat	Tekstil
Zeki Sayın	Sayın Holding	Dış ticaret
Kurtuluş İnanır	Dedeman Otelcilik	Turizm
Hacı Boydak	İstikbal Mobilya	Mobilya
Hayri Çetin	Yes Sünger	Mobilya

örtünen gerçekler

Deniz Yonucu

Zaman zaman düşünüyorum bu ülkede kim siyaset yapıyor, kanunları yapan, yasaları koyan, ekonomik politikayı belirleyen... Kim? Hükümetler? Ordu? MGK? TÜSİAD? Emperyalistler?

Sanırım hepsinin payına birşeyler düşüyor ama hükümetlere en azı düşüyor galiba. Refah Partisi arı gibi çalıştı; mahallelerde, varoşlarda, Doğu'da kısacası nerede yoksul varsa oralarda örgütlendi. Seçimde de bu çalışmasının meyvesini topladı tabii. Tek başına olmasa da REFAHYOL olarak koalisyon ortaklarıyla hükümet koltuğuna oturdu. Tam şevkli şevkli çalışmaya başlamışken birden o da ne? Gündemi "Laiklik elden gidiyor", "Ordu bizi kurtar", şiarları kapladı. Refah Partisi'nin hükümet ortaklığından eli çektilirdi, Kuran kursları kapatıldı, büyük eğitim reformu 8 yıllık kesintisiz eğitime(!) start verildi ve sonunda Refah Partisi kapatıldı.

Perde arkasındaki büyüklerimiz laikliği can havliyle kurtarmaya çalışırken, kurtarma yollarından birinin de türbanı ve sakalı üniversitede yasaklamak olduğuna karar kıldılar.

Aldıkları bu karara uygun olarak üniversitede türbanı ve (sonradan unutulmuş) sakalı yasakladılar. İslami hareketin kız öğrencilerini ve islami hareketle ilgisi olmayan ama gelenekleri, dini gereği başını örten kızları okula almamaya başladılar. Bunun üzerine ülkede birden demokrasi rüzgarları esmeye başladı. Sivas'ta, Çorum'da, Maraş'ta, din yüzünden insanları katledenler, oruç tutmadıkları için üniversitelerde gençleri yaralayanlar, öldürenler sağda solda düşünce özgürlüğü ve demokrasi nutukları atmaya başladılar. Ülke gündemini kasıp kavuran bu demokrasi rüzgarından üniversiteler de nasibini aldı ve hiç bir haklı isteme yönelik eylemi desteklemeyen hatta zaman zaman bu tür eylemlerde bulunanlara karşı eylem düzenleyen "üniversitenin cici çocukları" herkesi şaşırtırcasına anfilerde, alanlarda, okul bahçelerinde istemlerini haykırma başladılar. YÖK'e karşı çıktılar, 6 Kasım'da üstelik de Bayazıt'ta YÖK'ü protesto ettiler.

Tabii, bu protesto gösterileri, mitingleri sırasında islami kesim tabanıya daha rahat ilişkiye geçmeyi başardı, tabanını canlandırdı. Kendilerinin de ifade ettikleri gibi ideolojik/politik anlamda bilinçli olmayan gençler hızlı bir şekilde politize olmaya başladılar, militanlaştılar. Kitlesini toplayan tabanını canlandıran ve militanlaştıran islami hareket "türban meselesi"nden o kadar da zararlı çıkmadı.

Ancak kıyafetlerinde ideolojilerinin bir yansıması taşımayan (!) islami hareketin erkekleri okullarına, işyerlerine rahatça girebilirken yasağın türbanı çıkarırsa düşüncelerinin değişeceğini varsaydıkları için(!) faturayı türbanlı kızlara çıkardılar. Yıllardır örtülü bir şekilde eğitim alan, üniversiteye girebilmiş, üniversiteyi bitirip iş sahibi olabilmiş türbanlı kadınların hayatları birden bire altüst edildi. Kadınlar evlere hapsedilmeye çalışıldı. Onlarla aynı görüşü savunan erkeklerin okul ve iş yaşamına

hiç el sürülmedi. Galiba birileri, islami hareketin teorisyenleri, militanları, öncüleri olarak türbanlı kadınları görmüş!

KİM BU YASAKÇILAR? Bilindiği gibi 28 Şubat askeri muhtırasının ardından REFAHYOL hükümetinin düşürülmesiyle beraber islami harekete yönelik baskılar hız kazanmaya başladı. Darbe havasını meşru bir zemine oturtmaya çalışan ordu laiklik havariliğine soyundu. Oysaki 80 sonrası solun yeniden hareketlenmesini engellemek ve Kürt illerinde düzenin lehinde yürümeyen işleri kendilerince düzeltmek için islami hareketin önünün açılmasını sağlayan, islami kesimin devlet kadrolarında yer edinmesini kolaylaştıran yine ordu ve yandaşı olan hükümetler değil miydi? Bir zamanlar iktidar olmuş veya hala iktidarda olan parti liderlerinin İmam Hatip açma oranlarına bakarsak bunu daha da net anlayabiliriz.

Ayrıca İmam Hatip Liseleri'nin koşullarının diğer okulların koşullarına göre durumuna 94-95 verileriyle bakarsak; öğretmen başına genel lisede 43 öğrenci düşerken mesleki teknik lisede 14, imam hatiplerde ise bu sayının 10.4 olduğunu görürüz. Ancak, bugün başta en çok İmama Hatip Lisesi açan Süleyman Demirel'le birlikte (ki Demirel şimdi en laik politikacı) hepsi birer laiklik çığırkanı.

Kendi elleriyle büyüttükleri, zor anlarında yanlarında olan siyasal islam, güçlenip kontrollerinden çıkınca politikacılarımız da doğal olarak birden "laik"leştiler. Tansu Çiller her ne kadar "türbana özgürlük" dese de onun görüşleri durduğu yere göre değiştiğinden ve kendisi ani karar değişikliklerinin kadını olduğu için onu istediğiniz kefeye koyabilirsiniz hatta hiçbir kefeye koymasınız da olur. Başlarda yasağı destekleyen Mesut Yılmaz da, ne düşünüp taşındıysa bu aralar türbana ılımlı yaklaşıyor. Gerçi Yılmaz yine düşünüp taşınabilir ve yine türbana bakışı değişebilir.

BİZ NEREYE? Türban olayıyla beraber devrimci-sosyalist kesimde de türban yasağına ve laikliğe bakış tartışmaları başladı ve gündemimize oturdu. Ya devleti ya da siyasal islami destekleyeceklerin ikileminde bırakılmaya çalışılan sosyalist kesimden iki durumdan birini seçenler de oldu. Ancak her iki tarafında desteklenecek yanı olmadığından ne siyasal islamin "özgürlük" ne de devletin "laiklik" şiarları doğrultusunda hareket edilmemelidir.

Biz özgürlük de istiyoruz laiklik de ama ne için ucu kendilerine de dokununca "özgürlük" isteyenlerdeniz ne de laikliği baltalayan geçmişlerine aldırmanın "laiklik" diyenlerdeniz. Biz hem saçına, sakalına, türbanına, mini eteğine, punk saçlarına dokunulmadan herkesin girebileceği üniversiteler istiyoruz; hem de İmam Hatipler'e; Kuran kurslarına, diyanet işlerine... Devlet bütçesinden para ayrılmamasını, din derslerinin zorunlu olmasını, herkesin dinle ilgili görüşlerini (inansa da inansa da) özgürce ifade edebilmesini istiyoruz.

Sivas'ta, Çorum'da, Maraş'ta din yüzünden insanları katledenler, oruç tutmadıkları için üniversitelerde gençleri öldürenler, yaralayanlar; sağda solda düşünce özgürlüğü ve demokrasi nutukları atmaya başladılar.

25

Başbakan	Açılan İ.H.L.	% Dağılımı
Adnan Menderes	19	4,1
İsmet İnönü	7	1,5
Süleyman Demirel	315	67,9
Bülent Ecevit	33	7,1
Turgut Özal	8	1,7
Mesut Yılmaz	9	1,9
Tansu Çiller	73	15,7

sarı çizgi ihlali

GAMZE POLAT

Ö

kerleme öğretili. Ben büyüdüm bu oyun hiç bitmedi. Hatta bu oyun o zevk verici halinden uzaklaşarak, tüm yaşantımı birdenbire sarıverdi. 'Gerçek mi, oyun mu?' daha algılamadan bir yığın düzmecelele çevrildim. Bunlardan biri de, sarı çizgi. Önüme doğru tam adım atacağım ki;

-Lütfen sarı çizgiye basmayın!..

önümden vazgeçip geriye adım atacağım, aynı ses biraz daha kaba;

-Sarı çizgiye basmayın!..

yana kaysam;

-Sarı çizgiye basma dedik ya!..

yukarıya zıplasam;

-Hey dikkat et kafan sarı çizgiye çarpıyor!..

Bütün sarı çizgiler bir araya gelince sarı boyalı parmaklıklarla çevrili bir yaşam ortaya çıkıyor, sapsarı bir yaşam. Başka hiçbir renk yok. Sadece sarı. Nazımı çağırıyor bu bana. Sarı saçlı SS'ler. Onlar da sarıydı. Düşünüyorum da, bu sarı çizgi ondan mı sarı?

Ankara'dayım metroya binmek için bekliyorum. Önümden bir sarı çizgi. Bu sarı çizgiyi bekleyen bir de yaşamı sararıp solmuş, sarı çizgi bekçisi var. Sarı çizgiye yaklaşan ya da sarı çizgiye basanları uyarıyor. Uyarıya uymayıpta sarı çizgiyi geçenleri ise kolundan çekip sarı çizginin içine sokuyor. Sarı çizgiyi geçen sarı çizginin içine sokulmak istemez dertirse 'bak o medeniyet dedikleri tek dişli canavar (metro) seni ezer, öldürür kemiklerini un eder' diye tehdit ediyor. Bu tehditlere aldırmazsa o zaman cebindeki sinyalli aleti çıkarıp bir üst katta bekleyen başka yaşamları sararıp solmuşları çağırıyor; **sarı çizgi bekçisi** ve yaşamları sararıp solmuşlar **sarı çizgi ihlalcisini** alıp götürüyorlar bir yerlere...

Sarı çizgi birdenbire çıkmamıştı oysa... Sarı çizgi bekçisi de. Sarı çizgi ihlalcisi tarihte hep vardı zaten. Sarı çizgi bir zaman gelenekler olmuştu, kimi zaman töreler, kimi zaman burjuva anayasası, kimi zaman da DGM.

Sarı çizgi bekçisi aile olmuştu, bazen aşiret, bazen yargı, bazen savcı. Ama sarı çizgi ihlalcisi hiç değişmedi, çünkü o toplumsal yaşamı değiştirme iddiası olan aynı zamanda maddi ve insani toplumsal değerleri üreten **insandı!** Yasaklar altında birileri istediği için yapmak istemiyordu birşeyleri. Birilerine hizmet olsun diye de girmek

nüm-arkam, sağım-solum istemiyordu yasaklar çizgisine. Yani o sarı çizgiye.

sarı çizgi.' Küçükken bana 'önüm-arkam, sağım-solum sobe' diye, saklambaç oyununda 100'e kadar saydıktan sonra söylemem için bununla başlayan bir te-

O

bir Meksikalıydı halkı için ölen. Bazen Şeyh Bedrettin, Pir Sultan, kimi zaman Kawa, kimi zaman Zilan, kimi zaman Mehmet Latifeci yoldaştı sarı çizgi ihlalcisi. Kimi zamanlar daha çok uzayacak sarı çizgiler, sarı çizgi

bekçileri ve yaşamları sararıp solmuşlar oldukça. Yaşamları sararıp solmuşlar ise; polisti kimi zaman, sendikal haklarını geri isteyenleri joplayan, kimi zaman Manisa'da 16 gence haince işkence eden ve beraat eden. Kimi zaman Malatya'da Ümit Cihan Tarho'yu öldüren ve bazen de yaşamı sapsarı edenlerdi. Kenan Mak'a, o güzel insana leş kargaları gibi saldıran 16 faşistti.

Peki kendileri faşist olan kimdi? Onlar kimi zaman Alman faşizmi, kimi zaman Mussolini, kimi zaman İrlanda hükümetindeki zihniyet, kimi zaman aç işçinin açlığının nedeniydi. Kimi zaman yoksul Afrikalının ekmeği(!) idi, kimi zaman Amerika'da bir Kızılderili'nin toprağını çalan-çaldığını yok edendi; o emperyalizm miydi? Yoksa YDD mi? O adı yasak bir ülkede köyle-ri yakan, yıkan, köylülere hayvan dışıkları yediren, ülkesinin adını koymak isteyen kadınları rahminden vuran kalleş Hızır Paşalardan biriydi. Açlıktı, vahşetti sarı olan. Katliamdı, işkenceydi, gözaltılar ve kayıpların nedeniydi. O beyinlerden hiç silinmeyecek Halepçe'ydi. Hiroşima'daki bombaydı. O sarıydı. Ve nefretti, kindi.

Kinler, nefretler sarıyor yaşamın dört bir yanını ve biz sararmamak solmak uğruna can üstüne can veriyoruz yeniden, yeniden filizlenebilmek için. Yapraklarımız dallarımızdan, dallarımız gövdemizden ayrı düştükçe biraz daha yaklaşıyoruz yeşile. Birdal; bir dal daha

akın etti güneşe. Sarı çizgiden geçerek o tek dişi kalmış canavara sarı çizgi ihlalcisinin 14 kurşuna karşın nasıl yeniden yeşillendiğini gösterdi. Direndi yaşamak için ve sarı çizgi bekçisine, sararıp solmuşlara ve sarılara dedi ki;

"Yeşili bilmeyenler kopardılar dalları, bir dal değil, bir can değil yakıyorlar ormanları

ve biz,
Neşeli ve yeşil yoldaşlar
Neşeli ve yeşil
Bir dünya kurulacak
Mezarınızın üstüne
Neşeli ve yeşil."

Üniversiteye girdiğimde siyaset benim için bir öcüydü

SENAY

Bize okula gelmeden önce hiçbir şekilde böyle şeylerle uğraşmamamız gerektiği öğretildi. Ben tamamen apolitik bir ortamda yetiştirildim. Şimdi ise her insanın kendini olan biteni yorumlayabilmesi, her konu hakkında kafa yorması gerektiğine inanıyorum. Yaşadığımı hissediyorum, kendimi ifade edebiliyorum; yaşamımı ve fikirlerimi savunabiliyorum.

Bu hale gelmek hiç kolay olmadı benim için. Hiçbir kaygısı olmayan, akli fikri kendini eğlendirebilmek olan insanlarla dolu bir ortamdan geliyorum. Benim de üniversitedeki ilk üç yılda serser bir yaşantım vardı. Etrafımda olan biten olaylara karşı duyarlılaşmam ve sadece kendimin değil toplumun da neler yaşadığıyla ilgilenmem yine o yıllara rastlar.

Sol çevrelerin içinde çalışan insanların her birinin terorist olduğunu düşündüğüm zamanlarda, şu anda hayatımda çok büyük değerleri olan arkadaşlarla tanışmam aynı zamanda sol çevreler de tanışmamı sağlamıştır. Benim geldiğim ortam çıkarlar dünyasıydı, kimse kimşeye karşılıksız sevgi vermezdi. Ben siyasetleri tanımadan önce insanların kendilerini tanıdım, sevdim. Paylaşımın sonsuz olduğu, en çok da sevginin paylaşılıp yüreklerde büyütüldüğü bu ortamda hiçbir çıkar gözetilmeden sevmeyi ve benim için en önemlisi sevmeyi öğrendim. Gerçek aşkı yaşadım, yüreğim coşkuyla tanıştı, yaşamı iliklerimde hissettim.

Bir süre sonra bu ortamda sadece bulunuyor olmak yetmemeye başladı. Artık ben de kendim ve insanlar için birşeyler üretmek, bu alanda çalışmak istiyordum. Çiftçi tarlası için çok emek harcar ve toprağın iyi ürün vermesini diliyerek hasat zamanını bekler. Biz o zaman tarlanın verimi hakkında karar vermemiştik ama şimdi en çorak toprakların bile sevgiyle sulanıp emekle sürüldüğünde en güzel meyvaları verebileceğini gördük. Ben serüvenimin çok başındayım ama umutlarla, coşkuyla, hayallerle doluyum.

Bana sevmeyi, sevmeyi, insani değerleri, göz yaşı dökmeyi, özgürlük istemeyi öğreten arkadaşlarıma ve de özellikle O'na teşekkürler. Sizleri seviyorum.

Yine Sana Dair

Sende, ben, kutba giden bir geminin sergüzeştini,
Sende, ben kumarbaz macerasını keşiflerin,
Sende uzaklığı,
Sende, ben, imkansızlığı seviyorum.
Güneşli bir ormana dalar gibi dalmak gözlerine
ve kan ter içinde aç ve öfkeli,
ve bir avcı istihasıyla etini dişlemek senin.
Sende, ben, imkansızlığı seviyorum,
fakat asla ümitsizliği değil...

gidenlere dair

ESRA PİSKİN

Olması gereken buyurdu demek gerekiyor, -Neden - diyen herkese.

Yaşanmış güzel anları bir daha yakalamak ve de aynı tadı almak mümkün değil. Yürek yarısından kaçmak çok yersiz. Çünkü onu tedavi etmek, ondan kaçmaktan kolay. Ki her tedavinin özü zamandır.

Eğer ben onunla birlikte olduysam o buna değer insan. Neden ilişki bitti diye O sınıf düşün ve tüm olumlu duygular ölsün ki?

Bazen ve hatta çoğu zaman iki yürekten biri kuşkuludur aşka bakarken. Aşk at gözlüğü gerektirir fakat. Gözlerin en iyi aşkı yaşadığın kişiyi görmeli ki yoğunlaşabilesin. Ya sen, kişiliğin? diyorsun. Haklısın. Şunu unutmamalığı, yalnızca birlikteliğe bakarken takmalı o gözlüğü. Çünkü biz varız, biz en önemliyiz. Sosyal-kültürel kimliğimizi kişisel heveslerimizi hiçbir şeyle kıyaslamayız.

Ve çünkü biz kadınız

Evlilikte, flörtte, genç kızken, aile yaşamında yükün ağırlığı hep bizim omuzlarımızda. Bu kadar emek verdiğimiz halde ekmeğin en küçük dilimi hep bize düşer. Sömürülürüz daha doğrusu hep.

Bunun içindir ki güçlü olmalıyız. Sesimiz gür, bileğimiz sert olmalı.

Erkekler!

Ki onlar ne aşta yoğunlaşır kadın kadar ne özveride.

İstisnalar mı diyorsun? Tanıdığım en büyük istisnayı sevdim. Önceleri erkek ve kadındık. Sonra biz olduk. Sonra o gitti.

Ve ben mutluyum. Çünkü yalnız bir aşkı yaşıyorum alabildiğine.

Yitik

İtelenmiş Kakalanmış
Gitgide kendimi çözüyor
Gitgide onu anlamsızlaştırıyorum.
Sıkıştırılmış bir hayatın
Uykusu bölünmüş mızımız çocuğuyuz.
Yaşamak bahanesiyle mutlu oluyoruz
Aşklarımız bile seralarda yetişmiş;
Sevgilerimiz yapay, umutlarımız göstermelik
Beklentilerimizi imkanlarla sınırlıyoruz
Bilerek ve isteyerek
Ve zevk alıyoruz acılarımızdan
Zevk alacak bir şey kalmadığından
Aşık olmayı bilmeden
Aşk acısı çekmeyi öğreniyoruz
Ve sevemiyoruz karşımızdakini
Erkek erkek
Kadın kadın olmadan

Bencil

Ayrılığın en mantık almaz felsefelerinden birindeyim
Gitgide kendimi çözüyor
Gitgide onu anlamsızlaştırıyorum.
Yalnızım.
Ve bu doğruluğu basitleştiriyorum.
"Sen" dememek için
Bu üç harfi belleğimden çıkarmak istiyorum
Ama "sen" demeden
"ben" diyorum
Bencilleşiyorum.

Yaratma cesareti

Kendi tavırlarının doğruluğundan mutlak bir şekilde emin olduklarını iddia edenler tehlikelidirler

28

b

ir çağ ölürken yenisinin henüz doğmadığı bir zamanda yaşıyoruz. Cinsel törede, evlilik biçimlerinde, aile yapılarında, eğitimde, dinde, teknolojiye ve modern yaşamın neredeyse tüm yüzlerindeki kökten değişiklikleri görmek için çevremize bakınca, bundan şüphemiz kalmıyor. Ve tüm bunların gerisinde, biraz uzağa çekilmiş olan fakat asla yokolmayan atom bombası tehdidi var. Bu sarsıntı çağında duyarlılıkla yaşamak gerçekten cesaret istiyor.

Bir seçimle yüzyüzeyiz. Dayanaklarımızın sarsıldığını hissedince korku ve panik içerisinde geri mi çekileceğiz? Tanıdık sularda demir atmanın ürküntüsüyle kaskatı kesilip, tutukluğumuzdu duygusuzluğumuzla mı örtüp saklayacağız? Böyle davranırsak geleceğin biçimlendirilmesine katılma şansımızdan feragat etmiş olacağız. İnsan varlığının ayırdedici öz niteliğini elden kaçırmış olacağız. Kendi evrimimizi kendi farkındalığımızla etkileyebilmeyi, tarihin kör silindirisinin önüne uzanıp geleceği daha insanca ve adil bir toplumun kalıbına dökme şansımızı yitireceğiz.

Yoksa gerekli cesareti toplayıp, kökten değişiklik karşısında duyarlılığımızı, farkındalığımızı ve sorumluluğumuzu koruyabilmek için zorunlu olduğumuz cesarete sınırsız sarılabilecek miyiz? Küçük ölçüde de olsa yeni toplumun biçimlendirilmesine bilinçle katılabilecek miyiz?

Yeni birşeyler yapmaya çağırıyoruz, ayak basılmamış bir toprakla yüzleşmeye, kimsenin gidipde bize yol göstermek için dönmediği bir ormana dalmaya çağırıyoruz. Bu, varoluşçuların "hiçliğin kaygısı" dedikleri şey. Geleceğe doğru yaşamak bilinmeyene sıçramak demektir; bu da halihazırda emsali olmayan ve pek az kişinin kavradığı dereceden bir cesareti gerektirir.

Yeni dünyanın geldiği durumu tanımlarken, aynı zamanda bunun karşısında yer alan ve yer almak isteyenlere işte böyle diyor Rollo May. Yukarıda dillendirilen cesaret, umudun ötesinde umutsuzluğa rağmen ilerleyebilme yetisidir. Ancak bundan ne körü körüne salt bir inat ne gözüpçelik ne de sevgi sadakat gibi kişi değerleri arasında yer alan bir erdem yada değer anlaşılmalıdır. Mutlaka başkalarıyla birlikte yaratmak durumunda kalacağının bilincinde olan; fakat, kendini ifade edip özgünlüğünü yaratmadığı takdirde kendine ihanet etmiş olacağı, bütünü parçası olduğundan kendine ihanet ettiği takdirde bütüne katkıda bulunmadığı için toplumuna da ihanet edeceğinin bilincinde olarak harekete geçebilmektir cesaret. Cesaret tüm erdem ve kişi değerlerinin altında yatan ve onlara gerçeklik kazandıran temeldir. Cesaret olmaksızın sevgimiz salt bağımlılık

olarak solar. Cesaret olmaksızın sadakatimiz uyumculuk halini alır.

Demek ki cesaret, bireyin içinde bulunduğu koşulların ve bütünü bir parçası olduğunun bilinciyle, içinde ve dışında sürekli bir çatışmayı göze alarak kendini dolayısıyla içinde bulunduğu toplumu sürekli yeniden varetme yetisidir.

Rollo May cesareti fiziksel, moral ve toplumsal cesaret olmak üzere üç kategoride ele almaktadır. Ona göre adale gücünün ötesinde ihtiyacını duyduğumuz yeni fiziksel cesaret çeşidi ne başıboş bir şekilde şiddete koşmalı, ne de ben merkezci gücü diğer insanların üzerine dayatmalı. Gövdenin cesaretinin bir çeşidi olarak; gövdenin adale gücüne dayanan insanı geliştirmek için değil, duyarlılığın serpilmesi için kullanılması. Bununla gövdeyle dinleme yeteneğinin geliştirilmesi kastedilmektedir. Bu, Nietzsche'nin bahsettiği gibi gövdeyle düşünmeyi öğrenmek olacak. Gövde benliğin güzel bir ifadesini oluşturacak, diğerleriyle duygudaşlık kurmanın bir yolu ve hazzın zengin bir kaynağı olarak değerlendirilecek.

Gövdenin böyle görülüşü, Doğunun yoga, meditasyon, zen budizm ve diğer dinsel psikolojilerin etkisiyle sağlanıyor. Bu geleneklerde gövde lanetlenmiyor, haklı bir övünç kaynağı olarak değerlendiriliyor.

Moral cesaretin kaynağın da ise, kişinin kendi duyarlılığını yoldaşı diğer insanların acısıyla özdeşleştirilmesinde bulması, büyük anlam taşımamasının yanısıra bir kuraldır da. Bu aynı zamanda bir algılama cesaretidir. Çünkü kişinin algılama yetisi, kendi benliğini diğer insanların acısını görmeye yöneltebilmesiyle dayanıyor.

Kendimizi kötünün yaşantısına sokabilseydik, kötü için birşeyler yapmaya zorlanacaktık. Karışmak istemediğimizde, doğru olmayan bir muameleye tabi birine yardım edip etmemenin bahsiyle bile karşılaşmak istemediğimizde, algımızı engellediğimiz, kendimizi başkasının acısına kapattığımız, yardıma gereksinim olan kişiyle duygudaşlık bağımızı kopardığımız hepimizce bilinir bir gerçektir. Böylece korkaklığın günümüzdeki en hakim şekli "karışmak istemedim" şeklinde gizlenir.

Cesaret'in üçüncü şekli yukarıda açıklanan duygusuzluğun karşıtıdır; bu da toplumsal cesarettir. Toplumsal cesaret diğer insani varlıklarla ilişkiye girme cesaretidir- kişinin anlamlı bir yakınlık kurma umuduyla tehlikeye atılabilme yetisi.

Yakınlık cesaret gerektirir, çünkü risk kaçınılmazdır. İlişkinin bize nasıl etki edeceğini daha baştan bilemeyiz. Kimyasal bir etkileşim gibi birimiz değişirse, ikimizde değişeceğiz. Kendimizi gerçekleştirirken gelişecek mi, yoksa yıkılacak mıyız? Emin olduğumuz tek şey, eğer kendimizi ilişkiye, iyisine kötüsüne, tüm varlığımızla bırakırsak bundan etkilenmeden çıkamayacağımızdır.

Toplumsal cesaret iki değişik tür korkunun yüzyüze gelmesi-

ni gerektirir. Otto Rank bu korkulardan birini yaşam korkusu olarak adlandırır. Bu özerk olarak yaşama korkusudur, kendini terk edilmiş bulmak korkusu, bir başkasına dayanma gereksinimi. Bu Rank'ın deyimiyle "kendini gerçekleştirme" korkusudur. Rank, bu korkunun tersini ölüm korkusu olarak adlandırdı. Bu, diğeri tarafından tümlece emilme korkusudur. Kendi benliğini ve kendi özerkliğini yitirme korkusu, bağımsızlığının alınıp götürülmesi korkusu.

Eğer kendimizi gerçekleştirmeye doğru ilerleyeceksek, zorunlu olan bu iki korkuyla yüzleşmek ve kişinin sadece kendisi olmasıyla değil, benliklere katılımıyla da gelişeceğinin farkında olmaktır.

Her cesaret çeşidi kendi içinde bir tutarlılığa sahip olmasına rağmen, hepsinde ortak olan bir paradoksu da içlerinde barındırırlar. Paradoksun kendisi şudur: Kendimizi tüm bir dolulukla adamalıyız, ama aynı zamanda yanılıyor olabileceğimizin farkında olmalıyız. Kesin inanç ve şüphe arasındaki bu diyalektik ilişki cesaretin en yüksek tiplerinin özneliğidir. Ve cesareti salt gelişme ile özdeşleştirilen basitleştirici tanımlamaların

yalnışlığını ortaya serer.

Kendi tavırlarının doğruluğundan mutlak bir şekilde emin olduklarını iddia edenler tehlikelidirler. Böylesine emin olma sadece dogmatizmin değil, yıkıcılıkta onu geçen fanatizmin de özüdür. Girişiminin yeni doğruyu öğrenmesine set çeker ve be-

linç dışı şüphenin cansız hayaleti olur.

Kendini adama ve şüphe arasındaki ilişki hiçbir şekilde uzlaşmaz değildir. Kendini adama şüphe içermediği zaman değil, şüpheye rağmen olduğunda en sağlıklıdır. Tamamiyle inanmak ve aynı zamanda şüpheleri olmak hiçte çelişkili değildir. Doğruya daha büyük bir saygı beslemek, doğrunun verili bir anda söylenen yada yapılandır her zaman daha öteye gittiğinin farkında olmaktır.

Bütün bunlardan sonra diğer bütün cesaret çeşitlerinin mihenk taşı durumunda olan yaratıcı cesarettin bahsedelim. Moral cesaret yalnızların düzeltilmesiyken, yaratıcı cesaret yeni bir toplumun inşasında, yeni biçimlerin yeni sembollerin, yeni modellerin bulunmasıdır. Her uğraş yaratıcı cesareti gerektirebilir ve gerektirir. Günümüzde, teknoloji ve mühendislik, siyaset, iş dünyası ve kuşkusuz eğitim, tüm bu uğraşlar ve diğer bir çoğu, köklü bir değişimin ortasındalar; ve bu değişimi değerlendirecek ve yönlendirecek cesur insanlar gerekmektedir. Yaratıcı cesarete duyulan gereksinim, uğraşın geçirmekte olduğu değişimin derecesiyle doğru orantılı.

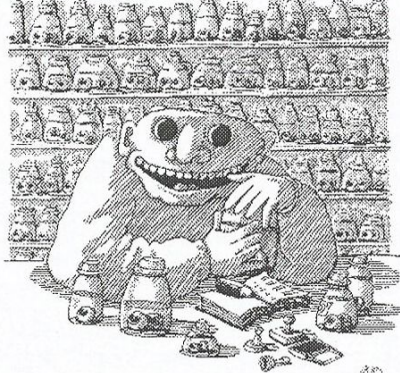
Yaratıcı cesaret yaşamın her alanında olmazsa olmaz bir konuma sahiptir. Bu durum kökten bir toplumsal değişimi yaratma mücadelesi içerisine girmiş her bireyin, sanatını icra etmek isteyen sanatçıların, işçilerin, öğrencilerin, önce hangi toplumsal sınıf, tabaka içerisinde ve hangi alanda çaba sarfetmekte olursa olsun herkesin, yaratma cesaretine sahip olmadığı müddetçe kendi kabuklarını çatlatmaları zincirlerini kırmaları imkansızdır.

Yaratıcı edim başkaldırdan doğar. Yaratma cesareti tabi olmanın veya başkaldırmanın belirleyicisidir. Yaratıcılık basit bir şekilde ölü biçimleri tükenmiş semboller ve yaşamını yitirmiş 'mit'leri feshedip atmaktır. Joyce'un deyimiyle yaratıcılık "insanın vicdanını ruhunun orsunde dövmesi kadar zor" dur.

*Derleyen: Mehmet RAMAZAN - Serkan MİLLİOHAN
Kaynakça: Yaratma Cesareti, Rollo MAY*

teknoloji+emniyet=bilimsel gözaltı

Metin Ucucu

Bilimsel gelişmeler konusunda Avrupa ülkelerini aşmayı hedefleyen Türkiye bir yeniyi daha koşar adımlarla ilerliyor. Türkiye, kod adı MERNİS olarak geçen Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi ile 12 Eylül döneminde işleme olarak literatüre geçen ve binlerce insanın yaşamını yitirmesine sebep olan uygulamalarını aratmayacak yeni bilimsel(!) bir projeye imza attı.

2000' de tamamlanması planlanan "tek kimlik numarası projesi" ile eğitim, harcamalar, sağlık durumları, yarıdaki kayıtlar, adresler, aile bağları, telefon kayıtları vs. akla gelen herşey izlenebilecek. "Bilgi toplumuna bir adım daha" adı altında kamufle edilen bu bilime/bilimsel dünyaya doğru yolculukla Emniyet Güçleri: vatani ve milleti dil, din, ırk ve mezhep farkı gözeterek bölmeye çalışan unsurları aile bağlarından tutarak (eğer sülalenizde daha önce suç

işlemiş biri varsa tabii) yerleşik olduğu potansiyel suç bölgesine kadar birçok konuda diyaletik(!) bağlar kurarak adaletin kucağına daha hızlı atacak. (gözaltı, yargısız infaz, kaybetme vs. = bilgisayarlı hızlı adalet)

DENETİM Mİ? BÜROKRATİK İŞLEM Mİ? Yetkililer tarafından saatlerce süren bürokratik işlemleri, bilgilerin kaybolması gibi sorunları ortadan kaldıracak şekilde yararları olduğu savunulan sistem, nedense kullanılmak üzere altyapısı şuan sadece Emniyet Güçleri tarafından hazırlanıyor. Bu da denetimi esas alan ve bütün vatandaşların izlenmesini hedef alan teknolojik bir polis devletinin yaratılmaya çalışıldığının ipuçlarını gösteriyor bize. 1980'li yıllarda tartışılmaya başlanan Mernis, 1993 yılında ihaleye çıktı. 97 Temmuz'unda Likom Proje ve danışmanlık A.Ş. tarafından alınan ihalenin ilk bölümünü gerçekleştirmek üzere Dünya Bankası ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı 5,5 milyon dolarlık kredi sağladı. Şuan proje 80 ilde ve 9 pilot ilçede çalışmalara başlamış durumda. Bu bölgelerdeki (Adana, İzmir, İstanbul, Ankara, Erzurum, Diyarbakır, Samsun'da çalışmalar geçen yıl başlatıldı.) çalışmaların 10 ay içinde bitirilmesi, çalışmanın 719 ilçeye kadar yaygınlaştırılması düşünülüyor. Çalışmalar devam ederken kişisel bilgilerin korunmasını sağlayacak yasal haklar konusundaki tasarı TBMM gündeminin en arka sıralarında bekliyor. AB ise sisteme geçişten önce yasa-yı zorunlu görmekte.

■ Proje Fransa ve Avustralya'da durduruldu!

Türkiye'de "Nüfus Cüzdanı üzerine yerleştirilecek bir numara ile daha kolay bürokratik işlem" olarak tasarlanan MERNİS uygulama aşamasına gemesine rağmen kamuoyunun pek bilgisi yok. Dünyada ise çok tartışılan bir konu.

ABD, Kanada, AB ülkeleri, Avustralya gibi ülkelerde uygulanmak istenen projelere karşı önemli denetim mekanizmaları var ve bu de-

netim mekanizmaları daha projeler başlamadan oluşmuş olup yasal bir kurum haline kavuşmuştur. Oysaki Türkiye'de çalışmalarına başlamalarına rağmen denetimi sağlayan en ufak bir yasa dahi geçmemektedir.

Dünyanın dört bir tarafında (ABD ve Kanada: Privacy Information Center, AB Ülkelerinde: İngiltere merkezli Privacy Information, Avustralya: Computer Privacy) güçlü sivil toplum örgütleri bu uygulamanın; insanları evlerine kadar giren kameralarla gözleyen otoritenin temeli olduğu yönünde yayınlar yapıyor ve tüm ülkelerdeki gelişmeleri de yakından takip ediyorlar.

Fransa'da bu proje sivil toplum örgütlerinin büyük tepki toplayıp iptal ettirildi. Benzer şekilde Avustralya'da da proje sokak yürüyüşlerinde görülen büyük tepki üzerine başlamadan durdurulmuştu.

Bu konuda İngiltere Essex Üniversitesi Hukuk Bölümü Öğretim Görevlisi Simon Davies 1994'te "Bilgi Teknolojisi" adı altında yayımlanan makalesinde bu sistemin insanın özel haklarını zorladığını belirterek şu noktalara dikkat çekiyor:

■ Uygulama ile kişiler bir numara altında parmak izi, DNA özellikleri gibi insanlık faktörünün dışında değerlendirmeye alınabilir.

■ Bu sistemden kaçmak isteyenlerin oluşturacağı grup, sosyal sorunlar içerecek yeni gelişmelere neden olacaktır.

■ Devlet otoritesinin çok büyük bir gücü oluşacaktır.

■ Devlet yönetimi için çok büyük faydaları vardır. Bilgiye çok kolay ulaşabilecek, maliyetler düşürülecek, teknik güvenlik ve iletişim çok hızlı hale getirilecek, yönetimin nüfus üzerindeki gücü artacaktır.

■ İnsanları seçtiği hükümetler değil, yeni bir teknolojik bürokrasi yönetecektir.

■ Bazı haklar güçlü kurum ve kişilere verilecek, ayrımcılık yaratılacaktır.

■ İnsanların özel hayatlarına girilecek ve çağdaş toplum olma özelliği yitirecektir.

insan'ın serüveni

Gül TASDELEN

Dik duran, yürüyen insan; ne demişler ona "homo enektus". Ne var ki her iki ayağı üzerinde dik durup yürüeyen tek canlı insan mıdır? Sokrates günümüzden 2500 yıl önce öğrencilerine sormuş. "Kimdir insan, insan nedir?" "İki ayaklı, tüysüz bir yaratık" demişler. Ertesi gün Sokrates pazar yerine tüyleri yolunmuş bir horozla gelmiş. Hayvanı ortaya koyup "Yani bu mudur? İnsan dediğiniz?" İşte, iki ayağı üzerinde, dik durup, her yürüye bilen insan olmaya biliyormuş.

Sonra ölümlü olduğunu görmüş kendisine "homo mortolis" demiş. Aslında bütün canlılar ölümlüdür ama ölümlü olduğunu bile

bile yaşama sıkı sıkı bağlı kalabilen tek varlık insanmış. Ölümlülük fermanına karşı gelemeyen insan, "adı-esserleriyle" ölümsüzlüğü yaratıp "homo eternalis" (ebedi/sonsuz) oluvermiş.

Dünyaya kuşkuyla bakmış, sormuş sorgulanmış. Varlığının içinde "homo kürtasis" (meraklı izci) varmış. Çünkü yolunu-yönünü kendisi çizmiş, yazgısını kendisi çizmiş. Aslında geçip gidende kendisiymiş, alıp kaçanda.

"Homo loquens" (konuşan, iletişim kuran) olan insan sürekli konuşup anlatmış. Canlı, cansız, doğal ya da doğa üstü herşeyle her varlıkla konuşmuş, çatışmış, barışmış, anlaşmış. Bir gün usta bir

"homo feber" (alet yapıcısı) oluvermiş. Yontma çağda elbaltası yapmış, uzay çağında roketleriyle uzay gezintilerine çıkmış. Dişi tırnağı, eli pençesi; güçlü değilmiş ama; şahinden daha yüksek uçmuş balıktan derin yüzmüş, fırtınadan ve depremden daha yıkıcı oluvermiş. Aletlerini üretmiş, aletlerini tüketmiş, aletleriyle ölçmüş, elleriyle övünmüş. Aletleri yapan elleri olduğuna göre elleriyle neden övünmesin ki? Temel ihtiyaçlarını karşılayım derken, yeni yeni ihtiyaçları yaratmış. Hazırı tüketmiş, biteni üretmiş. Ama bir gün ikiye ayrılmış ezilenler ve ezenler. Ezilenler kendi elleriyle üretiyorlar ama övünenler artık ezenler-

miş. Kendi özünde olan başkaldırını fark etmiş "homo rebellus" (başkaldıran) olduğunu görmüş. Çoğu canlı kurulu düzeni kabul eder, ama yasar. İnsan kişi tümüne birden hayır diyebilmiş. Kimin neleri ne kadar üreteceği, kimin ne tüketceğini, kimin bu işlerden ne kadar pay alacağı gibi sorular onu bir homo politikus (siyasal insan) yapmış. Artık özgürlük ve eşitlik varmış kafasında. Eşitlikçi özgür bir insan "homo libertas" olması gerektiğini görmüş. Bunun için savaşmış "homo belligent" (savaşçı) olmuş. "homo belligent" in sonsuz bir hedefi var artık "homo libertas"

peki bizi kimler izliyor?

ŞEÇİL ERDEM

Bir insanın yaşamı, doğduğu andan itibaren, kendisini evlat edinen medya tarafından günün 24 saati, kesintisiz ve canlı olarak insanların seyrine sunulabilir mi? Üstelik de, sadece o insan için kurgulanmış yapa-yap bir ada dünyada? Hava, su, insan ilişkileri işyerleri akla gelebilecek herşey yalnızca tek bir insan için yazılan bir senaryonun bunun yalnızca bir senaryo olduğunu anlamadığı sürece devam etmesi için kurgulanabilir mi?

"Turman Show'dan çıkınca insan bir süre dışarıdaki dünyaya adapte" olamıyor. Büyük olasılıkla, izleyen herkesin aklına gelen tek soru: "Acaba olabilir mi?" olmuştur. Helede "bu" acaba'nın öznesi ben olabilir miyim?" kuşkusunu, filmin yaratmaya çalıştığı etkinin ilk göstergesi oluyor. Acaba şu anda beni izleyen kameralar var mı? medyanın, içinde varolduğum sistemin bunu yapmaya gücü yeter mi?

Bir insan var, rol yapan herkesin, dekor olan herşeyin, yalnız kendisi için yayın ve yayım yapan gazetelerin, televizyonların ve radyoların arasındaki, gerçeklerden habersiz tek gerçek şey o. "Dünya"sında "rol alan" insanlar onu izliyor, gerçek dünyadaki milyonlarca insan televizyon karşısında onu izliyor, biz ise sinema salonunun koltuklarına oturmuş olan biten herşeyi izliyoruz. Yani *Truman Show* bir yandan bizi paranoyaya kadar varan bir "acaba"lar" silsilesinin içine atarken, bir yandan da bizi bu izleme sürecine, çok daha tanırsal bir yerde konumlandırarak dahil ediyor ve endişelerimizin haklılığını, sinema koltuğundayken bize kanıtıyor.

Peki Bizleri Kimler İzliyor? Her ne kadar, henüz filmdeki gibi, yaşamıyor olsak da, bize bu noktanın yakınılarda olduğunu kanıtlayan pek çok şeyi yaşıyor; ya da onlara tanık oluyoruz.

Bu kanıtlardan bir tanesi, medyanın kendisi. Televizyonlarımızdan bir tanesi, gazetelerimizden vb. her gün ticari kaygıların siyasi amaçlar ve erkeklerle yoğrulmasından çıkan sonuçların haber, magazin, dizi, reklam vb. dönüşmüş hallerini alıyoruz. "Esir alan- esirleştiren" medyaya eleştirel yaklaşmayan, alternatif teşkil eden "bir kısım" medyayı takip edemeyenlerimizi hergün aynı müthiş bombardımana, inanarak, maruz kalıyor.

Medyanın kullandığı yöntemlerin bazılarıysa insana gerçekten *Truman Show*'u anımsatıyor. Bunlara örnekse; gizli kamera. Hepimiz bir çok insanın en özel anlarını, gizli kamerayı munasip ve gizli yerlerde konumlandırarak çekmek suretiyle, büyük bir yayıncılık başarısını elde etmiş kanallarda izlemiştir. Zaten olay ve olguları, çarpıtma süzgecinden geçirerek yeniden oluşturan medya, kendince çarpık olan olay ve olguları da, gizli kamera kullanmak suretiyle belgeliyor. Burada çığnänen insan hakları ve özel yaşam kavramıysa, tamamen başka bir yazının konusu.

Aslına bakacak olursak, medyadan önce de, medyadan itibaren de, insanların yaşamı, çeşitli amaçlarla başka gözler ve kulaklar tarafından denetlenmiştir. Devletin sac ayaklarından bir tanesi olan MİT, nerdeyse sırf bu amaca hizmet etmektedir. Sanıyorum. Artık kimse en azından telefonda konuşurken bile rahat olamıyordur; zira devletin yetkili ağızlarında bir tanesi geçenlerde, sırf Ankara'da onbinlerce telefonun dinlendiğini itiraf etmişti...

"THE END". Sermayenin ideolojiye mezar olduğunu hergün bangır bangır duyuran medya... yeri geldiğinde sermayenin ideoloğunu yaparak, milyonların nabzını elinde tutan medya... Onun küçük bir adayı stüdyoya çevirecek gücü var şimdilerde, peki ya koca bir dünyayı?...

büyük patlama

BIG BANG

Büyük patlama modeline göre hem evrenin temel kimyasal yapısı, hem de kozmik fon ışınımı evrenin bugünkünden çok farklı olduğu uzun zaman önce biçimlenmiştir. Eğer kozmik evren filmi geriye oynatırsak, evren büzülür. Evrendeki madde bir gazı andırmaya başlar. Evren gittikçe büzülerek yoğunlaştıkça kozmik gaz sıcaklığında gittikçe artar. Sıcaklık 10000 celsius ulaştığında, elektronlar atomlarından kaçıp kurtulmaya başlar. Daha fazla sıcaklarda ise atom çekirdekleri proton ve nötronlara ayrışır. Evrenin doğumu olan büyük patlama yaklaştıkça, sıcaklık artmaya devam eder. Sıcaklık 10 trilyon C ulaştığında proton ve nötronlar kuark adı verilen parçalara bölünür.

Büyük patlamadan yaklaşık 0,00001 saniye sonra kuarklar birleşerek proton ve nötronları oluşturdu. Başlangıçtan birkaç dakika sonra sıcaklık milyar mertebesine düştü. Bu kritik sıcaklıklarda, proton ve nötronlar aralarındaki nükleer kuvvetler nedeniyle birleşmeye başladılar.

Yapılan teorik hesaplamaların sonucunda H, He, Li, Döteryum dikkat çekici bir uyum içindedir. İşte bu uyum büyük patlama modelini destekleyen bir kanıttır.

Tekrarlanan bir diğer teorik hesaplamalarda, büyük patlamanın üzerinden henüz birkaç saniye geçtiği sıralarda uzayda kara cisim ışınımı adı verilen özel bir cisim ışınımının üretilmiş olması gerektiğini gösterdi.

Teorik olarak kara cisim ışınımı evrenin ilk aylarında, uzayda düzgün olarak üretilmiş ve evren 300,000 yıl yaşına gelip de atom çekirdekleri biraraya gelecek atomları oluşturmaya kadar atomaltı parçacıklar tarafından saçılmaya devam edilmiş olmalıdır. Evren genişlediği için ısınımın dalga boyu büyümüş ve günümüzde ısınımın dalgaboyu radyo dalgalarına karşılık gelen bir değere, sıcaklığında mutlak sıfırın üzerinde yaklaşık 3 dereceye kadar düşürmüştür.

Bu da büyük patlama teorisini destekleyen diğer bir kanıt olmuştur.

Kozmolojinin İnkeleri Bilimadamları evrenin yaratılışını 3 olasılıkla açıklamaya çalışırlar.

1. Başlangıç, fiziksel birimleri açıklanamayacak tekil bir durumdu.

2. Başlangıç, düşünülebilecek en basit ve kalıcı durum olup, gelecekteki evrimin tohumlarını içinde barındırıyordu. Modern görüş budur.

3. Yaratılış yoktu. Evren sonsuz yaşlıydı ve değişmiyordu.

Evrenin Genişlemesi Sıcaklık ve yoğun bir ateş topundan doğan evren dağınık ve soğuk bir geleceğe doğru koşuyor.

Hemen hemen kesin bir biçimde genişleme yavaşlamaktadır. Tıpkı yukarıya atılan bir taşın yerçekimi nedeniyle yükselirken bir yandanda yavaşlaması gibi evrende genişlerken bir yandanda kendi kütle çekimi sebebiyle genişlemesi yavaşlamaktadır.

Evren hemen hemen sonsuz yoğunluğa ulaşmaya kadar büzüldüğünde bir çeşit ters büyük patlama ile sonu gelir.

Dışarıya doğru genişleme ile içeriye doğru etki yapan kütle çekimi arasındaki rekabet iki olasılık ortaya çıkarıyor; Ya yeryüzünden yukarıya doğru kurtulma hızından daha büyük bir hızla fırlatılan bir taş örneğinde olduğu gibi evren sonsuza kadar genişleyebilir veya yeterince hızlı fırlatılmadığından dolayı bir yüksekliğe kadar çıktıktan sonra geriye düşen bir taş örneğinde olduğu gibi evren de bir noktaya kadar genişleyip sonra büzülmeye başlar.

Bu iki olasılık açık ve kapalı evren olarak adlandırılır. Açık evrenler sonsuza kadar sürer. Kapalı evrenlerin ise sonu vardır.

Eğer evren geniş ise bir gün genişlemesi duracak ve büyük patlamanın tersine büzülmeye başlayacak, sıcaklıklar azalma yerine artmaya başlayacak. Sonunda bütün madde dağılıp yok olunca kadar sıkışacaktır.

Ama evren açık veya düzse sonsuza kadar genişlemesini sürdürecektir, gittikçe soğuyacak ve yoğunluğu azalacak yıldız ve galaksiler evrimlerini gittikçe yavaşlayan bir hızda sürdürecektir.

Hesaplamalara göre yaklaşık 1014 ışık yılı (100 trilyon yıl) sonra yıldızlar yakıtları bittiği için sönmeye başlayacaklar - 1015 yıl sonra gezegenler ile çevresinde döndükleri yıldızlar arası boşluk kopacak, yaklaşık 1019 yıl sonra yıldızlar içinde buldukları galaksilerden çekimsel olarak kurtulacak ve yaklaşık 101.500 yıl sonra evrendeki madde tümüyle dönüşecek.

“yeniyle yüzleşmek”

serüvenci kimliğimizde / kimliğimizin serüveninde sıçrama noktası

ERKAN GÖKBER

Bir çılgılık, bir türkü gibi sıkıntı ve acılarımızı coşkunluk/ heyeçana yakarak çıktığımız ÖZgürlük SERüveni patlayan dalgalar, gürleyen bulutların ufuktan gelen uğultularına kulak kabartarak yol almaya başladı. Yol aldıkça uğultular kulağımızda daha yüksek yankılanmaya, göğsümüzü sıkıştırmaya ve gittikçe bütün coşcumuzu ve heyecanımızı emip bizi tedirginliğe, telaşa, koskoca dünyada yapayalnız, güçsüz kalmış hissine bırakır oldu. Heyecanımızı bu yalnızlık duygusuna karşı sıcak tutmak için acılardan yeni yeni umutlar bileidik fakat sonuçta bu umutlar yine körelip olanca acımasızlığıyla yüreğimize saplandı. Kimliğimiz/ kendimiz bu çatışmanın sürekli değişen dengelerinde bocalıyor, her dalgaıyla bir yana savruluyordu. Bu gergin atmosfere dayanamayıp kırılmalar oldu; ama sonuçta bu gerilim, içinden bir yırtılma bir sıçramayla yeniyi doğurdu. Bu doğan “yeni”, bütün olanlara, aynı zamanda kendimize de, dışarıdan bir bakıştı ve bu “yeni”/ bakış, önceki yaşadığımız sancıları, çatışma ve savrulmaları doğal, serüvenin ve yaşamın özünde olan gerilim noktaları olarak önümüze koydu.

Sancılarla gelen bu “yeni”nin çektiklerine bakarsak. “Yeni”nin çektiği en büyük sancı, Sovyetler’de sosyalizmin yenilip, dünyanın “ideolojilerin ve tarih sonu”nun geldiği yaygarasını koparan bir güç merkezinin kucacağına oturmasıyla, devrimcilerin kimsenin umudu olamayacak kadar yenildiği dönemde olmuştur. Bu sancı, devrimcilerin ya yaratılan kimlik bulamacına savrulması (Bunun sonucu ilkesizleşmesi, iktidarsızlaşması vs.) ya da gitgide şapşallaştırılan/ pelteleştirilen topluma pamuk ipliğiyle bağlı hale gelmesiyle, yırtılma noktasına varır, “Yeni”nin ilk doğuşu bu zamana rastlar.

“Yeni” bir kimlik olarak içselleştirilemedikçe, artık bir kez doğmuş olmanın verdiği dinçlikle, farklı alanlarda kendini aynı biçimde gösteren gerilimlerde de doğmuş, kendini yetkinleştirmeye başlamış.

Peki bu “yeni”yi kimliğimize yedirebilmeyi nasıl başaracaktık sorusunu sordüğümüzde karşımıza çıkacak gerilimin niteliği nedir. Öncelikle bu sorundan ewel “yeni” bakışın vurgulanması gereken bir kaç özelliğine bakmak gerekir. Sonrasında bu noktaları kimliğimizdeki somutlanışına bakabiliriz. Yaşamın dinamizmiyle kendisinin kurduğu “ilişkiye” yine yaşamın dinamizminin içinde yoğunluğunda/ yeniden oluştuğu ölçüde sortiler yapması bu “ilişki”yi sürekli ama sürekli, yenden ve yenden geliştirilmesi. Bu tanımlanan tarzda “ilkinin” dinamik kılındığı, boğuştuğu, kurulduğu, toplumun zengin ve karmaşık yapısının fal olarak hissedildiği yer yaşamın ta kendisidir veya özel bir açıklama ile, bu karmaşık ve zengin kimlikli özneler yapısının yaşamının bunalımlı, gergin, belirsiz, dalgalı... başka bir deyişle politikayla ilgili olan anlarında “ilişki”lerini oluşturur. (Basitçe politika yapmaktır bu.)

Kendimize dönünce bütün bu gerilim, kaygı vb.leri “görünüşte öyle” kılan bu “yeni” bakışın açıklamaları bilinç bulanıklığımızı, akilci kaygılarımızı dizginlemiştir; ama buna içselleştirmek, karşısında akılclığın ayakta ka-

lamayacağı kadar kırıci, militanlığı gözü karalığı gerektiren bir süreci getirir.

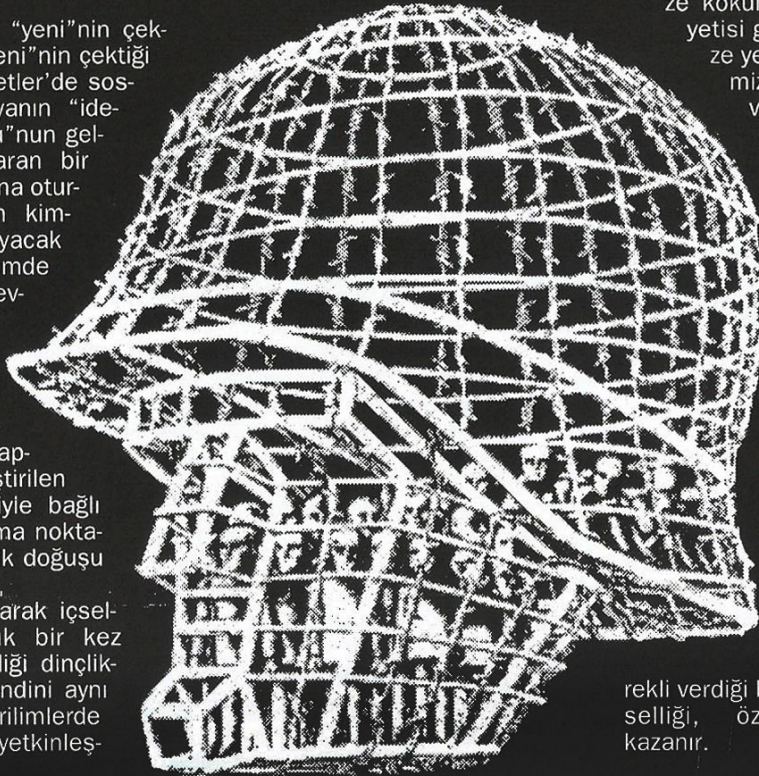
Bu süreçte, doğamıza aykırı olan bu sistemin yarattığı acıları bileyip kendimize heyecan üreterek ayakta kalamayız.

Bu süreçte karmaşa ve belirsizliklere dışarıdan bazı kopuk modelleri dayatırsak, tutunamayız bile.

Acılarını bileyenler körleşen heyecanlarından bitirici darbeyi yemişlerdir. Gerilimlerden kaçan, tam onların ortasına girecek gözükaralık ve müdahale yeteneği olmayanlar, kendi köşelerinde yaptıkları, hesapta olmayan saksının başlarına düşmesinin sersemliğinden, hâlâ yarattıkları dış “unsurlara” (oligarşi, halk düşmanları...) yükleyerek açıklamaya çalışmaktadırlar.

Bu noktada serüvenciler olarak, coşku ve heyecanımızı belirsizlikler, gizemlerin karmaşası ve bu bu belirsizliklerin içinde kendini seziren olanaklardan yani gerilimin tam da kendisinden yaratmayı becermelidir.

Gözükara serüvenciler olup belirsizliklerin tam ortasına daldığımız, burada boğuştuğumuz süreçte, bu dinamizm, altüst oluş içerisinde bulunduğu yer sezgilerimizde bir gelişme taze kokuları bayatlarından ayırma yetisi geliştirecek. Bu kimliğimize yerettikçe belirsizlik dediğimiz sıçrama öncesi bunalım ve sancı süreci içerisinde yakaladığımız ilişkileri/olanakları çekip kontrol alabilme ustalığını kazanacağız fakat bu ustalık asla karşımızdaki öznelerin bireysel ve dinamik yapılarını reddeden yerden dayatmalar şeklinde kazanılamaz aksine aramızdaki dinamik ilişkinin içinden oluşturduğumuz çekim alanlarıyla başarılı. Özgürlük SERüvencisi gerilimler içerisinde attığı ilişki ağlarıyla beraber kendini/kimliğini de sürekli yeniden yapıp yeniden yaratır,sistemi kimliği içerisinde sürekli verdiği bu savaşıla yitkikçe bireyselliği, özgürlüğünü, kendiliğini kazanır.

yazan - yöneten - oynayan - doğan - büyüyen - ölen: hakan dağ (insan) hayır! diyebilmenin ve başka bir yaşamın varlığı üzerine iddiasız bir doğaç

HAKAN DAĞ

Benim için önemli olan
Senin için önemli değilse
Burdan kopuyor ipler işte
Başka yerlere bakıyoruz
Başka şeyler görüyoruz
Sen yokuşta ben inişte -Talip Apaydın

Şimdi nedir bu başlık diye soranlarımız olabilir. Soranlara sözüm devam ediyor. Sormayanlar ise lütfen bu yazıyı okumayıp bir sonraki arkadaşın yazısını okuyabilirler.

Hayır demek dünyanın en zor ve en cesaretli kelimesinin dilinin ucundan uzayın boşluğuna salıvermek. Hayır dediğin an başka kulakların duyabileceği tabii ki sende bir kelimeyi umarım geri dönülmeksizin savurduğun an dır.

Hayır demek: cesaretli ve zor bir kelimeye sahip olmak ve onu başkaları ile paylaşma cesaretini gösterebilmektir. Hayır'ı başka kelimelerden farklı kılan nedir? 6 harfli olması değil elbet veya H harfi ile başlaması da. Tabii ki bunlar Hayır'ın bazı özellikleridir. (dikkatli okuyucular hayır in 6 değil 5 harften oluştuğunu anladılar ve içlerinden bazıları hatası veya bir yanlışlık olabileceğini düşündüler. Evet artık açıklıyorum 5 harflidir.) Ne varki hayır diğer kelimelerden farklı kılan daha öncede belirttiğim gibi zor ve cesaretli olmasıdır. Tek başına bir anlam ifade eder mi?

Yazımız içinde Hayır özel isim gibi falan kullanılacaktır. (Falan da bu cümleye iyi durdu. Sanatçı duruşu yaptı yani.) Büyük harfle başatılacak. Kendisine olan saygımız bunu gerektirmekte.

Gelelim Hayır'ın zorluğuna. Zordur çünkü sürekli olarak beynimizin, ağzımızın, dilimizin, kalbimizin biryerlerinde durur ve artık söyleyecek başka kelime kalmadığında fırlar gider. Muhakkak ki bizim irademiz dahilinde.

Cesaretlidir çünkü, hani yukarda umarım demiştik ya iki çizgi arasında, ha işte ondan ötürü. Çıktı mı ağızdan birkere, bir daha girmemeli geriye. Ya çıkmalı yada öylece kalamalı o kuyunun dibinde.

Bizler diye başadık parağrafta. Devam edelim bizlerin açılımını merak edenlere. Ben, sen, o. Evet kullandık mı bu kelimeyi nerede, ne zaman, kaç kere? O kıyımın dibinden saldı mı onu dışarıya, hızlı da olsa yavaşta? Cevap açılır kara kaplı kitap (Nazım Hikmet) Kitabın ilk harfi E ile başlar ve T ile biter. Tüm sayfalarda ise yanıtları gizlidir sorularımızın. Kocaman bir EVET

Neye ve kime hayır dedik? Kimin tavuğuna kışt dedik? Bizim tavuğumuz yok muydu? Hayır yoktu. Zor ve cesur olanı seçtik. Hayır dedik. Neye? Kocaman bir dünyaya. Kime? Devam edelim.

Hayır kelimesine sahip olanlar biraraya geldiler. Dert neydi? Ve büyük bir hayır oluşturdular. Hepsini topladılar. Büyüğe bir çuvala

la koydular. Sonra çuvala yüreklerini sokarak birer birer hayır çıkardılar. Kendi hayırları mıydı çıkardıkları? Olmayabilirdi: Önemli miydi? Farklı kentlerde, farklı denklemlerde, farklı yaşlarda, farklı kulvarlarda ve farklı.

Hayırlarını onaylamışardı kendi gerçekliklerinde, söylem ve eylem nerede dururdu bu gerçeklikte.

Aslında bir yanı ile hergün Evetliyorduk bu yaşamı. Otobüse biniyor, bakkala gidiyor, eğitiliyor, sömürülüyor, uyuyorduk: Hayır gittikçe büyüyordu beynimizde. Beyin kıvrımlarımız çatallaşıyordu, kişiliksizleştirme, apolitize olma süreçlerinde. Suya çatalımızı batırıyor,

kana kana içemiyorduk. Kaşık mı? o henüz icat edilmedi.

Yazılar yazılı

Bekle beni
Yağmura susamış toprak misali
Bekle beni
Bir gün belki
İnadına yükle beni
İsyanınla iste
Kanat dışlarıyla dudaklarını
Ve bekle beni
Tüm gücünü harca
Tüket kendini
Ve yeniden yak içindeki ateşi
Yorgun düşmüş bedenini sal
Denizler alsın seni
Kasırgalar oluşsun
Evinin üstünde
Fırtınalar estir/kasırgaya inat
Yüreğinde
Bekle beni
Senin ve kimsenin
Beklemediği bir vakit
Cellatların ve sonsuzluğun
hatırına
Ve tümünün ilahi inadına
Bekle beni
Döneneğim belki...
"neden erteleriz bilmem ki!.."

yor-
du
suyun
üstüne
Ama
ben hep
geç geliyordum
Demek ki
onun için
okuyuyordum.
Hayır kelime-

sine sahip olanlar oturdular bir akşam üstü, küçük bir kır kahvesine. Şehrin göbeğinde kır kahvesi yok muydu? Kahvenin sahibi kır saçlı bir beydi. En sevdiği kelime Hayır idi. Hayır kelimesine sahip olmak büyük bir ayrıcalıktı. Ve bu ayrıcalık yalnızca bize layıktı. Çay içiyorlardı. Ben de içiyordum. Bir tane daha şeker istedim. Kahveci bana Hayır dedi. Olsundu. Çay böyle de fena olmuyordu. Alışmıştım.

Somut koşulların somut tahlili ile başanmıştı söze ve somut koşullar somut tahlilleri sıradanlaştırmıştı. Kültürel ve sanatsal ortamın gençlik üzerinde etkileri ve gençliğin bağımsız örgütlenmesi üzerine koyulaşan sohbeti, kır saçlı kahveci biraz beyaz katarak açmıştı. Tam bu sırada sesizce bağırışmış HA-

YIR diye. Arkadaşar söyledi inanamadım. Hayat Bilgisi dersleri, Tahtakale piyasasına düşmüştü bir kere. Piyasa ekonomisi, bençillik, vurdumduymazlık, aymazlık, kendiliğindencilik, binicilik birinci dereceden emekli maaşı ile ödüllendirilmişti.

Hayır nereye düşer usta? Diye sordum. Ustanın çoktan gitmiş olduğunu gördüm. Duruldum. hayatın öznesi ve örgütleyicisi olmak büyük bir hayıra sahip olmayı da beraberinde getiriyordu. Vicdan muhasebesinin sonucu hep borç hanesine çıkıyordu. Böyle de çıkmalıydı. Çünkü çıkarıcıydı HAYIR lar. Hayır çıkar mıydı? Çeliştik mi? Devam edelim.

Biz öyle değildik. Nasıl Değildik? Evetleyen, gevetleyen değildik. Çünkü bizim Hayırlarımız vardı. Ama sadece var mıydı? Hayır. Tabii ki onu kullanuyorduk da. Ancak çoğu zaman varlığına sığınarak. Evetleyen ve gevetleyenden kaçarak. Gizleniyor muyduk? Sanmıyorum. Gizleniyorduk belki de. Susuyorduk. Ağırдан alıyorduk. Hep susturulmuşuk. Susturucu dahi takılmadan sesli sesli susturulduk. Çünkü önce susmayı öğrendik. Sonra EVET'i. Hayır ise evetle belirtmeyi.

Çaylarımızı içmiştik. Artık gitme vaktiydi. Satırlar gittikçe uzamıştı. Kalktık. Bir vapur geçti yavaştan. Bize el salladı vapurdaki martılar. Tanıdım bir tanesini. Dört sene önce simit almıştı bana. Parasızdım o yıllarda. Şimdi ise kullanmıyorum ne simit ne para.

Hayır zor ve cesaretli bir kelimedir. Dilimizin ucunda duran ve her zaman dışarıya fırlamayan. Önce Hayırı söyleyeni vurdular. dedi küçük çocuk, büyük gözleri ile bana bakarak. Nerden çıkartıyorsun? dedim, Gazetede okudum dedi dün gece. Çünkü arkasında durmamış HAYIR'ının. Sarıldım. Belki de vurulmayacaktı, diye düşündüm. Oradan hiçle uzaklaştım. Uzaklaşırken çocuğun gazete okuyamayacak kadar küçük olduğu farkettim, ağladım.

Evet arkadaş, eğer bu satırlarda bu cümleyi safdecek yere kadar geldiysin, sen de söylemişsin o kelimeyi. Ama yazının içinde geçerken değil. Hani şu kocaman dünyaya karşı içimden geldiği gibi. Dedin değil mi kocaman bir hayır?

Evet dedin ve kaybettin.

Yeni bir hayat, yaktığımız, yok ettiğimiz tüm evetlerin üzerinde yeniden filizlenecek ve Hayırların üzerinde yükselecektir. Öyle değil mi? Evet.

Yazının burada bittiğini düşünmüyorsunuz sanırım. Çünkü ben de düşün-mü-yorum.

Gizlediler dünyayı
Sözcüklerin ardına
Varamadılar yoksullar
Gerçeklerin farkına - Ragıp Boysan

Amasya'daki üniversiteli ders kayıdı, har(a)ç, emniyet imzalı afiş ve broşürleri yani dönemin ilk olguları olarak geride bıraktıktan sonra kendi çalışmalarına başladı.

Geçen yıl başlamış olduğu ve kolektif bir emeğin sonucunda belirlirli bir birikim-gelişmişlik düzyeni yakalayan; bağımsız gençlik örgütlenmesini üniversitede ilk günlerini yaşayan öğrencilerinde katılımıyla yapmış olduğu toplantı soncu yeniden hayata geçirme kararını aldı.

Bu toplantıda tartışılan konulardan biri o günlerin sıcak gündemi olan türban sorunuydu. Öğrenci örgütlenmeleri ve kamuoyunda türban eylemlilikleri destek verip vermeme noktasında tartışılan konunun aslında bir bütün olarak devrimci- demokrat öğrencilerin de kapsayan kılık kıyafet genelgesinin teşhirine dönüştürülmesi gerekliliği genel kabul gördü. Kılık kıyafet genelgesinin yüksek öğretim kurumunda ver olan tek tip bireyin yaratma anlayışıyla paralellik gösterdiği görüldü. Bu genelgenin üniversitedeki gençlik içinde tartışılmasının, bir duyarlılığının yakalanmasının kendi özgürleşme iddiamız açısından önemli olduğu sonucuna varıldı.

Bağımsız gençlik örgütlenmesi (BGÖ) oluşturduğu çeşitli birimlerle insanlığın evrensel boyuta şu ana kadar yaratmış olduğu bilimsel, sanatsal politik üretimin ulaştırıldığı kavranılmasının, bilince yedirilmesini amaç edinmektedir. Bu üretimlerin Bağımsız Gençlik Örgütlenmesiyle yeni bir noktaya sıçratılmasını önüne hedef olarak koymuştur.

Üniversitelerin Türkiye ölçeğinde özgür -demokratik temelde dönüşümünün; Amasya'dan akan yaptığı çalışmalarla kurumlaşmış bileşeni olacaktır.

dEĞİnmeLeR

ZÜMRÜT ÜLGER

İnsan güzel bir varlıktır ve hakettiği güzellikleri yaşama- malıdır. Hakettiği diyoruz ya. Bu o kadar da kolay bir şey değil. Güzel şeyleri hak etmek için bayağı bir çaba harcamalı insan. Bir insanın yaşamdan daima beklentileri olmalıdır. Olmalıdır ki yaşamın bir anlamı olsun. Beklenti derken ben umudu kastediyorum. Umut her zaman içimizde daha toprağa yeni düşmüş bir fidan gibi yeşermeli. Zamanla, ağır ağır ve insanın ömrünün her noktasına işleyerek. Yaşamdan olduklarımızla sulamalıyız bu fidanı ve bunun gibi nicesini...

Zaten bizi yaşatan umut değil midir? Uğruna mücadele verdiğimiz umudunuz değil midir? Bu ayarı bozuk sistemde ayakta ama dimdik ayakta durmamızı sağlayan umudumuz değil midir?

Benim umudum özgür birey, özgür toplum ve özgür bir ülke. Bunlar pratikte yaşam bulmayacak olgular değil. İnsan için ve halkın yararına olduğunun bilincine varmamız ve doğrultuda olayı kavramamız gerekiyor.

Ben sadece umut edelim ve sonrada bir köşeye çekilip izleyelim demiyorum. Umudun yanı sıra alın teri, çaba, bilinç ve mücadeleyi de yoldaş etmek gerekiyor. Bu yoldaşların birbirlerine sıkıca sarılmaları hamurun oluşumunda tıpkı un ve su gibi bir bütün olmaları gerekiyor. Bu hamuru öyle bir yoğurmalyız ki özünü kesinlikle kaybetmemeli.

Kocaman bir insan yığınının içinde birey olabilmek... Ama ne kadar? Aslında bu sorunun o kadarda tuhaf olmadığını düşünüyorum. Yoksa ben fiziksel anlamda bir teklikten bahsetmiyorum. Sistem fırtına sonrası bir hortum gibi, bizi içine çekmeye çalışıyor. Senin öyle bir direnmen gerekiyor ki, bilincinle, mantığınla,

disinle-tırnağınla meselenin özü kimliğine direnerek hortuma kalmaktan kendini kurtarman gerekiyor. İşte benim birey olmaktan anladığım ve kastettiğim böyle bir durumdur. Birey kendi ayakları üzerinde durabilmeli. Kimseye ve hiçbirşeye bağlı kalmaksızın kendisi kararlar alıp verebilmeli. Sarmalı, araştırılabilmeli, yeni yeni güzelliklere daima bir köprü kurmalı. Çünkü yeninin ve değişimin kesinlikle sonu yoktur. Mutlak olan tek şey vardır o da **değişim**. Değişim diyoruz: İnsanoğlu her zaman değişime açıktır ve bu bir doğa kanunudur. Şunu da unutmamak gerekiyor ki doğa kesinlikle ve kesinlikle affetmez. İnsan yetinmemeli bence. Kendisine verileni, empoze edilene çarçabuk kabul etmemeli. Zaten halka yapılan da bu değil midir? Bizim yerimize hep başkaları karar verir. Nerede ne yapacağımızı, ne yiyeceğimize, ne giyeceğimize ve bunlar gibi daha birçok şeyi başkaları seçer ve karar verir. Bize uygun olana onlar bulur ve anlar! Bu kesinlikle kabul edemeyiz. Çünkü biz insanız üretiniz, yaratanız ve düşününüz.

Şöyle bir bakıyorum da yaşamak o kadar güzel ki. Ama güzel olduğu kadar da zor aynı zamanda. Ha nasıl zor? "İnsan olmanın farkı, ancak insanca yaşanıldığı sürece

farkedilir." Cümlesinin kafalara iyice yerleştirilmesi gerekiyor. Adım başı zorluklarla karşılaşırız. Engelli koşu misali, her zaman engelleri atlamaya çalışan atletleri andırıyoruz. Bu sistem senden çok şey istiyor. Senden insanlığını alıyor, emeğini alıyor, enerjini, aklını-mantığını, duygularını, onurunu ve senin olan herşeyi istiyor. Sana yaşama hakkı tanımıyor. Ya benim istediğim gibi yaşarsın yada ölürsün diyor iliklerine kadar senin içine giriyor. Her an kanını emiyor ve bu doymak bilmeyen kan emiciler duygularınla, davranışlarınla, düşüncelerinin her şeyinle seni yönlendirmek istiyor. Seni kendi istekleriyle değil de daima başkalarına (birbirlerine) bağlı olarak var ediyor. Kendinle kendi istekleriyle değil de daima başkalarına (birbirlerine) bağlı olarak var ediyor. Kendinle (düşünsel) kaldığında bir mum gibi eriyip gitmene zemin hazırlıyor. Böyle yaşam olmaz ve olamaz. Buna yaşamak da denmez zaten. Buna birileri suladıkça ağaç misali var olmak denir.

Hayır diyebilmeliyiz. Bize ters gelen ve kabul etmek. İstenmediğimiz her ana müdahale edebilmeliyiz. Arkadaş, bende buradayım, bende varım demeliyiz ki kendimizi ifade edebilelim ve umuda yolculuk merdivenine bir basamak daha ekleyebilelim. Yanlışlarımızdan korkup kaçacağımıza, biz onların üzerine gidelim ve onlar bizden korkup kaçsınlar. Üzerine gitmediğimiz sürece insan zaafını olsun, hatalarını olsun anlayamaz ve aşamaz. Bizim üzerimize dar gelen, bize olmayan başkalarının ölçüp biçtiği bu elbiseyi yırtalım atalım artık. Üzerimize uygun kendi istediğimiz elbiseyi kendimiz ölçüp biçerek yeniden yaratalım. Susukun birey susukun toplum istemiyoruz!

Hayır ters gelen ve kabul edilelim. Bize ters gelen ve kabul edilelim. Arkadaş, bende buradayım, bende varım demeliyiz ki kendimizi ifade edebilelim ve umuda yolculuk merdivenine bir basamak daha ekleyebilelim.

sıkılmanın üzerine sıkılmanın olmaması notları...

ZİDAN KIRIK

**Bazı dönemlerde
"of çok sıkılıyorum,
bunaliyorum,
ruhum daralıyor,
çok bunaltıcı bir gün"
gibi bunalmı,
umutsuzluğu tanımlayan
sözlerin çokca tekrarlandığına
tanık olmuşuzdur.**

Özellikle bir üretime dahil olunamadığı, yaşamın kendini tek sıkılma, yaşamdan zevk alamama gibi bir ruh halinin kapıldığı görülür. Bu sıkıcı dönemlerde birey yalnızlık hislerine kapılıp, yaşamını daraltmaya başlar. Birey yalnızlığa kapandıkça, dünya onun için yutucu olur. Yutucu olmak, yok etmek doğa için yabancı bir olgu değildir. Tarihsel seyir içerisinde sayılı bilinen ve sayısız bilinmeyen nice varlık doğanın o dönem ki yasalarına ayak uyduramadığı veya doğayla barışık olmadığı zamanlarda, doğanın o yutucu özelliğine yenik düşmüş ve yok olmuştur.

Bireyin toplumdaki davranışı, herhangi bir varlığın, doğa şartlarına adaptasyon benzer şekilde bir değişim ve dönüşümle özgürleşmeye yönelmelidir. Bireyin umutsuzluğa kapıldığı anda durumunu bilince çıkartmazsa, çeşitli biçimlerde ruhsal çöküşe, komplekslere girerek, kendisi toplumun ve doğanın değersiz bir varlığı olarak görmeye başlar. Bu süreçle birlikte içe kapanma ve korku bireye olabildi özellikleri (kendine güven - bilinç iradesi - toplumsal etkin bir özne) yok olmaya ve bireyi özne yapan kişiliği erimeye başlar. Bu durum kendi içinde müdahale gelişmemesi halinde bireyi kaçınılmaz bir sona sürükler. Artık özne olmaktan çıkan birey doğa - toplum için etkisiz bir nesne durumuna geçer. Birey için

"umutsuzluk; suskunlaşmanın, dünyayı yadsımanın ve dünyadan kaçışın bir biçimidir".

Suskunlaşma ve dünyadan kaçışın belirlediği bir ruh haliyle geleceği değerlendirmeye kalktığımızda mutlak bir zihniyetin daralan bir kafa yapısının ürünü olarak geleceğin çok karanlık - umutsuz olacağını kanısına varırız. Başka olasılıkla yer vermeden bugünkü ruhsuz, karamsar düşüncelere yerini yaşamadan mahkum ederiz. Aslında yaşanan psikolojik sorunların - umutsuzluk ve karamsarlığın sebebi; böylesine yaşanan dönemsel gerileme, durağanlaşmanın sonucu olarak önceden yargılarla geleceğin aydınlık ve güzel olabileceğini hayal edemeyip bugünden mahkum etmekten kaynaklanıyor. Yaşama rengarenk çeşitliliği ve çok geniş bir ufukla bakamadığımızda, kapitalizmin sunduğu dar bir çerçeve ile tek düze - sıradanlaşmış yaşamla içimleşmek bizi en büyük yanılsamalara götürüyor. Doğru tespit edememiş; daha çok esareti, dar görüşlülük ise umutsuzluğu besliyor.

Bununla birlikte yaşadığımız döneme geldiğimizde, bireylerin kendi dünyalarında yalnızlaşmaları, sistemin verili koşullarına eklenmeleri egemen şiddetin güçlü olduğu yanlışını doğrumuş ve hapsolme, gerileme, güvensizlik bununla beraber tapınılacak değerler haline gelmiştir. Bunlar yüceltilecek olgular değildir. Bu olgular (değersizleşme); cesareti yok olup özgürleşmeyen, başını haksızlığa karşı kaldıramayanların sığınma biçimleridir.

Burada hedefkenmesi gereken bir kişilik yapısının özete bir tahliline ya da bazı kıstaslarına gelmemiz gerekiyor. Yukarıda değinilmeye çalışılan yaşamdan kaçış biçimlerine alternatif olacak özgürleşmeyi önüne koyan bireyin tanımlanması gerekir. Özgürleşen bireyin en basit haliyle yaşamın akışına yön verebilen, bilinç iradesini yaşatan ve sürekli artan bir biçimde bilinçlenerek çoğalan, yaşamda hiçbir zaman umudunu yitirmeyen bir kişiliktir. İnsan değişim ve dönüşümlerle yaşamı değiştirmeye iddiasını taşıyan kolektif bir varlıktır. Bu bir özgürleşme eğilimidir. Kökünü tarihten almaktadır. İnsanlık bugüne kadar haksızlığa karşı sürekli direnmiştir. Bu direnmelerin tohumu, bireylerin özgürleşme arzusu, ezilen sınıfların, sınıfsız toplum özemlerinden can almıştır. Özgürleşme eylemi her zaman bir şiddetle yok edilmeye çalışılmıştır. Şiddet istediği kadar güçlü olsun haklılık karşısında yenilmeye mahkumdur. Ancak haklılık ve özgürlük için uygulanan devirmci zor, şiddet anlayışıdır. Ve galip gelmiştir. Çünkü tarih bunu biçimlendirmiştir. Dönem dönem haksızlıkların galip geldiği görülsede

özgürlüğe adanmışlıkların son kertede hakim olduğu ve gelecek günlerinde yaşama sevinci ve özgürlüklerin önünü açacağı tarihinin doğasında görülmüştür.

İşte bireylerin sürekli bir bilinçlenme eğilimi içinde olmaları bu tarihsel zenginliğe sahip olmalarının bir sonucu olarak kendilerini geliştirmek zorunluluğu doğurur. "Eylemlerimiz ve duygularımızın derin sadeleri konusunda bilinçlenmeye, bizi sadece komplekslerden ve ruh hastalıklarından korumakla kalmaz; karanlık duyguların ve ön yargıların ürünü olan körpeleklerden sıyrılıp, özgür ve akla uygun bir gidiş benimsememizi ve kendine egemen bir kişilik kurmamızı sağlar".

Bu yazıda niyet çok açık ve samimidir. Yaşamın hızlı akışı içinde, suskunlaşıp kapanmak işlenebilecek en büyük suçtur. Çünkü hergün bir insanlık suçu işlenmektedir. Buna karşı durmak ve ben insanım diyebilmek, bu gün için en büyük erdemdir. Umudun kıvılcıkları direncimizin gerekçeleridir.

¹ Ezilenlerin Pedagojisi "Paul Friere"

² Çağdaş kültür ansiklopedisi-Bilinçlenme

Bugün güneş battı. Dün de battı. Önceki gün de. Yıllardır, hatta bin yıllardır batıyor da. Çırpına çırpına, istemeyerek, zorlanarak. Gözyaşları vir deniz yarattı. Denizde boğuldu, söndü! Bütün gücünü enerjisini deniz aldı, gözyaşlarıyla yarattığı deniz.

Denizde balıklar oluştu, yosunlar bitti ama sadece denizde; uçamadılar yıldızların karanlığında, ayın sahile ışığında, yürüyemediler ağaçların yapraklarında kurumuş daldaki bir tek çiçeğin içinde. Gözyaşlarının yarattığı denizde kilitli kaldılar, kapalı kapılar ardında. Ufuktaki kızıl kuyruklu kaybolmadı daha, hala sesi geliyordu güneşin, acı feryatları, tıyileri diken diken eden çığlıkları bulutlarda yankılanıyordu. Sesin farkansını bile engeliyordu bulutlar, neden yaptıklarının bile düşünmeden.

Bense oturmış, çığlıkların kulağımdan girip beynimi alt üst edişini seyreliyordum. Gözyaşlarının içinde boğulmam öl gerekiyor yani. Çünkü bu gözyaşları bir deniz yaratmıştı. Ve eğer ki güneşi kurtarmak istiyorsan bu gözyaşlarının içinde yüzmen gerekecek. Ama güneşi boğduğu gibi, beni de boğar bu gözyaşları. Hemen değil, yorulmamı bekleyip boğar. Oysa yorulduğum zaman dinlenmeliyim ve ben dinlenirken başkaları yorulmalı, sonra onlar da dinlenmeli.

Kahretsin! Yarn güneş yine boğulacak kendi gözyaşlarında, sonraki gün de, ondan sonraki gün yine. Ve ben gözlerimi kapatsam da, kulaklarımı kapayıp beynimi alt üst edişine engel olsam da yine boğulacak. Yine boğulacak güneş, kendi gözyaşlarıyla yarattığı denizde!

Faşist saldırılara karşı Asteriks'de üzerine düşeni yapmaktaydı.

Asteriks ÜNİVERSİTEDE

BİR ZAMANLAR
SEZARIN
OTURDUĞU AMA HEP
GÜNDEMDE OLAN
ROMA'DA BİR
ÜNİVERSİTE...

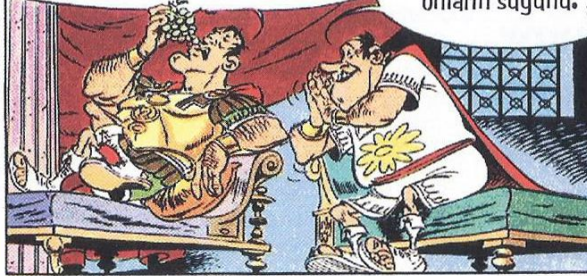

**AYNI ANDA
SENATO BİNASI
BAŞKA BİR
KAVGAYA
ŞAHİT OLUYORDU.**

İmparatorluk için kanı dökülende kan dökende şerefidir.

İmparatorluk düşmanı köleler yine huzursuzluk yaratıyorlarmış.

Üzüm gibi sıkırsız onları suyunu.

Başta Spartaküs, bütün kölelerin ve haklarını savunanların canları cehenneme

Sezarın hakkı Sezara İmparatorlukta bütün çatlak sesler susturula.

**AYNI ESNADA
YİNE AYNI
ÜNİVERSİTE
VE YİNE AYNI
SAHNE...
TARİHDE HERŞEY
BİRBİRİNE**

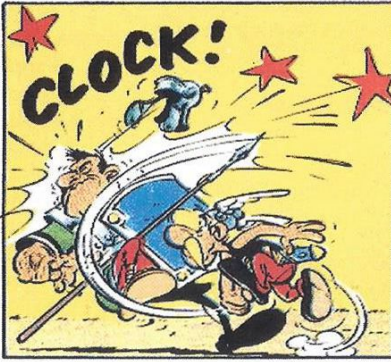
Bayrak inmez Roma İmparatorluğu bölünmez!

Romelüsün Kurtları saldırıyor.

Ferman İmparatorluğunsa üniversitelerde bizimdir.

Önce ben, önce ben.

CLOCK!

Konuş me' un kim saldırıyor sizi bizim üzerimize?

Sezar, senato, gladio vs, vs...

Bir daha?

ASLA

Neyse canımı kurtardım ya...

Bir daha sizi buralarda görmiyim.

**KAVGA
BİTMİŞ
YENİ BİR
SALDIRI
BEKLENİR
OLMUŞTUR.
O ESNADA**

Asteriks bu faşistler kafayı yemiş

SÖN